

Ontwerp Omgevingsprogramma

GS 6 oktober 2020

Inhoud

Ambitie 2 – Bereikbaar Zuid-Holland	6
<i>Beleidsdoel 2.1 – Snel van A naar B</i>	8
Versterken infrastructuur op goederencorridors.....	8
Inzet op modal shift en logistieke hubs.....	9
Inzetten van (digitale) oplossingen voor veilige en vlotte doorstroming op provinciale- en Rijksinfrastructuur	10
Verduurzamen van transport	11
Corridor Management.....	12
Ruimtelijk reserveren nieuwe infrastructuur	13
Mobiliteitstransitie onderzoeken samen met partners in Zuid-Holland.....	15
Een veilig en aantrekkelijk provinciaal (hoofd-) fietsnetwerk.....	16
Ontwikkeling van snelfietsroutes naar de grote steden in Zuid-Holland	17
Ketenvoorzieningen maken de fiets integraal onderdeel van het mobiliteitsnetwerk	18
Kennisonwikkeling en innovatie maken fietsen nog aantrekkelijker	19
Hinder beperken bij werkzaamheden door mensen te verleiden anders te reizen	20
Snel internationaal openbaar vervoer	21
Optimaal hoofdrailnetwerk van het rijk.....	22
Goed regionaal openbaar vervoer	23
<i>Beleidsdoel 2.2 – Beheer en onderhoud op orde en duurzaam</i>	25
Doorontwikkelen assetmanagement (beheer en onderhoud infrastructuur)	25
Optimaliseren verkeersmanagement (verkeersgeleiding, brugbediening, incident management)	26
Vergroten omgevingskwaliteit en beperken hinder	27
Juridisch beheer en implementatie omgevingswet	28
De CO2-uitstoot verlagen van beheer, onderhoud en aanleg	29
Minder energie verbruiken en meer duurzame energie opwekken	30
Vrijkomende materialen beter benutten en minder primaire grondstoffen gebruiken.....	32
Leefgebied creëren voor lokale flora en fauna rond (vaar)wegen en ecologische verbindingen in stand houden.....	33
Klimaatbestendige infrastructuur creëren.....	34
<i>Beleidsdoel 2.3 – Veilig en duurzaam</i>	35
Tank- en laadinfrastructuur voor duurzame energiedragers.....	35
Transitie naar Zero Emissie personenvervoer over weg en water.....	37
Transitie naar Zero Emissie goederenvervoer over weg en water	38
Circulaire en klimaatneutrale provinciale infrastructuur	40
Ondersteuning bij Regionale Mobiliteitsprogramma's of -plannen (RMP's).....	41
Ambitie 3 – Schone energie voor iedereen	42
<i>Beleidsdoel 3.1 - Schone en duurzame elektriciteitsvoorziening</i>	43
Stimuleren zonne-energie op daken	43
Uitvoering windenergie.....	44

Samenwerken aan regionale energiestrategieën	51
Stimuleren lokale initiatieven.....	52
<i>Beleidsdoel 3.2 - Bevorderen duurzame warmte voor de gebouwde omgeving</i>	<i>53</i>
Faciliteren van gemeenten bij besparen en overschakelen op schone energie	53
Bevorderen duurzame verwarmingsvoorziening.....	54
<i>Beleidsdoel 3.3 – Duurzaam energie- en grondstoffensysteem in de industrie.....</i>	<i>55</i>
Bijdragen aan het verbeteren van de energie-efficiency en energie infrastructuur	55
Ambitie 4 – Een concurrerend Zuid-Holland	56
<i>Beleidsdoel 4.1 – Innovatie: richting duurzaam en integraal</i>	<i>58</i>
Het verstrekken van kapitaal en subsidie aan InnovationQuarter.....	58
Subsidieregeling Regionale netwerken voor innovatie Zuid-Holland	59
Ondersteuning campussen.....	60
Ondersteuning field labs en pilot plants	61
Stimuleren Europese netwerken.....	62
Subsidieregeling MKB Innovatiestimulering Topsectoren (MIT).....	63
Het financieel ondersteunen van deelakkoorden Human Capital Zuid-Holland	64
Strategische versterking Life Sciences & Health	65
Bevorderen Innovatie Greenports	66
Internationalisering Greenports.....	67
Bevorderen netwerksamenwerking Greenports.....	68
Energietransitie glastuinbouw	69
Duurzame klimaatbestendige waterhuishouding greenports	70
Ruimtelijk regime teeltareaal buiten de Greenports	71
Ruimtelijke modernisering teeltareaal Greenport Aalsmeer.....	72
Ruimtelijke modernisering teeltareaal Greenport Boskoop.....	73
Ruimtelijke modernisering teeltareaal Greenport Duin- en Bollenstreek	74
Ruimtelijke modernisering teeltareaal Greenport West-Holland.....	76
Optimaliseren agrologistiek netwerk tbv functioneren Greenports.....	77
Gemeentes ondersteunen bij de uitrol van 5G en aanleg van glasvezel door kennisdeling en het organiseren van samenwerking.	78
Stimuleren van toepassing van digitale innovaties in de belangrijkste sectoren in Zuid-Holland door kennisdeling, stimuleren van samenwerkingen tussen fieldlabs en het inzetten van het innovatie-instrumentarium.	79
Zorgen voor cyberweerbare economische sectoren en het stimuleren van digitale cyberinnovaties.	80
Stimuleren van ketensamenwerking, kennisopbouw en adequaat instrumentarium ten bate van de transitie naar een Circulair Zuid-Holland	81
<i>Beleidsdoel 4.2 – Creëren van een rijk vestigingsklimaat</i>	<i>83</i>
Sturen op het juiste kantoor op de juiste plek.....	83
Concentratie en bundeling detailhandel.....	87
Concurrerende en toekomstbestendige bedrijventerreinen	94
Het financieel ondersteunen van deelakkoorden Human Capital Zuid-Holland	99

<i>Beleidsdoel 4.3 – Erfgoed, cultuur en toerisme</i>	100
Subsidieregelingen erfgoedlijnen, restauratie rijksmonumenten en molens.....	100
Bijdragen, ondersteunen en faciliteren van data-allianties op het gebied van toerisme.....	102
Ondersteunen regionale samenwerking en ontwikkeling op het gebied van toerisme	103
Toeristische productontwikkeling in aansluiting op andere provinciale opgaven.....	104
Subsidieregeling Publieksbereik Archeologie Zuid-Holland	105
Ambitie 5 – Versterken natuur in Zuid-Holland	106
<i>Beleidsdoel 5.1 – Gezonde natuur</i>	108
Opstellen van biodiversiteitsbeleid binnen Provincie Zuid-Holland	108
Beleidsmaatregelen Natura 2000.....	110
Versterking biodiversiteit provinciale vaarwegen.....	112
<i>Beleidsdoel 5.2 – Toekomstbestendige landbouw</i>	113
Beleidsuitwerking Vitale landbouw	113
Agrarische gebouwen en bedrijfsvoering.....	114
Proeftuinen vitale landbouw	115
Groene cirkels.....	116
Regionale veenweidestrategieën en Nationaal Veenplan	117
Gebiedsaanpakken veen	118
<i>Beleidsdoel 5.3 – Leven met water</i>	119
Ambitie 6 – Sterke steden en dorpen in Zuid-Holland	120
<i>Beleidsdoel 6.1 – Voldoende juiste woningen op de juiste plek</i>	121
Sociale huurwoningen	121
Toezicht houden op de Huisvestingswet.....	122
Flexwonen	123
Huisvesting arbeidsmigranten.....	124
Bestuurlijke afspraken over woningbouw.....	127
<i>Beleidsdoel 6.2 – Vitaliteit en kwaliteit in de leefomgeving</i>	131
Uitwerking 3 ha kaart	131
Transformeren, herstructureren en verdichten van locaties.....	133
Biodiversiteit (ontwikkeling soortenbeleid voor de soorten binnen het stedelijk gebied)	136
Uitwerking Landschapspark Zuidvleugel.....	137
Ambitie 7 – Gezond en veilig Zuid-Holland	138
<i>Beleidsdoel 7.1 – Bevorderen verbeteren milieukwaliteit en gezondheid</i>	139
Verbetering luchtkwaliteit.....	139
Geurhinderbeleid	141
Optimaal benutten en beheren van de bodem en ondergrond	143
Beschermen en beheren van het bodem- en grondwatersysteem	144
Nazorg stortplaatsen in het kader van de Wet Milieubeheer.....	145

<i>Beleidsdoel 7.2 – Gezonde en bewegingsvriendelijke leefomgeving</i>	146
Groenparticipatie	146
Beleidsuitwerking waterrecreatie	149
Beleidsuitwerking lopen	150
Bevorderen van een sportief en recreatief aantrekkelijke en beweegvriendelijke leefomgeving .	151
<i>Beleidsdoel 7.3 – Klimaatbestendig Zuid-Holland, opgewassen tegen de effecten van klimaatverandering en bodemdaling</i>	152
Klimaatadaptatie	152
Bodemdaling in stedelijk gebied	153

Ambitie 2 – Bereikbaar Zuid-Holland

Beleidsdoel 2.1 – Snel van A naar B

Beleidskeuzes (Omgevingsvisie)	Maatregelen (Omgevingsprogramma)
Efficiënt en duurzaam goederenvervoer met meerwaarde	Versterken infrastructuur op corridors
	Inzet op modal shift en logistieke hubs
	Inzetten van (digitale) oplossingen voor veilige en vlotte doorstroming op provinciale- en Rijksinfrastructuur
	Verduurzamen van transport
	Corridor Management
Mobiliteitstransitie	Ruimtelijk reserveren nieuwe infrastructuur
	Mobiliteitstransitie onderzoeken samen met partners in Zuid-Holland
Vaker en verder fietsen	Een veilig en aantrekkelijk provinciaal (hoofd-) fietsnetwerk
	Ontwikkeling van snelfietsroutes naar de grote steden in Zuid-Holland
	Ketenvoorzieningen maken de fiets integraal onderdeel van het mobiliteitsnetwerk
	Kennisontwikkeling en innovatie maken fietsen nog aantrekkelijker
Stimuleren bewuste keuze in mobiliteitsgedrag	Hinder beperken bij werkzaamheden door mensen te verleiden anders te reizen
Adequaat aanbod openbaar vervoer	Snel internationaal openbaar vervoer
	Optimaal hoofdrailnetwerk van het rijk
	Goed regionaal openbaar vervoer
Slimmere mobiliteit door digitalisering en nieuwe technologie	

Beleidsdoel 2.2 – Beheer en onderhoud op orde en duurzaam

Beleidskeuzes (Omgevingsvisie)	Maatregelen (Omgevingsprogramma)
Goed functionerende provinciale infrastructuur	Doorontwikkelen assetmanagement (beheer en onderhoud infrastructuur)
	Vergroten omgevingskwaliteit en beperken hinder
	Optimaliseren verkeersmanagement
	Juridisch beheer en implementatie omgevingswet
Toekomstbestendige infrastructuur	De CO2-uitstoot verlagen van beheer, onderhoud en aanleg
	Minder energie verbruiken en meer duurzame energie opwekken
	Vrijkomende materialen beter benutten en minder primaire grondstoffen gebruiken
	Leefgebied creëren voor lokale flora en fauna rond (vaar)wegen en ecologische verbindingen in stand houden
	Klimaatbestendige infrastructuur creëren

Beleidsdoel 2.3 – Veilig en duurzaam

Beleidskeuzes (Omgevingsvisie)	Maatregelen (Omgevingsprogramma)
Energietransitie in mobiliteit	Tank- en laadinfrastructuur voor duurzame energiedragers
	Transitie naar Zero Emissie personenvervoer over weg en water
	Transitie naar Zero Emissie goederenvervoer over weg en water
	Circulaire en klimaatneutrale provinciale infrastructuur
	Ondersteuning bij Regionale Mobiliteitsprogramma's of -plannen (RMP's)
Veilige mobiliteit	

Beleidsdoel 2.1 – Snel van A naar B

Versterken infrastructuur op goederencorridors

Zuid-Holland is een transportprovincie bij uitstek. Zuid-Holland heeft een uitstekende uitgangspositie met haar fijnmazige en internationaal georiënteerde fysieke en digitale infrastructurale netwerk. Deze uitgangspositie willen we vitaal houden voor de toekomst om zo de economie te versterken en een oplossing te bieden voor maatschappelijke opgaven, waaronder verstedelijking. Fysieke infrastructuur is cruciaal om de goederenstromen in goede banen te leiden. We zetten ons daarbij in voor het op orde houden van onze eigen (vaar)wegen en de (vaar)wegen van derden. Tegelijkertijd zien we door de klimaatveranderingen laagwater waardoor het niet altijd meer mogelijk is om gebruik te maken van de binnenvaart. We willen ons blijven inzetten voor de toekomstbestendigheid van ons fysieke netwerk; de capaciteit en kwaliteit.

Toelichting

Binnen deze maatregel zetten we in op het verbeteren en beter benutten van infrastructuur door in het kader van MIRT Goederenvervoercorridors samen met anderen de A15-Verkenning Papendrecht Gorinchem en Verkenning Buisleidingen uit te voeren. Tevens zetten we in op veiligheid van de corridors te weten de Truckparkings.

Rolkeuze

We hebben een eigen taak en verantwoordelijkheid op onze eigen (vaar)wegen. We hebben hier de rol van investerende overheid, waarbij wij investeren in onze eigen infrastructuur. We investeren ook in infrastructuur van derden als presterende en samenwerkende overheid. We doen dit als:

- dit bijdraagt aan de in het coalitieakkoord geformuleerde provinciale ambities,
- dit het belang dient van een vraaggerichte goederenvervoer-corridor, een integrale afweging ten behoeve van het gehele functionerende systeem van infrastructuur en faciliteiten (op- overslag, truckparkings, logistieke hubs),
- dit een oplossing biedt voor een maatschappelijk regionaal probleem (w.o. verstedelijkingsvraagstukken met negatieve impact op de regio),
- dit een substantiële structurele bijdrage levert aan de regionale economie,
- en waarbij medefinanciering is georganiseerd.

In trajecten waarbij we voornamelijk de samenwerkende overheid zijn, zorgen we voor afstemming en inbreng van provinciaal belang in trajecten van derden.

Aan welke beleidskeuze(s) draagt deze maatregel bij?

- Efficiënt en duurzaam Goederenvervoer met meerwaarde
- Energietransitie in mobiliteit
- Toekomstbestendige infrastructuur

Gebiedsspecifiek

Deze maatregel is gebiedsspecifiek en is toe te schrijven naar diverse corridors waarop de provincie actief is. Waaronder de MIRT Goederenvervoercorridor Oost-Zuid-Oost van Rotterdam naar het achterland.

Inzet op modal shift en logistieke hubs

Ook de komende jaren blijft de vraag naar goederen stijgen. We vinden het belangrijk dat de gebruiker een keuze heeft tussen het gebruik van weg, water, spoor en buis. Daarbij vinden we het van groot belang om in te zetten op meer goederenvervoer via het water en het spoor (de modal shift), om zo een bijdrage te leveren aan de verduurzamingsopgave.. Daarnaast zijn slim gelokaliseerde faciliteiten zoals op- en overslag locaties, terminals, de zogenaamde logistieke hubs, van groot belang voor de economisch toegevoegde waarde voor de regio.

Binnen deze maatregel zetten we in op:

- We stimuleren multimodaal goederenvervoer voor de Port of Rotterdam, Greenports en goederenstromen van en naar Amsterdam/Schiphol. We realiseren hiertoe maatregelen om te zorgen voor een groeiende, duurzame en innovatieve economie in combinatie met het verbeteren van de bereikbaarheid en de verkeersveiligheid in Zuid-Holland.
- We zetten in op het vergroten van de keuze voor het gebruik van de verschillende modaliteiten weg, water, spoor en in de toekomst buisleidingen (Modal shift) Het bevorderen van multimodale logistieke hubs maakt hier deel van uit.
- We zoeken nadrukkelijk naar en werken de relatie uit tussen ontwikkeling van bedrijventerrein met logistieke functionaliteiten (en nieuwe ruimtelijke weerslag) en de ruimte op de infrastructuur (ruimte op de weg, nabijheid multimodale knoop etc).

Concrete voorbeelden van trajecten zijn: CityBarge (voorheen Trekschuit/Scheepshaltes), Greenports en Coolport als versdraaischijf van Europa met goede spoor- en binnenvaart verbindingen en Verkenning Logistieke Knooppunten.

Rolkeuze

We sluiten aan bij initiatieven uit de markt en kijken naar mogelijkheden om deze te verbinden aan onze doelen op het gebied van goederenvervoer (responsieve overheid). Als presterende overheid zetten we in op het helpen realiseren van de Modal shift en benodigde faciliteiten voor logistieke hubs. De voorwaarden waaronder zijn omschreven bij maatregel “Versterken robuustheid en toekomstbestendigheid van het infrastructurele netwerk op corridors “

Aan welke beleidskeuze(s) draagt deze maatregel bij?

- Efficiënt en duurzaam Goederenvervoer met meerwaarde
- Energietransitie in mobiliteit
- Toekomstbestendige infrastructuur
- Concurrerende en toekomstbestendige bedrijventerreinen

Gebiedsspecifiek

Langs regionale en multimodale internationale corridors, waaronder verslogistiek van en naar Port of Rotterdam.

Inzetten van (digitale) oplossingen voor veilige en vlotte doorstroming op provinciale- en Rijksinfrastructuur

De provincie zet in op het uitdagen van de sector voor verdere digitaliseren om zo samen te zorgen voor een vlotte veilige doorstroming en slimme logistieke concepten mogelijk te maken. Als (vaar)weg beheerder zorgen wij ervoor dat onze data op orde zijn om met de juiste informatie de gewenste route vlot en veilig te gebruiken. We dagen de markt uit om data met elkaar en met ons te delen om te komen tot meer bundeling goederenstromen (minder onnodige kilometers), doelgroep bevordering bij verkeerslichten te realiseren en slim om te kunnen gaan met gebruik van modaliteiten. Voorbeelden zijn: Connected Trucks (CTC), Blockchain stimulering pilot Binnenvaart.

Rolkeuze

We vertalen trends en ontwikkelingen naar een wenkend perspectief voor initiatiefnemers (samenwerkende overheid). We nemen het initiatief voor maatregelen die bijdragen aan efficiënt & duurzaam goederenvervoer en koppelen daar waar mogelijk middelen (presterende overheid). Als presterende overheid hebben wij een taak en verantwoordelijkheid op onze eigen (vaar)wegen. We agenderen en faciliteren en helpen de technieken tevens toe te passen op (vaar)wegen van anderen waar dit het belang van de corridor dient.

Aan welke beleidskeuze(s) draagt deze maatregel bij?

- Efficiënt en duurzaam Goederenvervoer met meerwaarde
- Energietransitie in mobiliteit
- Toekomstbestendige infrastructuur
- Slimmere mobiliteit door digitalisering en nieuwe technologie (smart mobility)

Gebiedsspecifiek

Langs regionale en multimodale internationale corridors.

Verduurzamen van transport

Verduurzamen en voldoen aan de klimaat doelstellingen stelt de goederensector voor grote uitdagingen. Daartoe is onder andere een gezamenlijke inzet op slimmere logistiek, minder onnodig vervoersbewegingen, benodigde infrastructuur nodig. En tegelijk inzet op een duurzamere wijze van vervoer, zoals duurzamere voer- en vaartuigen en duurzamere brandstoffen.

Binnen deze maatregel zetten we in op:

- het stimuleren van Goederenvervoer over water
- Elektrificatie van vervoer over water
- Het gebruik van waterstof als alternatieve brandstof voor de binnenvaart.
- Voldoende beschikbare bijbehorende tank- en laadinfrastructuur.

Voorbeelden zijn CLINSH (Clean Inland Shipping), RH2INE(Rhine Hydrogen Integration Network of Excellence) en ZES (Zero Emission Services).

Rolkeuze

We sluiten aan bij initiatieven uit de markt en kijken naar mogelijkheden om deze te verbinden aan onze doelen op het gebied van goederenvervoer (responsieve overheid). Waar mogelijk nemen we belemmeringen weg, ten behoeve van kansrijke initiatieven(rechtmatige overheid). En we nemen het initiatief voor maatregelen die bijdragen aan efficiënt & duurzaam goederenvervoer en koppelen daar waar mogelijk middelen (presterende overheid).

Aan welke beleidskeuze(s) draagt deze maatregel bij?

- Efficiënt en duurzaam Goederenvervoer met meerwaarde
- Energietransitie in mobiliteit
- Toekomstbestendige infrastructuur

Gebiedsspecifiek

Zero Emissie Services (service voor elektrisch varen voor de binnenvaart) komt voort uit een verkenning MEC (Modular Energy Concept) binnen de Groene Corridor. Hierin werken de partners aan een schone klimaatneutrale containerpendel tussen Zoeterwoude en de haven van Rotterdam: een groene en duurzame logistieke corridor van de inkomende en uitgaande goederenstroom die schoon, efficiënt, economisch duurzaam en passend in de omgeving is. De cirkel heeft twee deelen: 'emissieloos varen MEC' en een 'schone klimaatneutrale N11 pendel'.

GS maken zich binnen Europese goederenvervoer corridors (TEN-T) hard voor verduurzaming van die corridors. Waterstof is een van de mogelijke duurzame brandstoffen. In samenwerking met de Duitse deelstaat Noordrijn-Westfalen (NRW) en 3 havens Rotterdam, Duisport en Rheincargo, coördineren deze 5 coalitiepartners onderzoek naar veiligheid, techniek, ontwerp en locatie van waterstof productie, distributie en afname door binnenvaart. Het betreft RH2INE Kickstart Study, waar alle partijen financieel aan bijdragen als ook Europa. Kennis en keuzes zijn voorzien eind 2020/begin 2021. Provincie Zuid-Holland is leadpartner van dit Europese project. RH2INE staat voor Rhine Hydrogen Integration Network of Excellence.

Corridor Management

De provincie zorgt ervoor dat Zuid-Holland de meest duurzame, efficiënte, bereikbare schakel is in de internationale goederencorridors. We hebben daarbij tevens focus op de economische meerwaarde in Zuid-Holland. We bekijken de efficiënte en duurzame afhandeling van goederen met meerwaarde in de context van de gehele corridor. We zetten in op de meerwaarde voor Zuid-Holland bekeken vanuit de integraliteit en samenhang van de verschillende schaalniveaus; multi modaal en (inter)nationaal, regionale en fijnmazige distributie. De corridor is het organiserend en in samenhang ontwikkelend vehicle.

Toelichting

Binnen deze maatregel zetten we in op:

1. Landelijke corridors. MIRT Goederenvervoercorridors Oost en Zuid-Oost. Corridor Oost gaat van Rotterdam – Arnhem/Nijmegen – Duitsland. Corridor Zuidoost loopt van Rotterdam – Noord-Brabant/Limburg – Duitsland
2. Internationale corridors. TEN-T corridors. De routes langs de goederenvervoercorridors Oost/Zuid-Oost (langs Betuweroute, Lek en Rijn tot aan Basel en Genua) en het zuiden (via Noord-Brabant, Limburg en België naar de Middellandse Zee). De provincie Zuid-Holland is daarom al sinds 2016 lid van de European Grouping of Territorial Cooperation Rhine-Alpine (EGTC), die is opgericht om de regionale belangen in de ontwikkeling van de corridor tussen Rotterdam en Genua te behartigen, gezamenlijke projecten te ontwikkelen, kennis te delen en de regio's te vertegenwoordigen in het Europese proces van corridorvorming.;
3. Internationale afspraken. Met Noordrijn-Westfalen en vijf Nederlandse provincies werken we sinds 2018 samen aan grensoverschrijdende netwerken/corridors en de verduurzaming van goederentransport. Op de Corridor Rotterdam-Antwerpen is het onze ambitie om ook tot een strategisch samenwerking inzake corridor te komen.
4. Regionaal gaat het om stromen van en naar de Rotterdamse haven in de regio, waaronder Versdraaischijf en -logistiek. En zoeken we de aansluiting met de benodigde fijnmazige distributie.

Rolkeuze

We brengen kansrijke (inter)nationale en regionale samenwerkingen tot stand ten behoeve van efficiënt & duurzaam goederenvervoer langs (inter)nationale multimodale corridors. (samenwerkende overheid). We versterken het netwerk op het gebied van efficiënt & duurzaam goederenvervoer (samenwerkende overheid). We vertalen trends en ontwikkelingen naar een wenkend perspectief voor initiatiefnemers (samenwerkende overheid).

Aan welke beleidskeuze(s) draagt deze maatregel bij?

- Efficiënt en duurzaam Goederenvervoer met meerwaarde
- Energietransitie in mobiliteit
- Toekomstbestendige infrastructuur
- Provinciale beleidsterreinen strategie

Gebiedsspecifiek

1. Ja, zie hierboven.

Ruimtelijk reserveren nieuwe infrastructuur

Ruimtelijk reserveren van ontbrekende schakels en capaciteitsverruiming in het infrastructuurnetwerk.

Rolkeuze

De rol van de provincie hangt af van wie bevoegd gezag is voor een bepaalde reservering. Voor aanpassingen aan provinciale infrastructuur zijn we regisseur. Voor de aanpassingen aan Rijks- en gemeentelijke regisseur kan de provincie, afhankelijk van het belang, faciliteren en/of stimuleren.

Beleidskeuzes

Mobiliteitstransitie

Is de maatregel gebiedsspecifiek?

Nee, de reserveringen zijn verspreid over heel Zuid-Holland

Toelichting

De provincie vindt het belangrijk om de ontbrekende schakels en verwachte toekomstige capaciteitsverruiming in het infrastructuurnetwerk ruimtelijk te reserveren. Onderstaand overzicht geeft deze ruimtelijke reserveringen weer, hiermee is nut en noodzaak van ieder afzonderlijk project nog niet bewezen. Het zijn niet enkel provinciale reserveringen. Er staat ook een aantal reserveringen van rijksinfrastructuur en een enkel gemeentelijk tracé op de lijst. Projecten die in uitvoering zijn of onherroepelijk zijn (Tracébesluit, Provinciaal inpassingsplan of gemeentelijk bestemmingsplan) staan niet (meer) op deze lijst.

Hoofdwegen

1. A4 Passage en Poorten & Inprikkers Haaglanden onderdeel A4 (N14 tot Ketheltunnel) en A4 (Burgerveen tot N14)
2. A4 Hoogvliet – Klaaswaal
3. A15 Papendrecht – Gorinchem (capaciteitsuitbreiding)
4. A20 Knooppunt Gouwe – Nieuwerkerk aan den IJssel (capaciteitsuitbreiding)

Hoofdspoor

1. Spoorverdubbeling Den Haag – Rotterdam, viersporigheid incl. station Kethel
2. Capaciteit spoor Rotterdam – Gouda, viersporigheid incl. station Westergouwe
3. Capaciteit spoor Den Haag – Gouda, viersporigheid incl. station Bleizo
4. Capaciteit spoor Leiden – Alphen – Woerden, tweesporigheid incl. stations Hazerswoude – Koudekerk en Zoeterwoude Meerburg
5. Spoorverdubbeling Merwede-Lingelijn

Regionale wegen

1. A4 Passage en Poorten & Inprikkers Haaglanden
 1. N14, ongelijkvloerse kruisingen, onderdeel van de studie A4 (N14 tot Ketheltunnel)
 2. N211 Wippolderlaan (capaciteitsuitbreiding)
 3. Prinses Beatrixlaan Rijswijk
2. Knelpuntenaanpak Noordwestelijke Hoofdroute – Lozerlaan – Zuidelijke Randweg
3. De westelijke verbinding N11/A12 (incl. de Bodegravenboog)
4. N57 capaciteitsvergroting Hellevoetsluis – Brielle
5. Bereikbaarheid Bollenstreek
6. Noordelijke Randweg Rijnsburg
7. N207 capaciteitsverruiming Alphen – Leimuiden

8. Westelijke Randweg Waddinxveen ((verlengde) Bentwoudlaan) en Vredenburglaan
9. Capaciteitsvergroting Brienoord- en Algeracorridor
10. N218 Voorne-Putten (capaciteitsvergroting)
11. N222 Veilingroute (capaciteitsvergroting)
12. N459 capaciteitsuitbreiding + aansluiting rondweg Reeuwijk
13. N470/N471 (capaciteitsvergroting)
14. N488 Klaaswaal
15. N206 Duinvallei

Aansluitingen hoofdwegennet en onderliggend wegennet

1. A4 Vijfsluizen
2. A4 Plaspoelpolder
3. N11 – Zoeterwoude
4. A13 – N470
5. A15 Reeweg
6. A15 – N57
7. A15 – A16 Noord
8. A16 Kralingseplein
9. A4-N206
10. A12-N219
11. A20-N457
12. N11 – N209
13. A20-N220
14. N217 kruisingen en busbaanaanpassingen
15. A20 – N219 (in relatie tot ontwikkeling Zuidplaspolder)

Regionaal openbaar vervoer

1. HOV Leiden – Katwijk – Noordwijk (busbaan Tjalmaweg)
2. HOV Leiden – Den Haag
3. HOV Zoetermeer – Leiden
4. Netwerk RandstadRail Haaglanden, opwaardering tramnet naar light rail kwaliteit;
 1. Lijn 1 (Scheveningen Bad – Delft Tanthof)
 2. Lijn 19 (Leidsenhage – Delft Technopolis)
5. Bustangent Kijkduin – Harnaschpolder – Den Haag Zuidwest – Delft – Pijnacker – Zoetermeer
6. HOV Den Haag – Westland
7. HOV station Rijswijk – station Ypenburg
8. HOV Rotterdam – Alexander naar Lansingerland
9. HOV Rotterdam – Ridderkerk
10. HOV Nesselande – Zuidplaspolder
11. Zuidtangent Rotterdam: Schiedam – Stadshavens – Zuidplein – Feyenoord – Kralingse Zoom
12. HOV Hoekselyn verlengen tot het strand
13. HOV buscorridor Rotterdam Zuidplein – Goeree-Overflakkee
14. HOV Drechtstedenring

Vaarwegen

1. Aanlegplaatsen openbaar vervoer over water: Gorinchem – Dordrecht – Rotterdam – Hoek van Holland
2. Capaciteitsvergroting Gouwe

Mobiliteitstransitie onderzoeken samen met partners in Zuid-Holland

Rolkeuze

pm

Beleidskeuzes

Mobiliteitstransitie

Is de maatregel gebiedsspecifiek?

Nee, heel Zuid-Holland

Toelichting

De provincie onderzoekt samen met partners in Zuid-Holland de trends en veranderingen in de samenleving die effect hebben op toekomstige mobiliteit. Hierbij kijken we tevens naar de mogelijkheden deze mobiliteitstransitie te sturen in een maatschappelijk gewenste richting.

Een veilig en aantrekkelijk provinciaal (hoofd-) fietsnetwerk

We stimuleren de veiligheid en het aantrekkelijker maken van fietsroutes in Zuid-Holland, waarbij we nadruk leggen op het provinciaal hoofdfietsnetwerk. Onze inzet baseren we op een systematische analyse van het provinciaal hoofdfietsnetwerk. Daarbij gaat er bijzondere aandacht naar fietsveiligheid (zie ook: Meerjarenprogramma verkeersveiligheid).

Toelichting maatregel

Het provinciaal hoofdfietsnetwerk staat op de website en wordt regelmatig geactualiseerd. Het bevat de belangrijkste fietsroutes tussen de kernen in Zuid- Holland en de omliggende provincies

Rolkeuze

Regisseren en faciliteren

Analyses van het hoofdfietsnetwerk vormen de basis om te sturen op een gerichte verbetering van het netwerk door de wegbeheerders. Met onderzoek en subsidieverlening faciliteren we hen bij de aanpak van de grootste knelpunten

Is de maatregel gebiedsspecifiek?

Nee, heel Zuid-Holland

Ontwikkeling van snelfietsroutes naar de grote steden in Zuid-Holland

De Toekomstagenda snelfietsroutes vormt het vertrekpunt voor de ontwikkeling van een netwerk van hoogwaardige fietsroutes tussen de grote steden van Zuid Holland en de omliggende provincies.

We initiëren de ontwikkeling van hoogwaardige (snel-) fietsroutes naar de grote steden van Zuid-Holland en ondersteunen de wegbeheerders tijdens de planontwikkeling en realisatie.

Toelichting maatregel

Het netwerk staat op de website en wordt regelmatig geactualiseerd.

Rolkeuze

Regisseren en faciliteren

De Toekomstagenda Snelfietsroutes vormt de basis om te sturen op een gerichte ontwikkeling van het netwerk door de wegbeheerders. Met onderzoek en subsidieverlening faciliteren we hen bij de realisatie van deze verbindingen.

Is de maatregel gebiedsspecifiek?

Nee, heel Zuid-Holland

Ketenvoorzieningen maken de fiets integraal onderdeel van het mobiliteitsnetwerk

We ontwikkelen en realiseren ketenvoorzieningen die bijdragen aan de overstap tussen fiets en OV en de auto waar dat bijdraagt aan de bereikbaarheid.

Toelichting maatregel

Onze inzet ten aanzien van overstapvoorzieningen van fiets naar OV waarvan wij concessieverlener zijn, wordt beschreven onder de OV beleidskeuze.

Rolkeuze

regisseren/faciliteren

De (geprognosticeerde) behoefte aan ketenvoorzieningen is de basis om te sturen op een gerichte ontwikkeling van deze voorzieningen door gemeenten. Met onderzoek en subsidieverlening faciliteren we hen bij de realisatie.

Is de maatregel gebiedsspecifiek?

Heel Zuid-Holland, met name bij NS stations

Kennisontwikkeling en innovatie maken fietsen nog aantrekkelijker

We participeren in onderzoek en pilots die bijdragen aan het aantrekkelijker en veiliger maken van de fiets als vervoermiddel.

Toelichting maatregel

pm

Rolkeuze

faciliteren

Is de maatregel gebiedsspecifiek?

Nee, heel Zuid-Holland

Hinder beperken bij werkzaamheden door mensen te verleiden anders te reizen

Rolkeuze

pm

Beleidskeuze

Stimuleren bewuste keuze in mobiliteitsgedrag

Is de maatregel gebiedsspecifiek?

Nee, heel Zuid-Holland

Toelichting

Bij werkzaamheden waarbij hinder ontstaat brengen we samen met ander partijen alternatieve vervoerswijzen onder de aandacht. Daarbij streven we effect na dat voor een deel blijvend is na afloop van de werkzaamheden.

Snel internationaal openbaar vervoer

De internationale trein moet een aantrekkelijk alternatief zijn voor kortere vliegreizen en autoverplaatsingen binnen Europa. De ambitie van Zuid-Holland is daarom een snelle en comfortabele treinverbinding met Duitsland, België, Frankrijk en het Verenigd Koninkrijk.

We zetten daarom in op:

- Ondersteunen van de inzet van het Rijk om vaker per dag een trein te laten rijden in zuidelijke richting naar Brussel, Parijs en London en oostelijk via Arnhem naar Berlijn en Frankfurt.
- Verbeteren van de Intercityverbinding met Nordrhein-Westfalen vanuit Zuid-Holland.

Optimaal hoofdrailnetwerk van het rijk

De provincie is niet verantwoordelijk voor de treindiensten op het hoofdspoor. Wel hebben we hier ambities omdat hoofdspoor cruciaal is voor de bereikbaarheid. Een schaalsprong in het spoor is nodig vanwege de toenemende groei in het OV. Verstedelijking dient zoveel mogelijk langs goed OV plaats te vinden, waardoor we hier meer groei bereiken dan gemiddeld in het OV. Om dit te bereiken werken we samen met het Rijk, andere provincies, vervoerregio's en vervoerders in het landelijke traject Toekomstbeeld OV aan een Schaalsprong in het OV-netwerk in 2040.

De inzet daarbij is:

- S-baankwaliteit voor de Oude Lijn Leiden - Den Haag – Rotterdam – Dordrecht. Dit wordt bereikt door hogere frequenties, nieuwe stations bij verstedelijkingslocaties, grotere betrouwbaarheid en lichter treinmaterieel dat sneller optrekt en korter halteert. Hiervoor is het noodzakelijk dat de spoorlijn Den Haag – Rotterdam geheel viersporig wordt. Met dit lange termijn perspectief werken we stapsgewijze toe naar de Schaalsprong 2040.
- Verbetering van bestaand spoor, zoals Rotterdam – Utrecht en Den Haag – Utrecht. Dit kan door frequentieverhoging, capaciteitsuitbreiding en vergroting van de betrouwbaarheid.
- Verbetering van de spoorlijn tussen Leiden en Utrecht, en een nieuw station Hazerswoude.

Goed regionaal openbaar vervoer

De provincie is verantwoordelijk voor het regionaal openbaar vervoer in Zuid-Holland naast de Metropoolregio Rotterdam Den Haag (MRDH).

Regionaal spoor

We exploiteren twee spoorlijnen: de MerwedeLingelijn (van Dordrecht, via Gorinchem naar Geldermalsen) en de Treindienst Alphen aan den Rijn – Gouda. Deze verbeteren we door:

- Vergroten van de betrouwbaarheid door kleine infrastructurele maatregelen.
- Kleine capaciteitsmaatregelen om de toenemende vraag te faciliteren.

Hoogwaardig openbaar vervoer

Bij verbindingen tussen kernen waar geen spoor ligt, speelt de bus een belangrijke rol. Hier realiseren we:

- Een programma doorstroming van de bus, waarbij de snelheid en betrouwbaarheid van buslijnen wordt vergroot.
- Doorontwikkeling van R-net, dat staat voor snel, frequent, en betrouwbaar OV. Als uit onderzoek blijkt dat een verbinding voldoende reizigers kan trekken, kunnen nieuwe R-net-lijnen worden gerealiseerd.
- Verbetering van de haltes, waarbij wordt ingezet op betere toegankelijkheid, beschutting, reisinformatie en ketenvoorzieningen. Ook bereikbaarheid van haltes te voet en per fiets heeft hierbij aandacht.

Van deur-tot-deur

Succes van OV wordt voor een belangrijk deel bepaald door de reis van deur-tot-deur. De totale keten gaan we verbeteren. Daarom zetten we in op:

- Verbeteren van first-last-mile vervoer. Dit doen we door ketenconcessies aan te besteden, in plaats van traditionele OV-concessies. De vervoerder is hierbij niet alleen verantwoordelijk voor het rijden van bussen en treinen, maar voor het organiseren van de reis van deur-tot-deur. Ook de afstemming met andere concessies en het hoofdspoornet is cruciaal.
- Alternatieve vervoersvormen waar onvoldoende vraag is naar een traditionele lijnbus. We experimenteren met verschillende vervoersvormen en sluiten aan bij lokale vraag en initiatieven. Bieden van vervoer staat hierbij centraal, ook in het landelijk gebied. Iedereen moet vervoerd kunnen worden, ook mensen die niet kunnen fietsen, of auto kunnen rijden.
- Stimuleren van Mobility as a Service (MaaS). We verplichten hiervoor vervoerders tot beschikbaar stellen van data en stimuleren landelijke standaarden.
- Integrale infrastructuurprogramma's, waarbij de koppeling tussen netwerken van OV, fiets en auto wordt geoptimaliseerd. Op plekken waar belangrijke netwerken elkaar kruisen onderzoeken we het realiseren van hubs.

Drempelloos OV

Om OV een volwaardig alternatief te laten zijn, moet de drempel om het te gebruiken zo laag mogelijk zijn. Dit betekent dat OV makkelijk en begrijpelijk in gebruik is, met goede actuele reisinformatie, eenvoudige en betaalbare tarieven, een netwerk waarbij verbindingen op elkaar aansluiten en goede promotie. Dit realiseren we door op belangrijke haltes actuele reisinformatie aan te bieden. Hiernaast stellen we eisen aan vervoerders over reisinformatie, aansluitingen, tarieven en promotie van het OV.

Rolkeuze

PM

Aan welke beleidskeuze(s) draagt deze maatregel bij?

- Energietransitie in mobiliteit
- Toekomstbestendige infrastructuur
- Vaker en verder fietsen
- Mobiliteitstransitie
- Lopend op weg
- Stimuleren bewuste keuze mobiliteitsgedrag
- Slimmere mobiliteit door digitalisering en nieuwe technologie

Is de maatregel gebiedsspecifiek?

Ja, voor wat betreft de concessies gaat het over de concessiegebieden waar de provincie verantwoordelijk voor is:

- Goeree-Overflakke en Hoeksche Waard
- Zuid-Holland Noord
- Drechtsteden Molenlanden Gorinchem
- Treindienst Alphen aan den Rijn – Gouda
- Personenvervoer over Water Rotterdam - Drechtsteden

Beleidsdoel 2.2 – Beheer en onderhoud op orde en duurzaam

Doorontwikkelen assetmanagement (beheer en onderhoud infrastructuur)

Rolkeuze

De nadruk ligt op de rol 'presterende overheid'.

Aan welke beleidskeuze(s) draagt deze maatregel bij?

Goed functionerende infrastructuur

Is de maatregel gebiedsspecifiek?

Nee

Toelichting maatregel

Onze provinciale infrastructuur is opgebouwd uit diverse assets, zoals fietspaden, (vaar)wegen, bruggen en sluisen. Deze assets onderhouden en verbeteren we zodanig dat de maatschappelijke opbrengsten maximaal zijn tegen aanvaardbare kosten en risico's. Assetmanagement biedt daarvoor inzicht in de feitelijke en gewenste prestaties, kosten en risico's. De provinciale dienst beheer infrastructuur (DBI) is een (NEN-ISO 55001) gecertificeerde organisatie voor assetmanagement. Dit betekent onder andere dat we continue ons werk evalueren en verbeteren.

Binnen het assetmanagement is er extra aandacht voor:

- **Beweegbare bruggen**
Het in samenhang oppakken van de verbeterpunten voor het (dagelijks en planmatig) beheer en onderhoud van de beweegbare bruggen (Versterkingsprogramma);
- **Toename fietsgebruik**
Mensen fietsen steeds vaker, verder en sneller. We kijken hoe we dat zo goed mogelijk kunnen faciliteren;
- **Data en digitalisering**
Zie hiervoor de beleidskeuze 'slimmere mobiliteit door digitalisering en nieuwe technologie';
- **Verankering duurzaamheid**
Zie hiervoor de beleidskeuze 'toekomstbestendige infrastructuur'.

Optimaliseren verkeersmanagement
(verkeersgeleiding, brugbediening, incident management)

Rolkeuze

De nadruk ligt op de rol 'presterende overheid'.

Aan welke beleidskeuze(s) draagt deze maatregel bij?

Goed functionerende infrastructuur

Is de maatregel gebiedsspecifiek?

Nee

Toelichting maatregel

We zorgen voor goed verkeersmanagement, zodat reizigers en vervoerders de provinciale infrastructuur optimaal kunnen benutten en de impact bij verstoringen zo klein mogelijk is. We doen dit door het bedienen van bruggen en sluzen en hebben een IC-desk (incidentcoördinatie) die de hulpverlening rondom incidenten op de weg en vaarweg coördineert. Datamanagement en Smart Mobility (*zie beleidskeuze slimmere mobiliteit*) spelen hierin een grote rol. Daarnaast sturen we het faciliteren van weg- en vaarweggebruikers vanuit centrale locaties aansturen, zodat indien nodig snel geschakeld kan worden.

Vergroten omgevingskwaliteit en beperken hinder

Rolkeuze

De rolkeuze is afhankelijk van de beoogde maatregelen en de ruimte voor stakeholders om hierin mee te denken.

Aan welke beleidskeuze(s) draagt deze maatregel bij?

Goed functionerende infrastructuur

Is de maatregel gebiedsspecifiek?

Nee

Toelichting maatregel

Samenwerking, zowel intern als extern, is van essentieel belang voor het werk van DBI. Onze infrastructuur maakt deel uit van een groter mobiliteitsnetwerk en bevindt zich in een omgeving met woningen, bedrijven, natuur- en recreatiegebieden. Er zijn dan ook veel stakeholders die we willen betrekken bij onze planvorming en de uitvoering ervan en die soms ook zelf ideeën aandragen over het verbeteren ervan. Met ons omgevingsmanagement staan we voortdurend in contact met onze stakeholders.

Bij het bereiken van onze doelen heeft het werk van de provincie een groot belang bij een goede samenwerking met onze omgeving. Het gaat dan om samenwerking op de maatschappelijke thema's bereikbaarheid, veiligheid en duurzaamheid. De samenwerking vindt zowel beleidsmatig plaats, bij de programmering, tijdens realisatie en bij innovaties en veranderingen.

Met ons strategisch omgevingsmanagement kijken we vooruit en stemmen we beoogde werkzaamheden af met andere beheerders en stakeholders. Een voorbeeld hiervan is de afstemming met Rijkswaterstaat over de renovatie van de Van Brienoordbrug. Door de werkzaamheden gezamenlijk te programmeren, voorkomen we extra hinder voor de weggebruikers.

Het gebruik van de infrastructuur zorgt behalve voor verkeers- o.a. ook voor geluidshinder en is een belasting voor ons milieu en klimaat. De provincie streeft ernaar deze hinder te beperken. Dit doen we onder andere door uitvoering van het Actieplan Geluid en de uitwerking van het Schone Lucht Akkoord. We willen bijdragen aan het natuurherstel door gekoppeld aan onze CO2 doelstelling, ook onze NOx uitstoot te beperken (zie beleidskeuze toekomstbestendige infrastructuur).

Juridisch beheer en implementatie omgevingswet

Rolkeuze

Bij deze maatregel ligt de nadruk op de rol 'rechtmatige overheid'. Voor de afstemming bovengrondse en ondergrondse infrastructuur hebben we met name de rol van 'samenwerkende overheid'.

Aan welke beleidskeuze(s) draagt deze maatregel bij?

Goed functionerende infrastructuur

Is de maatregel gebiedsspecifiek?

Nee

Toelichting maatregel

Juridisch beheer betreft de juridische werkzaamheden die aan het bezit en gebruik van onze infrastructuur verbonden zijn. Naast het technisch en digitaal voldoen van onze assets, moet ook dit juridisch beheer ervan op orde zijn. Jaarlijks nemen we daartoe zo'n 3.600 besluiten. Het gaat bijvoorbeeld om ontheffingen voor bijzondere transporten, evenementen en schades. Drie ontwikkelingen zijn voor het juridisch beheer de komende jaren met name van belang: digitalisering en informatiemanagement, Omgevingswet en de druk op de beschikbare ruimte. De ontwikkelingen op het gebied van juridisch beheer spelen zich af in een landelijk stelsel, waarbij we afstemmen met onder andere het Rijk en andere provincies.

Digitalisering en informatiemanagement bieden steeds meer mogelijkheden voor het faciliteren van een goede doorstroming en het optimaliseren van het onderhoud. Hoe we met deze gegevens omgaan, vraagt een goede juridische inbedding. Dit geldt bijvoorbeeld voor de beelden die onze camera's dagelijks registreren en de gegevens van burgers en organisaties die we verkrijgen als zij contact opnemen met de provincie. Op basis van de Algemene verordening gegevensbescherming (AVG) dienen we, ongeacht hoe we persoonsgegevens verkrijgen, rechtstreeks of via derden, de privacy van de betrokkenen te waarborgen. Dit geldt ook voor gegevens die verkregen worden via onze handhavingstaken.

Met de Omgevingswet werken we meer met meldingen vooraf en met controles en handhaving achteraf. Hierdoor verandert onze rol. Het DSO (Digitaal Stelsel Omgevingswet) biedt aanvragers een digitale toegang tot het aanvragen van vergunningen en het doen van meldingen. Het is een centrale toegang voor alle overheidsorganisaties. Wij sluiten onze systemen en dienstverlening hierop aan.

Tenslotte neemt de druk op de beschikbare ruimte zowel boven als onder de grond toe. Dit komt door de behoefte aan meer woningen, maar ook aan ruimte voor het realiseren van de energietransitie. Ook deze ontwikkeling vraagt om een goede juridische borging van het gebruik van het areaal. We sturen steeds meer op vroegtijdige afstemming tussen vertegenwoordigers van de ondergrondse en bovengrondse infrastructuur, zodat we de programmering boven- en ondergronds steeds meer als één geheel kunnen benaderen.

De CO₂-uitstoot verlagen van beheer, onderhoud en aanleg

Rolkeuze

PM

Aan welke beleidskeuze(s) draagt deze maatregel bij?

Is de maatregel gebiedsspecifiek?

Nee

Toelichting maatregel

Nederland heeft zich gecommitteerd aan het klimaat akkoord en de gezamenlijke provincies (IPO) hebben in 2019 afgesproken hier hun bijdrage aan te leveren. De provincie heeft zichzelf in de vorige energie agenda 'Watt anders' uit 2016 al als doel gesteld om in 2025 25% minder CO₂ uit te stoten dan in 2015 bij het beheer, onderhoud en aanleg van infrastructuur en in 2050 CO₂ neutraal te zijn. Deze doelstellingen sluiten aan bij de afspraken uit het klimaatakkoord.

Resultaten van projecten en aanbestedingen laten zien dat de doelstelling voor 2025 haalbaar lijkt. Om de lijn richting 2050 door te zetten stelt de provincie zich een aanvullende tussendoelstelling van 50% CO₂ besparing in 2030. De doelstellingen zijn:

- 25% (t.o.v. 2015) reductie in 2025 (bestaand uit Watt anders)
- 50% (t.o.v. 2015) reductie in 2030 (nieuw)
- CO₂-neutraal in 2050 (bestaand uit Watt anders en klimaat akkoord)

Om de doelstelling te behalen gaan we o.a. eisen stellen aan producten, meer aanbestedingen gunnen op CO₂-besparing, meer afwegingen maken op levens cyclus kosten en de voortgang en effecten van maatregelen monitoren.

Minder energie verbruiken en meer duurzame energie opwekken

Toelichting maatregel

In de energieagenda Watt anders is als doel gesteld in 2025 25% minder energie te gebruiken dan in 2015 en in 2050 CO₂ energie neutraal te zijn. Hierbij gaat het om de gebruikte stroom van de provinciale infrastructuur. Formeel is de CO₂ uitstoot van de gebruikte stroom al nul, omdat er groene stroom wordt ingekocht. Echter de provincie vindt het belangrijk om aan de energie transitie bij te blijven dragen door minder (groene) stroom in te kopen en bij te dragen aan de verdere ontwikkeling van de hoeveelheid groene stroom in Nederland.

Om energie neutraal te worden moet de hoeveelheid gebruikte en opgewekt stroom in balans zijn. De infrastructuur gebruikt energie om essentiële functies te voldoen zoals brugbediening, wegverlichting en verkeerslichten. De verwachting is dat door de verdere inzet van LED nog energie valt te besparen. Doordat er niet voor alle functies alternatieven zijn en verdergaande digitalisering van de infrastructuur zal er naar verwachting vraag blijven naar energie voor de infrastructuur.

Om aan de energie vraag te voldoen zal groene stroom geproduceerd moeten worden. De afgelopen jaren heeft de ontwikkeling van opwek technieken en mogelijkheden hiervoor langs de infrastructuur een vlucht genomen. Zoals te zien is bij de o.a. projecten N211 en N470. De provincie wil daarom waar dit kosten effectief en veilig kan dit verder ontwikkelen en mogelijkheden bieden voor meer energie opwek.

De provincie heeft niet als doel om energieleverancier te worden en er is een verschil in grote van diverse installaties (van openbare verlichting tot geluidsschermen). Daarom zal de provincie diverse projecten uitvoeren om meer ervaring op te doen met beheren en afspraken maken over gebruik en exploitatie van de opgewekte energie. Waarbij per locatie onderzocht wordt hoe opgewekte stroom het effectiefste kan worden gebruikt. Op basis van deze ervaringen zal verder beleid ontwikkeld worden.

Rolkeuze

PM

Aan welke beleidskeuze(s) draagt deze maatregel bij?

Is de maatregel gebiedsspecifiek?

Nee

Toelichting maatregel

In de energieagenda Watt anders is als doel gesteld in 2025 25% minder energie te gebruiken dan in 2015 en in 2050 CO₂ energie neutraal te zijn. Hierbij gaat het om de gebruikte stroom van de provinciale infrastructuur. Formeel is de CO₂ uitstoot van de gebruikte stroom al nul, omdat er groene stroom wordt ingekocht. Echter de provincie vindt het belangrijk om aan de energie transitie bij te blijven dragen door minder (groene) stroom in te kopen en bij te dragen aan de verdere ontwikkeling van de hoeveelheid groene stroom in Nederland.

Om energie neutraal te worden moet de hoeveelheid gebruikte en opgewekt stroom in balans zijn. De infrastructuur gebruikt energie om essentiële functies te voldoen zoals brugbediening, wegverlichting en verkeerslichten. De verwachting is dat door de verdere inzet van LED nog energie

valt te besparen. Doordat er niet voor alle functies alternatieven zijn en verdergaande digitalisering van de infrastructuur zal er naar verwachting vraag blijven naar energie voor de infrastructuur.

Om aan de energie vraag te voldoen zal groene stroom geproduceerd moeten worden. De afgelopen jaren heeft de ontwikkeling van opwek technieken en mogelijkheden hiervoor langs de infrastructuur een vlucht genomen. Zoals te zien is bij de o.a. projecten N211 en N470. De provincie wil daarom waar dit kosten effectief en veilig kan dit verder ontwikkelen en mogelijkheden bieden voor meer energie opwek.

De provincie heeft niet als doel om energieleverancier te worden en er is een verschil in grote van diverse installaties (van openbare verlichting tot geluidsschermen). Daarom zal de provincie diverse projecten uitvoeren om meer ervaring op te doen met beheren en afspraken maken over gebruik en exploitatie van de opgewekte energie. Waarbij per locatie onderzocht word hoe opgewekte stroom het effectiefste kan worden gebruikt. Op basis van deze ervaringen zal verder beleid ontwikkeld worden.

Vrijkomende materialen beter benutten en minder primaire grondstoffen gebruiken

Rolkeuze

PM

Aan welke beleidskeuze(s) draagt deze maatregel bij?

Is de maatregel gebiedsspecifiek?

Nee

Toelichting maatregel

De provincie zet in op circulair bouwen door minder primaire grondstoffen te gebruiken en vrijgekomen materialen beter te benutten. De provincie heeft het grondstoffen akkoord ondertekend, maar nog niet eerder doelstellingen geformuleerd in relatie tot de provinciale infrastructuur. Er wordt aangesloten bij de landelijke doelstellingen uit het grondstoffen akkoord met enkele aanvullende tussen doelstellingen:

- Het aandeel reststromen dat hoogwaardig wordt gerecycled en hergebruikt te verhogen t.o.v. 2020
- 20% minder gebruik primaire grondstoffen in 2025 t.o.v. 2020
- 50% minder primaire grondstoffen in 2030 (landelijk)
- volledig circulaire GWW in 2050 (landelijk)

We kijken op basis van de uitgevoerde materialen-footprint waar de meest veelbelovende kansen voor verbetering liggen en de uitdagingen voor de komende jaren. Vanaf de voorfase van projecten zullen de principes van het 10R-model worden toegepast (zie [onderdeel framework circulair bouwen](#)) om materiaal verbruik te voorkomen en verminderen. Verder zal circulair materiaal gebruik worden voorgeschreven in aanbestedingen indien mogelijk en aannemers beloofd worden die zich hierin onderscheiden. Aanvullend zal in samenwerking met de sector onderzocht worden hoe met reststromen kan worden omgegaan. Om de voortgang en effect van de maatregelen te bepalen zal monitoring opgezet worden.

Leefgebied creëren voor lokale flora en fauna rond (vaar)wegen en ecologische verbindingen in stand houden

Rolkeuze

PM

Aan welke beleidskeuze(s) draagt deze maatregel bij?

Is de maatregel gebiedsspecifiek?

Nee

Toelichting maatregel

De provincie zet zich in voor het creëren van leefgebied voor lokale flora en fauna rond (vaar)wegen en opheffen van barrières die zijn ontstaan door de aanleg van infrastructuur. Het bermbeheer voeren we al ecologisch en gebiedseigen uit, en draagt bij aan het behalen aan het leefgebied voor lokale flora en fauna.

In het kader van een meer divers bomenbestand onderzoeken we wat de functies van bomen zijn en welke soorten deze functies versterken. Voor het creëren van ecologische verbindingen zetten we in op het in stand houden van bestaande verbindingen en bij aanleg of herinrichting onderzoeken en overwegen of extra verbindingen nodig en haalbaar zijn.

In en om onze vaarwegen ondersteunen we maatregelen die bijdragen aan de doelstellingen van de Kaderrichtlijn Water (KRW).

Klimaatbestendige infrastructuur creëren

Rolkeuze

We vervullen hierin een combinatie van de presterende en de samenwerkende overheid.

Aan welke beleidskeuze(s) draagt deze maatregel bij?

- Goedfunctionerende infrastructuur
- Klimaatadaptatie

Is de maatregel gebiedsspecifiek?

Ja, met name bodemdalinggevoelige veengebieden.

Toelichting maatregel

Door klimaatverandering hebben we te maken met steeds meer extreme weersomstandigheden (zoals hitte, droogte en hoosbuien). We willen dat onze infrastructuur onder die veranderende omstandigheden beschikbaar blijft, met minimale verkeershinder. Dat is een belangrijke voorwaarde voor onze economie, maar ook om adequaat te kunnen handelen bij calamiteiten. Op basis van stresstesten lokaliseren we potentieel zwakke plekken en onderzoeken we hoe we deze kunnen versterken. Daarnaast benutten we de provinciale infrastructuur als aanjager voor adaptieve maatregelen en innovaties in de regio. Deze maatregel heeft nauwe verbinding met de maatregel 'doorontwikkeling assetmanagement' en 'vergroten omgevingskwaliteit en beperken milieuhinder'.

Op basis van de stresstest en nader onderzoek weten we wat de kwetsbare schakels in onze infrastructuur zijn en hebben we goed in beeld welke maatregelen we kunnen treffen. We analyseren en prioriteren deze maatregelen en nemen verbeteringen zo veel mogelijk mee in het planmatige onderhoud. Indien grote investeringen nodig zijn, werken we hiertoe voorstellen uit.

In het kader van klimaatbestendige infrastructuur is aandacht voor infrastructuur in bodemdalinggevoelige gebieden een specifiek aandachtspunt. Hierbij zoeken we naar beproefde en innovatieve methoden om de beschikbaarheid van infrastructuur onder alle omstandigheden te vergroten en de levensduur van infrastructuur te verlengen.

Beleidsdoel 2.3 – Veilig en duurzaam

Tank- en laadinfrastructuur voor duurzame energiedragers

Het transport in Zuid-Holland beweegt nog grotendeels op fossiele energie wat zorgt voor de uitstoot van CO₂. Voor het verminderen van de CO₂-uitstoot in mobiliteit is het essentieel dat er een transitie plaatsvindt naar Zero Emissie brandstoffen in het vervoer. De overgang naar Zero Emissie voer- en vaartuigen, batterij-elektrisch én waterstof-elektrisch biedt de mogelijkheid om vervoersstromen te verduurzamen en de emissies terug te dringen. Om Zero Emissie vervoer te stimuleren is een dekkend en betrouwbaar netwerk van tank- en laadinfrastructuur nodig.

Toelichting maatregel

Binnen deze maatregel zetten we in op;

- De koppeling tussen laadinfrastructuur en elektriciteitsinfrastructuur; om op integrale wijze naar de energievraagstukken te kijken en om de totale impact op het elektriciteitsnet te bepalen werkt de provincie samen met gemeenten en netbeheerders om laadinfrastructuur te koppelen aan elektriciteitsinfrastructuur. Borging in de Regionale Energie Strategieën is hierbij van belang.
- Waterstof; de provincie zet haar middelen actief in op vormen van mobiliteit waar batterij-elektrische vervoermiddelen niet het vermogen hebben de gevraagde kracht te leveren of de accu's niet genoeg energie kunnen opslaan voor het overbruggen van lange afstanden. Met een focus op Openbaar Vervoer en binnenvaart is onze aanpak gericht op het wegnemen van belemmeringen en op een integrale aanpak van de waterstofketen. Voor meer informatie zie de provinciale [Waterstofvisie](#).
- Uitrol van laadinfrastructuur; De provincie ondersteunt gemeenten bij de uitrol van laadinfrastructuur voor alle soorten elektrisch vervoer over weg en water en alle soorten laden. Als uitwerking van de Nationale Agenda Laadinfrastructuur wordt in samenwerking met de provincie Zeeland, gemeenten, netbeheerders en het Rijk een Regionale Aanpak Laadinfrastructuur Zuidwest opgesteld. Er worden activiteiten uitgewerkt onder andere op het vlak van visie en beleid, het aanvraag en realisatieproces, samenwerking en kennisdeling, communicatie en informatievoorziening en logistiek. Gemeenten worden hierbij ondersteund omdat het een grote en complexe opgave betreft die grotendeels op regionaal of gemeentelijk niveau moet worden uitgevoerd en die veel van hun capaciteit vergt.
- Inzet van provinciale infrastructuur; De provincie faciliteert op gronden en locaties langs provinciale wegen (snel)laadinfrastructuur waar laadpalen gewenst en nodig zijn. De provincie bepaalt welke locaties onder welke voorwaarden geschikt zijn voor alternatieve tank- en laadinfrastructuur en stelt die locaties beschikbaar aan de markt op basis van een sluitende businesscase. Er worden geen investeringen of extra stimuleringsmaatregelen beschikbaar gesteld. Iedere twee jaar wordt geëvalueerd of er behoefte is aan nieuwe locaties. De gekozen locaties worden op dat moment in een transparante procedure onder gelijke voorwaarden aan de markt uitgegeven. Dit betekent dat tussentijds geen gronden

worden uitgegeven op individueel verzoek van marktpartijen. Dit beleid maakt bewuste locatie-uitgifte mogelijk en zorgt voor transparantie en eerlijke concurrentie in de markt.

Rolkeuze PM

Aan welke beleidskeuze(s) draagt deze maatregel bij?

- Energietransitie in mobiliteit
- Efficiënt en duurzaam goederenvervoer met meerwaarde
- Toekomstbestendige infrastructuur
- Adequaar aanbod openbaar vervoer

Is de maatregel gebiedsspecifiek? Nee

Transitie naar Zero Emissie personenvervoer over weg en water

De aanbesteding van het openbaar regionaal vervoer over weg en water is een verantwoordelijkheid van de provincie. Daar kunnen wij dus het verschil maken in de verduurzaming en CO₂ reductie. Door een ingroeimodel voor Zero Emissie vervoer te hanteren borgt de provincie dat deze transitie haalbaar en betaalbaar wordt ingevoerd met betrouwbaar OV. Daarnaast zet de provincie op een verandering in mobiliteitsgedrag omdat dit zorgt voor minder CO₂-uitstoot en het een bredere verduurzaming van personenmobiliteit teweegbrengt zowel zakelijk als privé.

Toelichting maatregel

Binnen deze maatregel zetten we in op;

- Uitvoering van het Bestuursakkoord Zero Emissie regionaal busvervoer. In 2030 rijdt al het regionaal openbaar vervoer, waarvoor de provincie concessiehouder is, volledig emissievrij bij de uitlaat. Vanaf 2025 zijn alle nieuwe bussen zero emissie (emissievrij aan de uitlaat). De nieuwe bussen maken in 2025 gebruik van 100% hernieuwbare energie of brandstof, die met het oog op economische ontwikkeling zoveel mogelijk regionaal wordt opgewekt.
- Zero Emissie personenvervoer over water; bij de aanbesteding van Waterbussen zetten we in op Zero-Emissie vaartuigen. Via onze subsidieregeling Mobiliteit dragen we bij aan Zero-Emissie forensen- en scholierenveren. Daarnaast biedt de subsidieregeling Mobiliteit de mogelijkheid voor laadinfrastructuur voor elektrische veren.

Bevordering van een verandering in mobiliteitsgedrag waarbij we werkgevers en reizigers stimuleren om duurzame keuzes te maken omdat dit een belangrijke sleutel is tot CO₂-reductie. De provincie zet, veelal samen met anderen zoals de MRDH, in op werkgeveraanpakken (verduurzaming wagenpark en duurzaam reizen werknemers), onderwijsinstellingen en spits, meer wandelen en fietsen en deelconcepten. De provincie verduurzaamt de eigen vloot door de inzet van schone voertuigen en stimuleert werknemers in duurzame vormen van mobiliteit.

Rolkeuze

PM

Aan welke beleidskeuze(s) draagt deze maatregel bij?

Energietransitie in mobiliteit

Adequaat aanbod openbaar vervoer

Is de maatregel gebiedsspecifiek?

Ja, voor wat betreft de concessies gaat het over de concessiegebieden waar de provincie verantwoordelijk voor is.

- Goeree-Overflakkee en Hoeksche Waard
- Zuid-Holland Noord
- Drechtsteden Molenlanden Gorinchem
- Personenvervoer over Water Rotterdam – Drechtsteden

Transitie naar Zero Emissie goederenvervoer over weg en water

Het goederenvervoer over weg en water stoot veel CO₂, fijnstof, zwavel en stikstofoxide uit. Er is veel duurzaamheidswinst te behalen door over te stappen op Zero Emissie vervoer. Hiervoor is het nodig om een verdere ingroei van Zero Emissie goederenvervoer mogelijk te maken. Zero Emissie voer- en vaartuigen vragen om tank- en laadstations op die locaties en met die capaciteiten die passen in het ruimtelijk economisch netwerk en bij de dagelijks manier van werken in de logistiek. Dit vraagt om uitwerking van logistieke optimalisatie met de inzet van Zero Emissie voer- en vaartuigen zodat er kan worden getankt en geladen waar en wanneer dat nodig is met de juiste vermogens. Gezien het belang van de binnenvaart voor de provincie Zuid-Holland en de rol van binnenvaart in de verduurzaming van het goederenvervoer zet de provincie hier extra op in.

Voor zwaar vervoer en voor de lucht- en scheepvaart onderkent de provincie het belang van hernieuwbare brandstoffen zoals duurzame biobrandstoffen en synthetische brandstoffen voor het behalen van de CO₂-reductiedoelen. Hier is de komende jaren ook tankinfrastructuur voor nodig in het bestaande netwerk. De provincie Zuid-Holland zet hier niet actief op in.

Toelichting maatregel

Binnen deze maatregel zetten we in op;

- De samenhang tussen het netwerk van tank- en laadinfrastructuur, het ruimtelijk economisch netwerk van havens, Greenports, bedrijventerreinen, logistieke hotspots, goederencorridors etc. en de dagelijkse manier van werken in de logistiek. We verbinden partijen, brengen vraag en aanbod bij elkaar en delen kennis en best practices ten behoeve van logistieke optimalisatie in combinatie met Zero Emissie vervoer.
- Verduurzaming van de binnenvaart; dit verloopt minder snel dan in andere sectoren. Reden daarvoor is onder meer de lange afschrijvingsperiode van binnenvaartschepen (30 jaar in plaats van 8 jaar) en de complexiteit van de keten. De provincie stimuleert en faciliteert partners bij het verkrijgen van (Europese) subsidies, financiering en investeringsfondsen. We ondersteunen innovaties en pilots en doen onderzoek naar lange en korte termijn oplossingen. De provincie hanteert hierbij de volgende criteria;
 - een project moet meerdere maatschappelijke opgaven/ provinciale doelen dienen;
 - het project richt zich op een knelpunt in een ketensamenwerking;
 - het betreft openbaar toegankelijke tank- of laadinfrastructuur;
 - opbrengst is breder dan alleen voor aanvragers;
 - potentie voor doorbraak in de verduurzaming van binnenvaart en de maritieme sector
- Goederenvervoer over de weg; dit kent een kortere aanloopfase naar Zero Emissie transport dan goederenvervoer over water. De eerste Zero Emissie voertuigen zijn reeds beschikbaar en het aanbod zal de komende jaren verder toenemen (zowel batterij elektrisch als waterstof elektrisch).
Daarom treden we voor goederenvervoer over de weg op als verbinder; we brengen belangen van publieke en private partijen bij elkaar t.b.v. voldoende beschikbare Zero Emissie brandstoffen en de bijbehorende tank- en laadinfrastructuur en agenderen de positie van transport als afnemer van alternatieve brandstoffen. Dit doen we onder andere via het programma Clean Energy Hubs.

Rolkeuze

PM

Aan welke beleidskeuze(s) draagt deze maatregel bij?

- Energietransitie in mobiliteit
- Efficiënt en duurzaam goederenvervoer met meerwaarde

Is de maatregel gebiedsspecifiek?

Nee

Circulaire en klimaatneutrale provinciale infrastructuur

De provincie heeft met andere overheden een stevige invloed op de ontwikkeling van de sector Grond, Weg en Waterbouw (GWW), die vrijwel volledig afhankelijk is van overheidsinkoop. Daarom werken we samen met andere overheden toe naar klimaatneutraal en circulair aanbesteden, zodat deze sector als geheel klimaatneutraal gaat opereren.

Toelichting maatregel

Binnen deze maatregel zetten we in op;

- Bij Grond-, Weg- en Waterwerken (GWW) in 2030 zoveel mogelijk klimaatneutraal en circulair te werken (werktuigen, materiaalketens), inclusief aanbestedingen en standaardisatie van uitvragen.
- Het stimuleren van maatregelen binnen ons eigen aanleg- en onderhoudsprocessen gericht op producten- en materiaalketens (zoals asfalt, beton, grond en staal). De maatregelen richten zich onder meer op levensduur verlengend onderhoud, op het verduurzamen (CO₂-arm maken), uniformeren van materiaalgebruik en op de overgang naar Zero Emissie werktuigen (waaronder gebruik van transitie brandstoffen indien nodig).
- Waar mogelijk gebruik van de provinciale infrastructuur voor energieopwekking en meervoudig ruimtegebruik.

Rolkeuze

PM

Aan welke beleidskeuze(s) draagt deze maatregel bij?

- Energietransitie in mobiliteit
- Toekomstbestendige infrastructuur

Is de maatregel gebiedsspecifiek?

Nee

Ondersteuning bij Regionale Mobiliteitsprogramma's of -plannen (RMP's)

Zuid-Holland is onderverdeeld in zeven verkeer- en vervoerregio's die overeenkomen met de indeling voor de Regionale Energiestrategieën te weten; de Metropoolregio Rotterdam Den Haag, Holland Rijnland, Drechtsteden, Midden-Holland, Alblasserwaard, Hoeksche Waard en Goeree-Overflakkee. Gezien de lokale en regionale aard van een deel van de mobiliteitsmaatregelen uit het Klimaatakkoord en vanwege de kansen om CO₂-reductie te verbinden aan andere regionale en gemeentelijke opgaven zoals het verbeteren van de bereikbaarheid en leefbaarheid van gebieden en het stimuleren van de gezondheid van inwoners is het van belang om resultaten voor het klimaat te realiseren op regionaal schaalniveau.

Toelichting maatregel

Binnen deze maatregel zetten we in op;

- De regionale doorvertaling en borging van maatregelen uit het klimaatakkoord, o.a. bij laadinfrastructuur (elektrisch én waterstof), parkeren, ZE-zones, autodelen, stadslogistiek, fietsinfrastructuur en afspraken met (regionale) werkgevers in Regionale Mobiliteitsprogramma's of -plannen (RMP's). Doel is om samenhangende in de regio afgestemde pakketten te ontwikkelen.

De ontwikkeling van Regionale Mobiliteitsprogramma's of plannen gebeurt door de verkeers- en vervoersregio's in Zuid-Holland. De regio's zijn in afstemming met lopende processen zoals de Regionale Energie Strategieën de trekker van hun RMP. De provincie coördineert, werkt mee, jaagt aan, agendeert en helpt waar nodig om de samenwerking en het proces per regio te organiseren.

Rolkeuze

PM

Aan welke beleidskeuze(s) draagt deze maatregel bij?

- Energietransitie in mobiliteit
- Stimuleren bewuste keuze in mobiliteitsgedrag
- Mobiliteitstransitie
- Vaker en verder fietsen

Is de maatregel gebiedsspecifiek?

Nee

Ambitie 3 – Schone energie voor iedereen

Beleidsdoel 3.1 - Schone en duurzame elektriciteitsvoorziening

Beleidskeuzes (Omgevingsvisie)	Maatregelen (Omgevingsprogramma)
Zonne-energie	Stimuleren zonne-energie op daken
Windenergie op land	Uitvoering windenergie
Energietransitie	Samenwerken aan regionale energiestrategieën
	Stimuleren lokale initiatieven

Beleidsdoel 3.2 - Bevorderen duurzame warmte voor de gebouwde omgeving

Beleidskeuzes (Omgevingsvisie)	Maatregelen (Omgevingsprogramma)
Energietransitie in de gebouwde omgeving	Faciliteren van gemeenten bij besparen en overschakelen op schone energie
Bovenregionaal warmtenetwerk	Bevorderen duurzame verwarmingsvoorziening

Beleidsdoel 3.3 – Duurzaam energie- en grondstoffensysteem in de industrie

Beleidskeuzes (Omgevingsvisie)	Maatregelen (Omgevingsprogramma)
Stimuleren energie-efficiëntie en mede ontwikkelen energie infrastructuur	Bijdragen aan het verbeteren van de energie-efficiency en energie infrastructuur
Verduurzamen van het energiegebruik door de industrie	
Stimuleren overgang naar schone / hernieuwbare grondstoffen	

Beleidsdoel 3.1 - Schone en duurzame elektriciteitsvoorziening

Stimuleren zonne-energie op daken

Rolkeuze

Stimuleren

Beleidskeuzes

- Zonne-energie
- Energietransitie

Is de maatregel gebiedsspecifiek?

Geheel Zuid-Holland

Toelichting maatregel

Zuid-Holland heeft veel daken die kunnen worden benut voor het opwekken van zonne-energie. Met het Aanvalsplan 'Zon op Dak' stimuleert de provincie dat op zoveel mogelijk hiervoor geschikte daken zonnepanelen worden geplaatst. Dit doet de provincie door:

- energiecoöperaties en eigenaren van daken bij elkaar te brengen;
- het bieden van ondersteuning en advies bij het aanvragen van subsidies;
- de ontwikkeling van kennis over bijvoorbeeld nieuwe financieringsmogelijkheden;
- de 'zonnewijzer', een online tool waarin de beschikbare ruimte voor zonnepanelen op bijvoorbeeld daken en bedrijventerreinen in kaart is gebracht.

Met de subsidieregeling 'Zonnig Zuid-Holland' stimuleert de provincie de toepassing van zonnepanelen op met name grote daken. Deze subsidieregeling draagt bij aan de kosten die nodig zijn om zonnepanelen op moeilijkere (maar wel geschikte) plaatsen te installeren.

Voor grootdakbezitters die hun daken vervangen waar asbest in is verwerkt en vervolgens minimaal 40 kWpiek aan zonnepanelen plaatsen, loopt de subsidieregeling 'Asbest eraf? Zon erop!'.

Uitvoering windenergie

Rolkeuze

Realiseren en reguleren.

Beleidskeuzes

- Windenergie op land
- Energietransitie

Is de maatregel gebiedsspecifiek?

Ja, betreft aangewezen locaties voor windenergie (Omgevingsverordening kaart 16), zoals deze voortvloeien uit de afspraken van het Nationaal Energieakkoord.

Toelichting maatregel

De provincie draagt bij aan schone en duurzame elektriciteitsvoorziening. Windenergie levert een belangrijke bijdrage aan de doelstellingen voor schone en duurzame elektriciteit.

Windenergie op zee

Het realiseren van windenergie op zee is een rijks aangelegenheid. De locatie en het tracé waarlangs de energie naar het elektriciteitsnet op land wordt geleid worden bepaald met inspraak van de provincie als onderdeel van de regio. In dit overleg tussen Rijk, provincie, kustgemeenten en andere betrokken partijen richt de provincie zich met name op het borgen van belangen vanuit ruimtelijke kwaliteit, waterveiligheid, de transitie van de haven, recreatie- & natuurdoelen en de relatie met windenergie op land.

Windenergie op land

De provincie zet zich in om de met gemeenten en rijk gemaakte afspraken voor windenergie op land te realiseren. De locaties waar de provincie plaatsing van windturbines toestaat, zijn opgenomen in de omgevingsverordening.

Zuid-Holland is een drukbevolkte provincie met weinig open ruimte. Naast wind- en zonne-energie zetten verstedelijking en oprukkende bedrijvigheid ook druk op het open landschap. Daarom ontwikkelt de provincie een nieuwe plaatsingsvisie voor windmolens. Dit leidt naar verwachting tot een aanpassing van de beleidskaders voor windenergie in het provinciaal omgevingsbeleid.

Hierna wordt per regio ingegaan op de locaties windenergie.

Regio Alblasserwaard-Vijfheerenlanden

In de regio Alblasserwaard-Vijfheerenlanden liggen twee windlocaties. De locatie 'Bedrijventerrein Gorinchem Noord' ligt in de gemeente Gorinchem. Met de gemeente Gorinchem is een overeenkomst gesloten tot het overdragen van de provinciale bevoegdheid tot het verlenen van een omgevingsvergunning. De locatie dient in combinatie met het bedrijventerrein ontwikkeld te worden. De andere locatie is de locatie 'windpark Giessenwind'. Deze locatie ligt in de gemeenten Giessenlanden.

De windlocaties maken samen de realisatie van minimaal 15 MW mogelijk.

Regio Drechtsteden

In de regio Drechtsteden liggen zeven windlocaties. De windlocaties Dordtse Kil IV, Merwedehaven, Krabbepolder, Duivelseiland/Krabbegors en Dordtse Kil III liggen in de gemeente Dordrecht. Bij de ontwikkeling van de locaties moeten voldoende doorzichten worden gegarandeerd. Met de gemeente Dordrecht is een overeenkomst gesloten tot het overdragen van de provinciale

bevoegdheid tot het verlenen van een omgevingsvergunning.

In de gemeente Zwijndrecht ligt de locatie Groote Lindt. In de gemeente Papendrecht ligt de locatie Oosteinde, deze is opgenomen in de Koepelstartnotitie Inpassingsplannen Locaties Windenergie. Deze windlocaties maken samen de realisatie van minimaal 30 MW mogelijk.

Regio Goeree-Overflakkee

Op Goeree-Overflakkee liggen tien windlocaties. Het gaat om de locaties windpark Haringvliet, windpark Hellegatsplein, windpark Piet de Wit, windpark Herkingen, windpark Battenoert, windpark Van Pallandt, windpark Martine Cornelia en de locaties Blaakweg/Suyderlandt, Kroningswind en Anna Wilhelminapolder. Binnen deze locaties mogen windparken in clusters of lijnopstelling worden gerealiseerd. Met de gemeente Goeree-Overflakkee is een overeenkomst gesloten tot het overdragen van de provinciale bevoegdheid tot het verlenen van een omgevingsvergunning. De genoemde windlocaties maken de realisatie van minimaal 225 MW mogelijk.

Voor de onderbouwing van de locatiekeuze is door de gemeente het planMER Windenergie Goeree Overflakkee opgesteld. Voor de locaties op Goeree Overflakkee die nog ontwikkeld moeten worden bevat dit planMER informatie die gebruikt moet worden bij de verdere uitwerking van de betreffende locatie.

Regio Haaglanden

In de regio Haaglanden liggen vier locaties voor windenergie. Het gaat om windpark Lansingerhaghe in de gemeente Zoetermeer, windturbine Leehove in de gemeente Westland, windturbine De Haagse Molen/CEVA in de gemeente Den Haag en windlocatie A20 in de gemeente Westland/Midden-Delfland. Voor de laatstgenoemde locatie hebben Gedeputeerde Staten de Koepelstartnotitie Inpassingsplannen Locaties Windenergie vastgesteld.

De windlocaties maken de realisatie van minimaal 21 MW windenergie mogelijk.

Regio Hoeksche Waard

In de gemeente Hoeksche Waard liggen vijf windlocaties: Oude Maas, Oude Mol/Mariapolder, Westerse polder, Hogezaandse polder en de locatie Spui. Met uitzondering van windpark Spui is voor alle gemeenten een overeenkomst gesloten tot het overdragen van de provinciale bevoegdheid tot het verlenen van een omgevingsvergunning.

De provincie gaat er vanuit dat de locaties Westerse Polder Cromstrijen en Mariapolder Strijen worden opgeschaald tot zo'n 15 MW per locatie, aangezien de locaties landschappelijk aanvaardbaar worden geacht.

Voor de locatie Spui is een provinciaal inpassingsplan opgesteld. De locaties in de Hoeksche Waard maken de realisatie van minimaal 87 MW mogelijk.

Regio Holland-Rijnland

In de regio Holland-Rijnland liggen vijf windlocaties. In de gemeente Zoeterwoude-Rijndijk de locatie windpark Barrepolder (Heineken) en de windlocatie Papemeer.

In de gemeente Alphen aan de Rijn ligt de locatie windpark Rijnwoude (Spookverlaat).

Verder gaat het om de locatie Akzo-Nobel in de gemeente Teylingen en de locatie Valkenburgse meer in de gemeente Katwijk.

Met de gemeente Katwijk is een overeenkomst gesloten tot het overdragen van de provinciale bevoegdheid tot het verlenen van een omgevingsvergunning.

De locaties in deze regio maken de realisatie van minimaal 47 MW mogelijk.

Regio Midden-Holland

In de regio Midden-Holland liggen twee windlocaties. Het gaat om de locatie Gouwevogel in de gemeente Gouda en de locatie Distripark Doelwijk in de gemeente Waddinxveen. Op de locatie Distripark Doelwijk is uitbreiding mogelijk aansluitend op de bestaande turbines. Indien mogelijk mag hier een cluster worden gerealiseerd. Een eventuele vijfde turbine ten oosten van de bestaande 4 turbines mag geen belemmering vormen voor het beheer van het project Parallelstructuur A12 en de reeds geplande infrastructuur in de Zuidplaspolder. De windlocaties maken de realisatie van minimaal 16 MW mogelijk.

Regio Rotterdam

In de regio zijn twee windenergieconvenanten van kracht, te weten het Convenant Realisatie Windenergie Rotterdamse Haven (2009) en het Convenant Realisatie Windenergie Stadsregio Rotterdam (2012). De provincie heeft beide convenanten ondertekend. Beide convenanten zijn vertaald in het provinciaal beleid. Het Havenconvenant betreft het haven- en industriegebied van Rotterdam en heeft als doelstelling een realisatie van minimaal 300 MW. Het convenant voor de voormalige Stadsregio Rotterdam heeft als doelstelling minimaal 150 MW in 2020 op het grondgebied van de voormalige Stadsregio buiten het haven- en industriegebied.

Binnen het convenant windenergie voor de voormalige stadsregio zijn op de locaties Groote Lucht (Vlaardingen), Rivium/Kralingse Veer (Capelle aan den IJssel) en Haringvlietdam (Hellevoetsluis) windturbines gerealiseerd. Voor de locaties Nieuw Reijerwaard (Ridderkerk), Nieuwe Waterweg (Rotterdam) en een deel van Noordzeeboulevard (Westvoorne) geldt dat deze in het bestemmingsplan mogelijk zijn gemaakt of de dat de vergunningprocedure is gestart. Een aantal locaties uit het windenergieconvenant van de voormalige stadsregio Rotterdam bleek geheel of gedeeltelijk technisch niet haalbaar waardoor de doelstelling van 150 MW niet gerealiseerd kan worden op de overeengekomen locaties. In de voormalige stadsregio is daarop gezamenlijk door gemeenten en provincie gezocht naar alternatieve locaties voor windenergie om de opgave in dit gebied te realiseren. De resultaten van dit proces leiden tot een aanpassing/aanvulling van de in deze regio aangewezen locaties voor windenergie in de Omgevingsverordening.

Voor de locatiekeuze is het planMER partiële herziening VRM windenergie Zuid Holland opgesteld. In het MER zijn 46 locaties die liggen binnen het gebied van het Convenant Realisatie Windenergie Stadsregio Rotterdam onderzocht. Op basis van de resultaten van dit onderzoek is een set aan locaties (het voorkeursalternatief) opgenomen op de kaartbijlage van de Omgevingsverordening. De set bestaat uit locaties die op basis van de uitkomsten van het planMER geschikt of geschikt te maken zijn voor windenergie en daarnaast voldoen aan de ruimtelijke en landschappelijke plaatsingscriteria voor windenergie.

De locaties Barendrecht –Heinenoord en Nedstaal-Alblasserdam maken geen onderdeel meer uit van deze set vanwege negatieve adviezen over inpassing in relatie tot de locatie Binnenmaas respectievelijk het werelderfgoed Kinderdijk. De locatie BT Oost en Haringvlietdam zijn geheel, respectievelijk gedeeltelijk, niet meer opgenomen in deze set vanwege technische redenen.

De set aan locaties bevat enkele locaties die geheel of gedeeltelijk liggen binnen beschermingscategorie 1 en/of 2 voor ruimtelijke kwaliteit. Het gaat om de locaties Beneluxplein,

N57 Entree Noord, Haringvlietdam, Oeverbos Vlaardingen/Maassluis, Hartel Oost en Plaatweg, Rozenburg Landtong en Noordzeeboulevard. In artikel 6.9 Ruimtelijke Kwaliteit lid 1b en c van de Omgevingsverordening is bepaald dat binnen de beschermingscategorieën beperkingen gelden voor 'aanpassen' en 'transformeren' tenzij het gaat om een in de Omgevingsverordening uitgezonderde ruimtelijke ontwikkeling. De plaatsing van windturbines binnen de genoemde locaties is een uitgezonderde ruimtelijke ontwikkeling, vanwege het belang en de urgentie van de energietransitie. Voor deze locaties blijft artikel 6.9 Ruimtelijke Kwaliteit lid 1b en c van toepassing.

De planMER –resultaten leiden tot aandachtspunten per locatie. De belangrijkste zijn opgenomen in onderstaand overzicht. Voor alle locaties geldt dat de resultaten en bevindingen in het planMER onderzoek betrokken moeten worden in het vervolgtraject. Bij de verdere uitwerking van locaties zijn de wettelijke eisen en de regels uit de Omgevingsverordening (bijvoorbeeld voor ruimtelijke kwaliteit, molenbiotopen, landgoederen biotopen) van toepassing zoals gebruikelijk bij elk bestemmingsplan en omgevingsvergunning waarmee wordt afgeweken van het bestemmingsplan.

Locatie windenergie: Distripark Eemhaven

Aandachtspunten:

- Plaatsing in noordzijde gebied leidt tot een beperking van effect op aantal gevoelige objecten (geluid en slagschaduw) en aansluiting van de opstelling bij de snelweg.
- Vanuit landschappelijk oogpunt samenhang met de locaties Beneluxplein en Poort van Charlois

Locatie windenergie: Beneluxplein

Aandachtspunten:

- Aansluiting van de opstelling bij de snelweg.
- Samenhang met de locaties Distripark Eemhaven en Poort van Charlois
- Beschermingscategorie 2: recreatie en groene buffer in deel van de locatie

Locatie windenergie: Oost

Aandachtspunt:

- Vanuit landschappelijk oogpunt samenhang met locatie Nieuw Reijerwaard.

Locatie windenergie: Vaanplein

Aandachtspunten:

- Het ontzien van meest westelijke deel leidt tot beperking effect aantal gevoelige objecten (geluid en slagschaduw);
- Aansluiting van de opstelling bij de snelweg;
- Vanuit landschappelijk oogpunt samenhang met locatie Oost, Nieuw Reijerwaard en Poort van Charlois.

Locatie windenergie: N57 Entree Noord

Aandachtspunten:

- Ecologie
- Vanuit landschappelijk oogpunt samenhang met de bestaande turbines aan de noordzijde van het Hartelkanaal.
- Beschermingscategorie 2: recreatie in deel van de locatie

Locatie windenergie: Haringvlietdam

Aandachtspunten:

- Ecologie
- Beschermingscategorie 2: recreatie in deel locatie

Locatie windenergie: Stormpolder

Aandachtspunt:

- Plaatsing langs de Nieuwe Maas leidt tot beperking effect op aantal gevoelige objecten (geluid en slagschaduw) en aansluiting van de opstelling bij het water.

Locatie windenergie: Prisma / Bleizo (Lansingerland)

Aandachtspunten:

- Het ontzien van meest oostelijke en zuidelijk deel leidt tot beperking effect aantal gevoelige objecten (geluid en slagschaduw);
- Vanuit landschappelijk oogpunt samenhang met de bestaande turbines op Lansingerhaghe

Locatie windenergie: Oeverbos Vlaardingen/Maassluis

Aandachtspunten:

- Ecologie
- Het ontzien van meest westelijke deel leidt tot beperking effect aantal gevoelige objecten (slagschaduw);
- Vanuit landschappelijk oogpunt samenhang met locatie Het Scheur.
- Ontwikkeling afstemmen met ontwikkeling Blankenburgtunnel inclusief het kwaliteitsprogramma Blankenburgtunnel
- Beschermingscategorie 1: natuur in deel locatie
- Beschermingscategorie 2: recreatie en groene buffer

Locatie windenergie: Hartel Oost en Plaatweg

Aandachtspunten:

- Het ontzien van Zuid-Oostelijke en meest westelijk deel leidt tot beperking effect aantal gevoelige objecten (geluid en slagschaduw);
- Beschermingscategorie 2: recreatie

Locatie windenergie: Poort van Charlois

Aandachtspunten:

- Plaatsing in zuidzijde gebied leidt tot beperking effect op aantal gevoelige objecten (geluid en slagschaduw) en aansluiting van de opstelling bij de snelweg.
- Vanuit landschappelijk oogpunt samenhang met de locatie Distripark Eemhaven en Vaanplein.

Locatie windenergie: Verlenging Nieuwe Waterweg/Stenaterrein

Aandachtspunten:

- Vanuit landschappelijk oogpunt samenhang met vergunde locatie Nieuwe Waterweg.
- Het ontzien van meest westelijke deel leidt tot beperking effect aantal gevoelige objecten (geluid en slagschaduw)

Locatie windenergie: Rozenburg Landtong

Aandachtspunten:

- Het ontzien van meest oostelijke deel leidt tot beperking effect aantal gevoelige objecten (geluid);
- Vanuit landschappelijk oogpunt samenhang met de bestaande windturbines op de landtong.
- Beschermingscategorie 2: recreatie

Locatie windenergie: Beneluxtunnel

Aandachtspunten:

- Het ontzien van meest noordelijk deel leidt tot beperking effect aantal gevoelige objecten (geluid en slagschaduw);
- Vanuit landschappelijk oogpunt aansluiting zoeken met de Nieuwe Maas.

Locatie windenergie: Het Scheur

Aandachtspunten:

- Vanuit landschappelijk oogpunt aansluiting zoeken met het water (Het Scheur) en de locatie Oeverbos Vlaardingen/Maassluis
- Plaatsing in zuidzijde gebied leidt tot beperking effect op aantal gevoelige objecten (geluid, slagschaduw en veiligheid).

Locatie windenergie: Noordzeeboulevard

Aandachtsgebieden:

- Ecologie
- Vanuit landschappelijk oogpunt aansluiting zoeken bij vergunde windturbine op deze locatie. (onderdeel windpark Slufterdam)
- Beschermingscategorie 1: Natuur in deel locatie

Ecologie

De set met op te nemen locaties bevat een locatie die gedeeltelijk ligt in Natura 2000 gebied/het Natuurnetwerk Nederland. Het gaat om de locatie Noordzeeboulevard. Op de locatie Noordzeeboulevard is er kans op effecten voor ecologie aanwezig maar is de mate en omvang onduidelijk. Dit geldt ook voor de locatie Haringvlietdam. Voor deze locaties geldt dat ecologie een belangrijk aandachtspunt is en vervolgonderzoek nodig is om aard en omvang van de effecten te kunnen bepalen.

Daarnaast geldt voor de locaties N57 Entree Noord en Oeverbos Vlaardingen/Maassluis dat mogelijke effecten van de windturbines op de ecologie niet zijn uit te sluiten maar naar verwachting wel te mitigeren zijn.

Voor alle bovengenoemde locaties geldt dat in de uitwerking naar aantal en plaatsing van de windturbines, nadrukkelijk de effecten op de specifieke natuurwaarden en cumulatieve effecten veroorzaakt door deze locaties in combinatie met andere windenergie locaties onderzocht moeten worden. Voor locaties in het Natuurnetwerk Nederland is mogelijk compensatie aan de orde conform artikel 2.3.2 van de Omgevingsverordening. Significante effecten moeten mogelijk worden gemitigeerd of gecompenseerd.

Recreatie

De locaties Beneluxplein, N57 Entree Noord, Haringvlietdam, Oeverbos Vlaardingen/Maassluis, Hartel Oost en Plaatweg en Rozenburg Landtong liggen (gedeeltelijk) in recreatiegebieden of landschappelijk waardevolle gebieden (beschermingscategorie 2). Voor deze locaties geldt dat een zorgvuldige afweging nodig is om te komen tot een turbineopstelling passend bij de aard, de inrichting en het recreatieve gebruik van de locatie. Aspecten die daarbij een rol spelen zijn bijvoorbeeld de gevolgen voor de toegankelijkheid, de gebruiksmogelijkheden en voor de beleving van landschap, stilte en/of rust. In deze gebieden is de Beleidsregel compensatie natuur, recreatie en landschap Zuid-Holland 2013 van toepassing.

Landschap

De opgenomen locaties zijn geschikt voor het creëren van een lijnopstelling of cluster aansluitend aan technische infrastructuur, grootschalige bedrijvigheid of grootschalige scheidslijnen land/water. Voor een aantal locaties is dat binnen de locatie zelf mogelijk voor anderen niet. Op die locaties is de lijn te creëren in samenhang met bestaande windturbines of andere nog te realiseren locaties voor windenergie. Bij de ontwikkeling van locaties moet nadrukkelijk naar deze samenhang worden gezocht. Ook moet de mogelijke interferentie met andere of bestaande locaties voor windenergie worden onderzocht.

Samenwerken aan regionale energiestrategieën

Rolkeuze

Samenwerken en faciliteren

Beleidskeuzes

Energietransitie

Is de maatregel gebiedsspecifiek?

Betreft heel Zuid-Holland, ingedeeld naar zeven energieregio's

Toelichting maatregel

De provincie werkt in zeven energieregio's samen met gemeenten, waterschappen en stakeholders (RES-partners) aan de ontwikkeling van Regionale Energie Strategieën (RES'en). Het betreft de volgende energieregio's:

- Rotterdam-Den Haag
- Drechtsteden
- Alblasserwaard
- Hoeksche Waard
- Goeree-Overflakkee
- Holland Rijnland
- Midden-Holland

In de RES'en staan de doelen, strategie en keuzes voor de energietransitie in de betreffende energieregio. Net als andere partners brengt de provincie daarbij haar eigen focus en prioriteiten in. Als provincie verbinden we de RES'en en kijken naar bovenregionale aspecten zoals impact op het landschap, beschikbaarheid van energiebronnen, energie-infrastructuur, vraag en aanbod en energiemarkt. De provincie heeft kennis over de beschikbare energiebronnen en infrastructuur en kan de energieregio's op dit punt adviseren.

De provincie bevordert een langjarige samenwerking in Zuid-Holland tussen de partners in energieregio's, faciliteert de ontwikkeling van een lerend netwerk en legt de verbinding met andere programma's en kennisnetwerken.

De provincie zet zich in voor de totstandkoming van maatschappelijk gedragen energiestrategieën en hecht aan een goede democratische besluitvorming hierover. Na vaststelling worden de energiestrategieën ingebed in het provinciaal omgevingsbeleid.

Stimuleren lokale initiatieven

Rolkeuze

Stimuleren en faciliteren

Beleidskeuzes

Energietransitie

Is de maatregel gebiedsspecifiek?

Nee

Toelichting maatregel

De provincie stimuleert lokaal eigenaarschap van elektriciteitsvoorzieningen. Met de *subsidierегeling 'lokale initiatieven'* ondersteunt de provincie bewonersinitiatieven voor het zelf opwekken van energie.

De provincie ondersteunt samenwerkingsverbanden en deelt de lessen hieruit. Met steun van de provincie organiseert het 'lerend netwerk' van lokale initiatieven kennisbijeenkomsten rondom concrete thema's. De provincie zorgt ervoor dat de vragen, lessen en knelpunten uit het netwerk op de agenda komen van de energieregio's en gemeenten.

De provincie wil dat financiële participatie in lokale energievoorzieningen ook ten goede komt aan het betreffende gebied en werkt aan een systeem daarvoor. Daarnaast zet de provincie zich in om ervoor te zorgen dat groepen die minder te besteden hebben ook de vruchten kunnen plukken van de energietransitie. Voor dat doel ondersteunt de provincie een aantal pilots en kennisnetwerken. Ook werkt de provincie samen met deze groepen, woningcoöperaties en maatschappelijke organisaties aan projecten op het gebied van besparing en verduurzaming van hun huizen.

De provincie steunt de ontwikkelfaciliteit voor lokale energieprojecten. Deze faciliteit betreft een samenwerking van het ministerie van Binnenlandse Zaken, een aantal provincies en burgercoöperaties. Met behulp van de faciliteit worden risico's over meerdere projecten verdeeld en krijgen lokale initiatieven de mogelijkheid om op professionele schaal energieprojecten te ontwikkelen.

Beleidsdoel 3.2 - Bevorderen duurzame warmte voor de gebouwde omgeving

Faciliteren van gemeenten bij besparen en overschakelen op schone energie

Rolkeuze

Faciliteren en reguleren

Beleidskeuzes

Energietransitie in de gebouwde omgeving

Is de maatregel gebiedsspecifiek?

Nee

Toelichting maatregel

De provincie zet zich in voor afbouw van de aardgaswinning in Zuid-Holland en werkt aan een publiek beheerd warmtetransportnet voor het stedelijk deel van de provincie. Restwarmte en geothermie zijn hiervoor de voornaamste bronnen, de mogelijkheden voor zonthermie en aquathermie worden verkend. De provincie brengt samen met gemeenten de warmtebehoefte in kaart en ondersteunt gemeenten bij het opstellen van warmtetransitievisies.

De provincie faciliteert gemeenten bij de transitie naar aardgasvrije wijken en het nemen van besparingsmaatregelen. Samen met bewoners, gebouweigenaren en andere stakeholders bepalen gemeenten per wijk wat de beste oplossing is voor warmte en stroom: warmtenetten, warmtepompen, zonthermie of iets anders. Gemeenten werken per wijk aan een warmtetransitievisie ('Transitie Visie Warmte') waarin staat wanneer en op welke manier een wijk van duurzame warmte wordt voorzien. De provincie ondersteunt gemeenten bij deze opgave en zet daarvoor een team in met ervaren transitie-adviseurs. Ook faciliteert de provincie projecten van samenwerkende gemeenten en legt de provincie verbinding met landelijke en Europese programma's.

Bevorderen duurzame verwarmingsvoorziening

Rolkeuze

Stimuleren en faciliteren

Beleidskeuzes

Bovenregionaal warmtenetwerk

Is de maatregel gebiedsspecifiek?

Nee

Toelichting maatregel

De provincie draagt bij aan het betrouwbaar, betaalbaar, duurzaam en veilig beschikbaar stellen van warmte voor het stedelijk gebied. Daarvoor is een goede infrastructuur nodig zoals mogelijkheden voor opslag en transport van warmte, onder meer via regionale warmtetransportnetten met onafhankelijk netbeheer. De provincie stimuleert en faciliteert projecten waarbij restwarmte, geothermie en lokale bronnen optimaal benut worden voor de verschillende vormen van warmtevoorziening.

De provincie werkt aan de optimalisatie van duurzame warmtebronnen in Zuid-Holland (restwarmte, geothermie, aquathermie en andere bronnen) en zet zich in voor de totstandkoming van een robuust, publiek beheerd warmtetransportsysteem voor Zuid-Holland. Daarnaast ondersteunt de provincie innovaties voor de optimalisatie voor duurzame warmte, zoals de ontwikkeling van slimme warmtenetwerken.

Beleidsdoel 3.3 – Duurzaam energie- en grondstoffensysteem in de industrie

Bijdragen aan het verbeteren van de energie-efficiency en energie infrastructuur

Rolkeuze

Stimuleren

Beleidskeuzes

Stimuleren energie-efficiëntie en mede ontwikkelen energie infrastructuur

Is de maatregel gebiedsspecifiek?

Nee

Toelichting maatregel

Energiebesparing is een belangrijke stap naar een duurzaam energie- en grondstoffen-systeem. De provincie zet zich in om energiebesparing en efficiënter gebruik van energie en grondstoffen in de industrie te bevorderen. Daarnaast dragen we bij aan de ontwikkeling van een toekomstbestendig energiesysteem en -infrastructuur.

De provincie ondersteunt en stimuleert omgevingsdiensten bij het informeren van bedrijven over mogelijkheden om energie te besparen. Aanvullend onderzoekt de provincie de mogelijkheden om de provinciale rol als bevoegd gezag op het gebied van milieu in te zetten voor energiebesparing en beschikbaarheid van restwarmte.

De provincie voert een studie uit naar het energiesysteem van Zuid-Holland in 2030 en 2050. Deze systeemstudie moet inzicht geven in de toekomstige infrastructuurvraag en de mogelijke ruimtelijke implicaties hiervan. De systeemstudie kan worden benut door regionale samenwerkingspartners en kan leiden tot een aanpassing van het eigen provinciaal omgevingsbeleid.

De provincie draagt financieel bij aan het wegnemen van knelpunten in de energie-infrastructuur op industrieterreinen. Zo draagt de provincie bij aan de aanleg van het Stoomnetwerk Botlek. De provincie streeft daarbij naar een 'open acces infrastructuur' (voor iedereen toegankelijk). Voor kleinere projecten heeft de provincie de *'subsidieregeling energieinfrastructuur op industrieterreinen Zuid-Holland'*. Deze subsidieregeling is bedoeld voor relatief kleine infra- en energieopslagprojecten (voor warmte, stoom, groene waterstof) met een beperkte financiële vraag.

Ambitie 4 – Een concurrerend Zuid-Holland

Beleidsdoel 4.1 – Innovatie: richting duurzaam en integraal

Beleidskeuzes (Omgevingsvisie)	Maatregelen (Omgevingsprogramma)
Een uitstekend ecosysteem voor innovatie en ondernemerschap bevorderen	Het verstrekken van kapitaal en subsidie aan InnovationQuarter
	Subsidieregeling Regionale netwerken voor innovatie Zuid-Holland
	Ondersteuning campussen
	Ondersteuning field labs en pilot plants
	Stimuleren Europese netwerken
	Subsidieregeling MKB Innovatiestimulering Topsectoren (MIT)
	Het financieel ondersteunen van deelakkoorden Human Capital Zuid-Holland
	Strategische versterking Life Sciences & Health
Versnelling transitie Greenports	Bevorderen Innovatie Greenports
	Internationalisering Greenports
	Bevorderen netwerksamenwerking Greenports
	Energietransitie glastuinbouw
	Duurzame klimaatbestendige waterhuishouding greenports
	Ruimtelijk regime teeltareaal buiten de Greenports
	Ruimtelijke modernisering teeltareaal Greenport Aalsmeer
	Ruimtelijke modernisering teeltareaal Greenport Boskoop
	Ruimtelijke modernisering teeltareaal Greenport Duin- en Bollenstreek
	Ruimtelijke modernisering teeltareaal Greenport West-Holland
	Optimaliseren agrologistiek netwerk tbv functioneren Greenports
De provincie Zuid-Holland draagt bij aan het behoud van de wereldpositie die de Rotterdamse Haven bezit	
De provincie Zuid-Holland stimuleert de digitale transitie van de economie door in te zetten op goede digitale randvoorwaarden voor de regionale sectoren.	Gemeentes ondersteunen bij de uitrol van 5G en aanleg van glasvezel
	Stimuleren van toepassing van digitale innovaties in de belangrijkste sectoren in Zuid-Holland
	Zorgen voor cyberweerbare economische sectoren en het stimuleren van digitale cyberinnovaties
Het stimuleren van de transitie naar een Circulair Zuid-Holland	Stimuleren van ketensamenwerking, kennisopbouw en adequaat instrumentarium ten bate van de transitie naar een Circulair Zuid-Holland

Beleidsdoel 4.2 – Creëren van een rijk vestigingsklimaat

Beleidskeuzes (Omgevingsvisie)	Maatregelen (Omgevingsprogramma)
Juiste kantoor op de juiste plek	Sturen op het juiste kantoor op de juiste plek
Concentratie en bundeling detailhandel	Concentratie en bundeling detailhandel
Concurrerende en toekomstbestendige bedrijventerreinen	Concurrerende en toekomstbestendige bedrijventerreinen
Human Capital, een beroepsbevolking met de juiste vaardigheden en kennis	Het financieel ondersteunen van deelakkoorden Human Capital Zuid-Holland

Beleidsdoel 4.3 – Erfgoed, cultuur en toerisme

Beleidskeuzes (Omgevingsvisie)	Maatregelen (Omgevingsprogramma)
Beschermen van erfgoed	
Beleven en benutten van erfgoed	Subsidiereregelingen erfgoedlijnen, restauratie rijksmonumenten en molens
Toerisme in balans	Bijdragen, ondersteunen en faciliteren van data-allianties op het gebied van toerisme
	Ondersteunen regionale samenwerking en ontwikkeling op het gebied van toerisme
	Toeristische productontwikkeling in aansluiting op andere provinciale opgaven
Beschermen, benutten en beleven archeologische waarden	Subsidiereregeling Publieksbereik Archeologie Zuid-Holland
Cultuurparticipatie en openbare bibliotheken	

Beleidsdoel 4.1 – Innovatie: richting duurzaam en integraal

Het verstrekken van kapitaal en subsidie aan InnovationQuarter

Rolkeuze

Presterende overheid

Beleidskeuzes

- Een uitstekend ecosysteem voor innovatie en ondernemerschap bevorderen
- Toekomstbestendige en duurzame Greenports
- De provincie Zuid Holland draagt bij aan het behoud van de wereldpositie die de Rotterdamse haven bezit.
- Circulair Zuid-Holland
- Verduurzaming landbouw- en voedselketen
- Duurzame groei van het toerisme in Zuid-Holland
- Reductie energieverbruik en CO2 emissie van de industrie

Is de maatregel gebiedsspecifiek?

Nee, geheel Zuid-Holland.

Toelichting maatregel

Door de verstrekking van kapitaal en subsidie aan InnovationQuarter wordt deze in staat gesteld deelnames in en leningen aan innovatief MKB in kansrijke clusters te ondersteunen, nieuwe innovatieprojecten te helpen aanjagen en realiseren en buitenlandse investeringen te helpen aantrekken.

Subsidieregeling Regionale netwerken voor innovatie Zuid-Holland

Rolkeuze

Presterende en netwerkvormende overheid

Beleidskeuzes

- Een uitstekend ecosysteem voor innovatie en ondernemerschap bevorderen
- Toekomstbestendige en duurzame Greenports
- De provincie Zuid Holland draagt bij aan het behoud van de wereldpositie die de Rotterdamse haven bezit.
- Circulair Zuid-Holland
- Verduurzaming landbouw- en voedselketen
- Duurzame groei van het toerisme in Zuid-Holland
- Reductie energieverbruik en CO2 emissie van de industrie

Is de maatregel gebiedsspecifiek?

Nee, geheel Zuid-Holland.

Toelichting maatregel

Met deze subsidie wil de provincie het organiserend vermogen versterken van regionale netwerken die zijn gericht op innovatie, bestaande uit samenwerkende bedrijven, en waar relevant ook kennisinstellingen en/of overheden. Het vormen van een netwerk per sector met een agenda voorkomt bovendien dat verschillende netwerken binnen dezelfde sector met verschillende agenda's ontstaan.

Ondersteuning campussen

Rolkeuze

Presterende overheid

Beleidskeuzes

Een uitstekend ecosysteem voor innovatie en ondernemerschap bevorderen

Is de maatregel gebiedsspecifiek?

Nee, geheel Zuid-Holland.

Toelichting maatregel

Campussen dragen als brandpunt in het regionale ecosysteem voor innovatie en ondernemerschap sterk bij aan de benutting van het innovatiepotentieel. Bedrijven op de campus werken samen met andere bedrijven en kennisinstellingen op de campus aan innovatie door gebruik te maken van gezamenlijke onderzoeks- en innovatiefaciliteiten en een gezamenlijk netwerk. Zonder financiële steun voor deze gezamenlijke faciliteiten en netwerk zouden de campussen niet of later bijdragen aan innovatie.

Ondersteuning field labs en pilot plants

Rolkeuze

Presterende en netwerkvormende overheid

Beleidskeuzes

- Toekomstbestendige en duurzame Greenports
- De provincie Zuid Holland draagt bij aan het behoud van de wereldpositie die de Rotterdamse haven bezit.
- Circulair Zuid-Holland
- Verduurzaming landbouw- en voedselketen
- Duurzame groei van het toerisme in Zuid-Holland
- Reductie energieverbruik en CO2 emissie van de industrie
- Een uitstekend ecosysteem voor innovatie en ondernemerschap bevorderen

Is de maatregel gebiedsspecifiek?

Nee, geheel Zuid-Holland.

Toelichting maatregel

Door subsidies voor de totstandkoming en benutting door bedrijven van field labs en pilot plants ('real life'testomgevingen voor innovaties) stimuleert de Provincie de versnelde introductie op de markt van innovatieve producten, processen en diensten.

Stimuleren Europese netwerken

Rolkeuze

Presterende en netwerkvormende overheid

Beleidskeuzes

- Toekomstbestendige en duurzame Greenports
- De provincie Zuid Holland draagt bij aan het behoud van de wereldpositie die de Rotterdamse haven bezit.
- Circulair Zuid-Holland
- Verduurzaming landbouw- en voedselketen
- Duurzame groei van het toerisme in Zuid-Holland
- Reductie energieverbruik en CO2 emissie van de industrie
- Een uitstekend ecosysteem voor innovatie en ondernemerschap bevorderen

Is de maatregel gebiedsspecifiek?

Nee, geheel Zuid-Holland.

Toelichting maatregel

Met het oog op versterking van het innovatief vermogen en internationaal concurrentievermogen van Zuid-Hollands MKB wordt de vorming en benutting van Europese netwerken (zoals Vanguard Initiative, Eriaff en Interregprojecten) gericht op het 'matchen' van bedrijven en kennisinstellingen met elkaar aanvullende competenties gestimuleerd. Hierdoor kunnen Zuid-Hollandse bedrijven (vooral MKB) beter concurreren op de wereldmarkt, en wordt het innovatiepotentieel van Zuid-Holland beter benut.

Subsidieregeling MKB Innovatiestimulering Topsectoren (MIT)

Met de MIT regeling stimuleren we het valoriseren van kennis en het versterken van het MKB in de topsectoren en draagt zorg voor vernieuwing van de regionale economie in Zuid-Holland. Dit doen we door het subsidiëren van haalbaarheidsprojecten en R&D samenwerkingsprojecten aan het innovatief MKB.

Rolkeuze

Presterende overheid

Beleidskeuzes

- Een uitstekend ecosysteem voor innovatie en ondernemerschap bevorderen.

Is de maatregel gebiedsspecifiek?

Nee, geheel Zuid-Holland.

Toelichting maatregel

Deze regeling is het instrument dat aansluit bij de ambitie om de meest innovatieve regio van Nederland te zijn. Wij zetten hierbij in op de kruisbestuiving tussen de verschillende sectoren en de diensten en producten die veel waarde toevoegen. Daarnaast stimuleren we ontwikkeling en toepassing van innovaties in het MKB. Met de MIT-subsidieregeling wordt het innovatiepotentieel van Zuid-Holland beter benut. Hierbij gaat het ook om cross-sectorale innovatie. Die innovatie over de grenzen van disciplines en sectoren is van toenemend belang voor de transitie naar een duurzame en digitale samenleving en economie. De Provincie zet in op een versnelde transitie naar een nieuwe economie, waarin innovatieve MKB bedrijven van nu de werkgevers van morgen zijn. De toename van werkgelegenheid komt met name van snel groeiende innovatieve MKB bedrijven die inzetten op digitalisering, circulaire economie en/of energietransitie.

Het financieel ondersteunen van deelakkoorden Human Capital Zuid-Holland

Rolkeuze

Netwerkende overheid

Beleidskeuzes

- Een uitstekend ecosysteem voor innovatie en ondernemerschap bevorderen
- Toekomstbestendige en duurzame Greenports
- De provincie Zuid Holland draagt bij aan het behoud van de wereldpositie die de Rotterdamse haven bezit
- Circulair Zuid-Holland
- Verduurzaming landbouw- en voedselketen
- Duurzame groei van het toerisme in Zuid-Holland
- Reductie energieverbruik en CO2 emissie van de industrie

Is de maatregel gebiedsspecifiek?

Nee, geheel Zuid-Holland

Toelichting maatregel

Met deze subsidie wil de provincie partijen die samenwerken aan het realiseren van de (kwantitatieve) doelstellingen van het Human Capital akkoord (financieel) ondersteunen. Vooral het zogenaamde loopvermogen, de coördinatie en ontwikkelkosten die niet aan reguliere taken of scholingsmiddelen kunnen worden toegewezen komen voor subsidie in aanmerking.

Strategische versterking Life Sciences & Health

Rolkeuze

Faciliteren en stimuleren. In het kader van het bevorderen van een uitstekend ecosysteem voor innovatie en ondernemerschap stimuleert de provincie de ontwikkeling van de economische sector Life Sciences & Health. Daarbinnen heeft de provincie een faciliterende en stimulerende rol.

Beleidskeuzes

- Een uitstekend ecosysteem voor innovatie en ondernemerschap bevorderen

Is de maatregel gebiedsspecifiek?

Nee, geheel Zuid-Holland.

Toelichting maatregel

Life Sciences & Health (LSH) is één van de sterke economische sectoren in Zuid-Holland. Het is een innovatieve en technologie intensieve sector gericht op gezondheid, die tot de top van de wereld behoort op wetenschappelijk gebied en in ondernemerschap. De concurrentiepositie van de sector in Zuid-Holland is goed en de toegevoegde waarde ervan is groot. De sector telt in de provincie 220.000 banen en bijna 18.000 vestigingen. LSH is één van de topsectoren waar de Provincie Zuid-Holland zich op richt. De provincie heeft een uitvoeringsprogramma opgenomen in het Programma Zuid-Hollandse Economie. In de begroting zijn middelen beschikbaar voor strategische versterking van het cluster. Dit bevat onder meer de uitvoering van het Holland US Bridge Programma, dat als belangrijkste doel heeft om Life Sciences bedrijven uit Zuid-Holland toegang te verlenen tot de Amerikaanse kapitaal- en gezondheidszorgmarkt en het stimuleren van de ontwikkeling van regeneratieve geneeskunde, via het samenwerkingsverband RegMedXB.

Bevorderen Innovatie Greenports

Rolkeuze

Faciliteren / stimuleren

Beleidskeuzes

Transitie Greenports

Een uitstekend ecosysteem voor innovatie en ondernemerschap bevorderen

Circulair Zuid-Holland

Gebiedsspecifiek

Nee

Toelichting maatregel

De Greenports moeten, om in de toekomst als economisch cluster hun concurrentiekracht te behouden en versterken, nieuwe verdienmodellen ontwikkelen en duurzamer worden door middel van innovatie.

De provincie is partner in het Innovatiepact Greenport West-Holland. Doel van het pact is het versnellen van innovatie binnen het regionale tuinbouwcluster door de ontwikkeling van nieuwe innovaties te versnellen en mogelijke belemmeringen weg te nemen. Via het Innovatiepact cofinanciert de provincie innovatieve projecten. Daarnaast cofinanciert de provincie de uitvoering van de programma's binnen de Greenport West-Holland op het gebied van digitalisering, biobased plantinhoudsstoffen en terugdringen gebruik kunststoffen. Deze programma's zijn onderdeel van het Innovatiepact.

De provincie Zuid-Holland faciliteert daarnaast de innovatie in de Greenports door het verlenen van subsidie via de MIT-regeling, het ondersteunen van fieldlabs en via de inzet van InnovationQuarter in het tuinbouwcluster.

Internationalisering Greenports

Rolkeuze

Faciliteren / stimuleren

Beleidskeuzes

- Transitie Greenports
- Een uitstekend ecosysteem voor innovatie en ondernemerschap bevorderen

Gebiedsspecifiek

Nee

Toelichting

De provincie onderschrijft de ambitie Feeding and Greening the Megacities van de Economic Board Zuid-Holland. Deze ambitie bestaat uit 3 pijlers: koploper blijven op het gebied van kennis en innovatie, afzetmarkt Europa bedienen en internationaal verkopen van het concept van de Nederlandse tuinbouw (kennis en innovatieve oplossingen) aan wereldsteden.

Om de positie van de Zuid-Hollandse tuinbouw in Europa te verstevigen is de provincie lid van het Europese netwerk ERIAFF. Via dit netwerk vinden de provincie en de Greenports samenwerkingspartners voor ontwikkeling van innovatieve oplossingen en voor deelname aan Europese programma's. De provincie is één van de trekkers van het Europese project NEFERTITI, gericht op het uitwisselen van kennis en kunde tussen tuinbouwondernemers door middel van demonstraties op het gebied van water en bestrijdingsmiddelen.

De provincie organiseert periodiek handelsmissies naar China, met name zusterprovincie Hebei en Shanghai, ter bevordering van samenwerking, handel en afzetmarkten voor bedrijven in de tuinbouwketen. De provincie bevordert de deelname van tuinbouwondernemers en vertegenwoordigers van de Greenports aan handelsmissies van andere (overheids)organisaties en participeert indien nodig. Indien de provincie meerwaarde ziet faciliteert en ondersteunt de provincie de deelname aan internationale beurzen en conferenties op het gebied van de tuinbouw.

De provincie participeert in en cofinanciert de internationaliseringsambitie van de Greenport West-Holland.

Bevorderen netwerksamenwerking Greenports

Rolkeuze

Regisseren / Faciliteren / stimuleren

Beleidskeuzes

- Transitie Greenports
- Een uitstekend ecosysteem voor innovatie en ondernemerschap bevorderen

Gebiedsspecifiek

Nee

Toelichting

De provincie faciliteert de triple helix netwerken van de Greenports (zowel regionaal als landelijk) zodat de netwerken betekenisvolle agenda's kunnen maken en uitvoeren, waarin de provinciale belangen en ambities geborgd zijn. Met deze agenda's is het netwerk in staat de transitie naar toekomstbestendige Greenports die op mondiale schaal toonaangevend en innovatief opereren, te versnellen

De provincie participeert op bestuurlijk niveau in de triple helix netwerken Greenport West-Holland, Greenport Boskoop, Greenport Aalsmeer en Greenports Nederland.

De provincie geeft een financiële bijdrage door middel van een begrotingssubsidie aan de governance van de triple helix netwerken Greenport West-Holland, Greenport Boskoop, Greenport Aalsmeer, Greenport Duin- en Bollenstreek en Greenports Nederland.

Energietransitie glastuinbouw

Rolkeuze

Samenwerken / faciliteren / stimuleren

Beleidskeuzes

- Transitie Greenports
- Energietransitie

Gebiedsspecifiek

Nee; zwaartepunt in de Greenport West-Holland , maar betreft verder alle tuinbouwclusters in de provincie.

Toelichting

De glastuinbouw maakt veel gebruik van (fossiele) energie. Wanneer deze sector duurzamer wil opereren, zal een omslag moeten worden gemaakt naar een duurzame energievoorziening. Het gaat vooral om duurzame warmte via geothermie en warmtenetten (restwarmte). Randvoorwaarde is dat de CO2-voorziening gewaarborgd wordt omdat dit onmisbaar is bij de teeltactiviteiten.

De provincie stimuleert de energietransitie in de glastuinbouw op een aantal manieren: actieve deelname en medefinanciering van de energie-activiteiten van de netwerkorganisatie Greenport West-Holland, inbreng via bestuurlijke deelname aan de Greenport Aalsmeer, deelname in de verduurzaming van de Greenport Duin-Bollenstreek en actieve deelname in de sturing op de afspraken in het Klimaatakkoord / Nationale tuinbouwakkoord via Greenports Nederland en het Transitiecollege Kas als Energiebron i.o.

De provincie is een van de initiatiefnemers en financier van het Energieakkoord Greenport West-Holland (2017), met een looptijd van drie jaar. In het vervolg, in kader van de afspraak in Klimaatakkoord / Tuinbouwakkoord om te komen tot een Gebiedsaanpak naar klimaatneutraal voor elke greenport, zal de provincie actief participeren. Er wordt actief verkend of de glastuinbouw kan worden aangesloten op de hoofdinfrastructuur voor restwarmtelevering (warmteronde). De provincie is een van de initiatiefnemers voor de oprichting van Energie Transitie Partners, wat zich richt op de ontwikkeling van geothermie en de aanleg van een warmtenetwerk in Westland. Ook in het Oostland ondersteunt de provincie de ontwikkeling van warmtenetten en geothermie, met financiële ondersteuning van de Warmte Samenwerking Oostland (WSO) en via het programma van het Energieakkoord.

Duurzame klimaatbestendige waterhuishouding greenports

Rolkeuze

Faciliteren / stimuleren

Beleidskeuze

- Transitie Greenports
- Waterkwaliteit oppervlaktewater
- Zoetwatervoorziening
- Klimaatbestendig Zuid-Holland

Gebiedsspecifiek

Zwaartepunt in Greenport West-Holland

Toelichting

Glastuinbouw, bollenteelt en boomteelt zorgen via emissies voor belasting van de kwaliteit van het oppervlaktewater en grondwater. Tegelijkertijd vragen deze sectoren een goede kwaliteit zoet water als bron van gietwater. Glastuinbouw en boomteelt zijn gevoelig voor extreme neerslag, waardoor wateroverlast en schade kan ontstaan. Klimaatverandering zet het huidige aanbod van zoet water onder druk, daarnaast neemt de intensiteit van neerslag toe.

De provincie stimuleert samen met de partners in de Greenport West-Holland de transitie naar duurzaam waterbeheer. In de Waterambitie Greenport West-Holland “De waarde van water” hebben de Greenportpartners ambities geformuleerd met betrekking tot kringloopsluiting, duurzaam omgaan met water in de regio en het realiseren van een betere klimaatbestendigheid. De provincie participeert in het overleg “Emissieloze kas”, waarin aanvullend op landelijk beleid maatregelen worden ontwikkeld ter realisering van de doelen van de Kaderrichtlijn Water voor 2027. De provincie participeert in het Deltaprogramma zoet water, waarbij de zoetwatervoorziening voor de greenports een belangrijk element is.

Op projectniveau participeert de provincie samen met partners in innovatieprojecten voor benutting van de ondergrond ter verduurzaming van de gietwatervoorziening (COASTAR). De provincie ondersteunt de grootschalige collectieve zuivering van gewasbeschermingsmiddelen op de AWZI Nieuwe Waterweg van Delfland. De komende jaren worden de mogelijkheden voor benutting van (gezuiverd) effluent en ontwikkeling en versterking van een meer circulair gebruik van water verder onderzocht (Accez).

Ruimtelijk regime teeltareaal buiten de Greenports

Rolkeuze

Faciliteren

Beleidskeuzes

Transitie Greenports

Gebiedsspecifiek

Nee

Toelichting

Naast de vier greenports is er een aantal andere locaties met duurzaam glas. Hier is glas gevestigd dat ook in de toekomst tot het teeltareaal blijft behoren. Deze locaties behouden in de Omgevingsverordening de aanduiding duurzaam glastuinbouwgebied.

Ruimtelijke modernisering teeltareaal Greenport Aalsmeer

Rolkeuze

Reguleren / faciliteren / stimuleren / samenwerken

Beleidskeuzes

- Transitie Greenports

Gebiedsspecifiek

Ja, kaart teeltareaal Greenport Aalsmeer omgevingsverordening; betreft aanduidingen voor glastuingebied en maatwerkgebied.

Toelichting

De provincie Zuid-Holland maakt onderdeel uit van de Greenport Aalsmeer en heeft de Ruimtelijke Visie Greenport Aalsmeer vastgesteld. Hierin zijn afspraken gemaakt over de toekomst van de verschillende glastuinbouwgebieden binnen de Greenport Aalsmeer. De provincie Zuid-Holland heeft deze afspraken vertaald in haar beleid en regelgeving. Het gaat hierbij concreet om de volgende afspraken:

De 4 kleinschalige glastuingebieden in Kaag en Braassem en het grootschalig glastuinbouwgebied Nieuwveens Jaagpad/Nieuw Amstel in de gemeente Nieuwkoop willen we als duurzaam glastuinbouwgebied behouden. Het geplande glastuinbouwgebied Nieuw Amstel Oost 1 blijft opgenomen binnen de begrenzing van het glastuinbouwgebied in de Verordening ruimte. Invulling als glastuinbouwgebied is echter pas aan de orde als de behoefte hiertoe is aangetoond.

De geplande glastuinbouwgebieden Nieuw Amstel Oost 2 en 3 zijn de eerste decennia waarschijnlijk niet nodig. Deze gebieden zijn daarom niet meer opgenomen binnen de begrenzing van het glastuinbouwgebied, zoals dat begrensd is in de Verordening. Dit neemt niet weg dat het ook voor deze gebieden wenselijk is deze voor de lange termijn beschikbaar te houden voor transformatie naar glastuinbouw mocht daar op termijn behoefte aan ontstaan.

De maatwerkgebieden in Nieuwkoop blijven een functie vervullen voor de greenport. Hoewel het gaat om verouderde gebieden, is er toch ook nog een aantal moderne bedrijven gevestigd. In de Verordening zijn deze gebieden opgenomen als glastuinbouwgebied, met de nadere aanduiding 'maatwerkgebied Greenport Aalsmeer'. Dit betekent dat aan blijvers de ruimte wordt geboden om hun glastuinbouwbedrijf voort te zetten en uit te breiden en dat aan stoppers een andere passende bestemming kan worden toegekend. Belangrijk is dat de sector zelf met initiatieven komt, die onderling en met de omgeving goed zijn afgestemd. In overleg met andere partijen wordt verkend welke ontwikkelingskansen er zijn voor andere functies (agrarisch, wonen, recreatie, natuur, zorg, anders). Het lijkt de provincie gewenst dat de gemeente een gebiedsvisie voor de maatwerkgebieden opstelt.

Aan de hand van innovatieve gebiedsprocessen wordt onderzocht waar ambities om te komen tot een Greenport 3.0 binnen provinciale kaders gerealiseerd kunnen worden, en ook waar deze kaders wellicht beperkend zijn en een heroverweging gewenst is. In deze gebiedsprocessen wordt nauw samengewerkt met publieke en private belanghebbenden. Met De Baan en Sotaweg in de gemeente Kaag en Braassem is een eerste gebiedsproces van start gegaan.

Ruimtelijke modernisering teeltareaal Greenport Boskoop

Rolkeuze

Reguleren

Beleidskeuzes

Transitie Greenports

Gebiedsspecifiek

Ja, kaart sierteeltcontour Greenport Boskoop omgevingsverordening

Toelichting

De grondgebonden boom- en sierteelt in Boskoop heeft een kleinschalig type veenlandschap opgeleverd, dat uniek is in Zuid-Holland. Het aandeel van de pot- en containerteelt (PCT), die niet grondgebonden is, neemt toe. Deze teelt krijgt, in combinatie met de kennis- en handelsfunctie, ruimte voor concentratie in de droogmakerij in en rond het PCT-terrein. Daardoor kan in het veengebied meer ruimte ontstaan voor hoogwaardige en duurzame opengrondteelt in een aantrekkelijke omgeving. Er is ruimte voor kleinschalig (ondersteunend) glas in combinatie met deze opengrondteelt. Deze ontwikkeling en een efficiëntere zoetwatervoorziening maken herstructurering noodzakelijk. Kassen bij volwaardige grondgebonden boom- en sierteeltbedrijven zijn toegestaan tot een derde deel van het bedrijfsoppervlak. Bij volwaardige boom- en sierteeltbedrijven binnen het PCT-terrein gelden ruimere bebouwingsmogelijkheden voor kassen, namelijk tot de helft van het beteelbare oppervlak per bedrijf. Op het PCT-terrein kan in beperkte mate ook ruimte worden geboden aan bedrijven en andere functies indien die een directe binding hebben met de boom- en sierteelt en een bijdrage leveren aan de verdere ontwikkeling van de greenport.

Ruimtelijke modernisering teeltareaal Greenport Duin- en Bollenstreek

Rolkeuze

Reguleren

Beleidskeuzes

- Transitie Greenports
- Ruimtelijke kwaliteit
- Toerisme

Gebiedsspecifiek

Ja, kaart teeltareaal Greenport Duin- en Bollenstreek omgevingsverordening

Toelichting

Voor de Duin- en Bollenstreek is het beleid gericht op verdere ontwikkeling tot een vitale, economisch concurrerende en duurzame greenport, met aanzienlijke verbetering van de landschappelijke kwaliteit. Om te werken aan een goed investeringsklimaat voor een duurzame en vitale greenport en rekening houdend met de landschappelijke kwaliteiten van de regio, hebben de gezamenlijke gemeenten de Greenport Ontwikkelingsmaatschappij (GOM) opgericht. Deze geeft uitvoering aan herstructurering en revitalisering in het gebied. Nauw verweven met het economisch belang van de greenport, is het economisch belang van de regio als toeristische trekker en belangrijk landschappelijk en cultureel erfgoed, met de Keukenhof als exponent.

Voor beide economische pijlers is behoud van het bollenareaal van belang. In de Bollenstreek is een herinrichtingsopgave aan de orde, waarin verbetering van de productie-omstandigheden gepaard gaat met aanzienlijke verbetering van de landschappelijke kwaliteit. Hiervoor is een verdergaande schaalvergroting van grondgebonden bollenteeltbedrijven nodig in combinatie met de sanering van vrijkomende bebouwing. Ook wordt op bescheiden schaal een verdere concentratie en herstructurering van bollengerelateerde glastuinbouw en bedrijvigheid nagestreefd. In de Intergemeentelijke Structuurvisie van de gemeenten voor de Greenport Duin- en Bollenstreek (ISG) zijn deze doelstellingen neergelegd. Het werkingsgebied van de GOM is in de ISG gedefinieerd. Het gaat om het gebied buiten bestaand stads- en dorpsgebied en buiten de uitleglocaties voor woningbouw zoals opgenomen in de door Gedeputeerde Staten aanvaarde actuele regionale woonvisie, alsmede de woningbouwlocaties die groter zijn dan 3 ha en die zijn opgenomen op de bij dit programma behorende kaart. Binnen het werkingsgebied van de GOM geeft de ISG invulling aan het handelingskader ruimtelijke kwaliteit, samen met de regeling, opgenomen in visie, programma en verordening. De samenwerkende gemeenten hebben onder meer afgesproken dat binnen het werkingsgebied geen andere woningen worden gebouwd dan 'Greenportwoningen' en 'ruimte'-woningen.

De provincie Zuid-Holland ondersteunt deze afspraken in haar Omgevingsbeleid. In de Verordening is opgenomen dat op volwaardige bollenbedrijven ten hoogste 3000 m² ondersteunend glas is toegestaan. De regeling 'glas voor glas' maakt het onder voorwaarden mogelijk een groter oppervlak aan kassen te realiseren, mits daar sanering van kassen elders binnen het bollenteeltgebied tegenover staat. Voor bestaande gemengde bollenteelt- en glastuinbouwbedrijven en stekbedrijven, die in de huidige situatie al beschikken over meer dan 3.000 m² glas, is in de verordening opgenomen dat ten hoogste 6.000 m² glas is toegestaan.

De Rooversbroekpolder(noord) is een glastuinbouwgebied in de gemeente Lisse. Het gebied is in de Omgevingsverordening aangeduid als 'maatwerkgebied glastuinbouw'. De polder heeft behoudt enerzijds een functie voor de vestiging of uitbreiding van glastuinbouwbedrijven, maar anderzijds is ook de realisering van andere functies mogelijk. Het concentratiegebied Trappenberg-Kloosterschuur biedt voldoende ruimte biedt als eerste (exclusieve) opvanglocatie voor herstructurering van glastuinbouw. De Rooversbroekpolder hoeft die functie dus niet meer te vervullen.

Ruimtelijke modernisering teeltareaal Greenport West-Holland

Rolkeuze

Reguleren / regisseren / faciliteren / stimuleren

Beleidskeuzes

Transitie Greenports

Gebiedsspecifiek

Ja, Omgevingsverordening Zuid-Holland – kaart Greenports – aanduiding glastuinbouwgebied in Westland en Oostland

Toelichting

De provincie maakt in de Omgevingsverordening weloverwogen vormen van functiemenging binnen het glasteeltareaal van de greenport West-Holland mogelijk, mits het gaat om bedrijven die het greenportcluster versterken. Hiermee reguleert de provincie de vestiging van functies uit de greenportketen in elkaars nabijheid, waarmee de samenwerking in de keten versterkt wordt en nieuwe verdienmodellen ontwikkeld kunnen worden.

Ten aanzien van versterking van het tuinbouwcluster werkt de provincie nauw samen met gemeenten en bedrijfsleven om de glastuinbouw te moderniseren, hetgeen heeft geleid tot de werkboeken Westland en Oostland. Gezamenlijk vormen zij een ruimtelijk-economische inventarisatie, op basis waarvan strategisch kan worden ingezet om deze gebieden ruimtelijk optimaal te benutten ter versterking van de Zuid-Hollandse economie. In samenwerking met de provincie zal de Greenport West-Holland beide werkboeken analyseren en waar mogelijk integreren tot één ruimtelijk-economische strategie voor het complete glastuinbouwcluster.

Specifiek voor het Westland wordt de ontwikkeling naar een moderne Greenport 3.0 in samenhang met de energietransitie en verstedelijkingsopgaven onderzocht in de Gebiedsuitwerking Westland. Het beoogde resultaat is een pakket van mobiliteitsmaatregelen dat beantwoordt aan deze drie opgaven.

Aan de hand van innovatieve gebiedsprocessen wordt onderzocht waar ambities om te komen tot een Greenport 3.0 binnen provinciale kaders gerealiseerd kunnen worden, en ook waar deze kaders wellicht beperkend zijn en een heroverweging gewenst is. In deze gebiedsprocessen wordt nauw samengewerkt met publieke en private belanghebbenden.

De driehoek tussen de Galgeweg, de Piet Struikweg en de N213 is in de Omgevingsverordening aangeduid als 'maatwerkgebied glastuinbouw'. Een deel van dit gebied heeft al geen glastuinbouwfunctie meer. Er bevindt zich onder andere een sportaccommodatie, een woonwagencamp en een wateropvang. De nog aanwezige glastuinbouwbedrijven kunnen hun bedrijfsvoering voortzetten. Vrijkomende percelen kunnen een andere functie krijgen, passend in de omgeving.

Optimaliseren agrologistiek netwerk tbv functioneren Greenports

Rolkeuze

Faciliteren / stimuleren / regisseren

Beleidskeuzes

- Transitie Greenports
- Logistiek

Gebiedsspecifiek

Nee

Toelichting

Door het mogelijk maken van de keuze voor alternatieve modaliteiten voor vervoer over weg (spoor, water) wordt de logistiek verduurzaamd en draagt daarmee bij aan de transitie van de Greenports. Logistiek en handel worden steeds bepalender voor het economisch goed functioneren van de Greenports en zijn daarom essentieel als schakel in de keten. Logistiek vormt de verbinding tussen de Mainports Rotterdamse haven en Schiphol en de tuinbouw.

De provincie investeert in het opzetten van knooppunten in het logistieke versnetwerk om zo de Mainports te verbinden met de Greenports. De provincie faciliteert het proces om te komen tot een locatiekeuze voor een railterminal voor vers-trailers in samenwerking met het bedrijfsleven evenals de totstandkoming van het Coolportconcept voor opslag en overslag van agro-producten. Verder stimuleert de provincie het vervoer van versproducten via de binnenvaart, onder andere door het geven van subsidie. De provincie ondersteunt het bedrijfvennetwerk Green meets Port met de sleutelspelers uit handel en agrologistiek. De provincie maakt met partners een gebiedsvisie Nieuw Reijerwaard om dit bedrijventerrein verder te kunnen laten ontwikkelen ten behoeve van agrologistieke bedrijvigheid.

Zuid-Holland werkt gezamenlijk met de gemeenten Barendrecht, Ridderkerk en Rotterdam om het agrologistieke cluster in Barendrecht en Ridderkerk te versterken en te ontwikkelen tot het duurzaamste agrologistieke cluster van Europa: Dutch Fresh Port. Het betreft hier de deelgebieden Barendrecht-Oost, Verenambacht en Nieuw-Reijerwaard. In nauwe samenwerking met het bedrijfsleven en publieke stakeholders worden de mogelijkheden onderzocht en ontwikkeld om de verkaveling, de bereikbaarheid en de governance te optimaliseren, maar ook de verduurzaming en innovatie vorm te geven. Belang van de provincie is een goed bereikbaar, gezond en duurzaam agrologistiek cluster dat ruimte biedt aan modern ondernemerschap, ter versterking van de Zuid-Hollandse economie.

Gemeentes ondersteunen bij de uitrol van 5G en aanleg van glasvezel door kennisdeling en het organiseren van samenwerking.

Rolkeuze

Netwerkende overheid

Beleidskeuzes

- Een uitstekend ecosysteem voor innovatie en ondernemerschap bevorderen
- Toekomstbestendige en duurzame Greenports
- De provincie Zuid Holland draagt bij aan het behoud van de wereldpositie die de Rotterdamse haven bezit.
- Circulair Zuid-Holland
- Verduurzaming landbouw- en voedselketen
- Duurzame groei van het toerisme in Zuid-Holland
- Reductie energieverbruik en CO2 emissie van de industrie

Is de maatregel gebiedsspecifiek?

Nee, geheel Zuid-Holland.

Toelichting maatregel

De coronacrisis heeft het belang van goede connectiviteit meer dan ooit aangetoond. Waar zorg en scholing op afstand tot enkele maanden geleden door een beperkte groep werd gebruikt is het in korte tijd verheven naar gemeengoed. Het Corona-virus kan een structurele verandering met zich meebrengen in de manier waarop we samenwerken. Goede connectiviteit is daarmee niet alleen een randvoorwaarde maar inmiddels cruciaal geworden voor onze economie. Ook zullen we ons moeten voorbereiden op de toekomst waar nieuwe technologieën en innovaties een goede digitale infrastructuur zullen vragen. Een belangrijk onderdeel van die digitale infrastructuur is het 5G-netwerk. Met behulp van 5G kunnen veel meer apparaten tegelijk verbinding maken en de verwachting is dat er diverse nieuwe diensten ontwikkeld en aangeboden kunnen worden, bijvoorbeeld op het gebied van automatisch vervoer, in de zorg maar we zien ook toepassingen in de land- en tuinbouw en logistiek en bij de leefbaarheid van steden en dorpen.

We zien dat er behoorlijk wat op de gemeenten afkomt en dat niet alle gemeenten hier goed zicht op hebben en behoefte hebben aan ondersteuning. In de regio zijn er verschillende initiatieven rondom de uitrol van 5G en de ondergrondse infrastructuur. Vanuit de provincie en de Metropoolregio Rotterdam-Den Haag ondersteunen we de gemeenten bij het opstellen van antennebeleid en de vele vragen die er op de gemeenten afkomen.

Stimuleren van toepassing van digitale innovaties in de belangrijkste sectoren in Zuid-Holland door kennisdeling, stimuleren van samenwerkingen tussen fieldlabs en het inzetten van het innovatie-instrumentarium.

Rolkeuze

Netwerkende overheid

Beleidskeuzes

- Human Capital, een beroepsbevolking met de juiste vaardigheden en kennis
- Een uitstekend ecosysteem voor innovatie en ondernemerschap bevorderen
- Toekomstbestendige en duurzame Greenports
- De provincie Zuid Holland draagt bij aan het behoud van de wereldpositie die de Rotterdamse haven bezit.
- Circulair Zuid-Holland
- Verduurzaming landbouw- en voedselketen
- Duurzame groei van het toerisme in Zuid-Holland
- Reductie energieverbruik en CO2 emissie van de industrie

Is de maatregel gebiedsspecifiek?

Nee, geheel Zuid-Holland.

Toelichting maatregel

Belangrijke nieuwe digitale technologieën die veel impact (gaan) hebben op de economie zijn bijvoorbeeld Quantum, Kunstmatige Intelligentie, Blockchain en 5G. Bij de universiteiten en HBO's in de provincie vindt veel onderzoek plaats naar deze technologieën, maar het gaat uiteindelijk om de toepassing van deze technologieën in de economische sectoren in Zuid-Holland, waardoor er nieuwe verdienmodellen kunnen ontstaan.

Het gaat hierbij om brede toepassing van de technologie in de sectoren en niet alleen om het organiseren van een pilot. Hier zorgen wij voor door samenwerking te organiseren tussen bijvoorbeeld het DoloT fieldlab in Delft, Living Lab Sensible Sensor in Rotterdam, het Living Lab Scheveningen in Den Haag en Unmannend Valley Katwijk. Doordat de labs met elkaar samenwerken kunnen we de verbinding maken. Zo kunnen we toepassingen van 5G die bedacht zijn door een bedrijf testen in het fieldlab in Delft. Vervolgens in een woonwijk in Rotterdam en Den Haag. Als dit succesvol is kunnen we het gaan opschalen naar de gehele provincie waarna de wereld.

Ook onderzoeken wij samen met InnovationQuarter naar toepassingen van de Quantumtechnologie die wordt ontwikkeld in QuTech voor de bedrijven en sectoren in Zuid-Holland.

Daarnaast hebben wij samen met onze partners een Regionaal AI Actieplan opgesteld met daarin gespecificeerd per sector wat de belangrijkste projecten en acties zijn met betrekking tot Kunstmatige Intelligentie.

Zorgen voor cyberweerbare economische sectoren en het stimuleren van digitale cyberinnovaties.

Rolkeuze

Netwerkende overheid

Beleidskeuzes

- Human Capital, een beroepsbevolking met de juiste vaardigheden en kennis
- Een uitstekend ecosysteem voor innovatie en ondernemerschap bevorderen
- Toekomstbestendige en duurzame Greenports
- De provincie Zuid Holland draagt bij aan het behoud van de wereldpositie die de Rotterdamse haven bezit.
- Circulair Zuid-Holland
- Verduurzaming landbouw- en voedselketen
- Duurzame groei van het toerisme in Zuid-Holland
- Reductie energieverbruik en CO2 emissie van de industrie

Is de maatregel gebiedsspecifiek?

Nee, geheel Zuid-Holland.

Toelichting maatregel

Door de steeds sneller gaande technologische ontwikkelingen, toepassingen van IoT en automatisering neemt de dreiging die uitgaat van cyberonveiligheid toe in aard en omvang. Een antwoord hierop blijft vooralsnog uit, en dat levert onacceptabele risico's op voor de Zuid-Hollandse economie. Door nu actief aan een Zuid-Hollands antwoord te werken, kunnen we deze risico's niet alleen mitigeren maar zelfs ombuigen tot een hoogwaardige economische propositie van de regio.

Binnen deze context zien we twee opdrachten. Enerzijds is dat het aanjagen van het besef dat cyber security een randvoorwaarde is voor een florerende digitale economie. Anderzijds betreft het een rol waarin we zorgen voor innovatie op het gebied van cyber security, nadrukkelijk in samenhang met reeds bestaande initiatieven als bijvoorbeeld Hague Security Delta (HSD). In beide facetten wordt zorg gedragen dat de Provincie rol en reikwijdte afstemt op die van andere partijen.

De primaire verantwoordelijkheid zit in het realiseren van een degelijke infrastructuur in de regio in optimale samenhang met een breed palet aan partijen. Bij al deze pijlers is samenwerken in de regio van groot belang en loopt hier dan ook als rode draad doorheen.

De provincie werkt aan en Cybersecurity-Roadmap samen met de regionale partijen om uitvoering te geven aan deze twee opdrachten.

Stimuleren van ketensamenwerking, kennisopbouw en adequaat instrumentarium ten bate van de transitie naar een Circulair Zuid-Holland

Rolkeuze

Het stimuleren van de transitie naar een Circulair Zuid-Holland wordt benaderd vanuit alle vier NSOB-kwadranten:

Realiserende overheid

De provincie heeft een rol als opdrachtgever in onze eigen inkoop en aanbestedingen. Door circulaire eisen mee te nemen wordt de markt gestimuleerd en geeft de provincie circulaire opdrachtnemers een kans om hun producten te verwezenlijken. Daarmee levert de provincie als organisatie een aandeel in de circulaire doelstellingen.

Rechtmatige overheid

De provincie heeft beleid geformuleerd t.a.v. ruimte, verkeer & vervoer, landschap, economie, energie, veiligheid, milieu, veiligheid en het klimaat. Dit bestaand beleid wordt geactualiseerd aansluitend op de behoefte van een circulaire economie. Ook heeft de provincie vanuit de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht en de Wet milieubeheer, straks de Omgevingswet, een aantal bevoegdheden op het gebied van vergunningverlening, toezicht en handhaving (VTH) en het verlenen van ontheffing of experimenteerruimte voor hergebruik van reststromen.

Samenwerkende overheid

Essentieel in de transitie naar een circulaire economie is ketensamenwerking tussen verschillende stakeholders. Als verbindende overheidslaag heeft de provincie een rol om deze ketensamenwerking te stimuleren en daarmee de transitie naar een circulaire economie te versnellen. Voor elk transitiethema worden Zuid-Hollandse transitieagenda's opgesteld. Deze agenda's worden participatief opgesteld met en door de verschillende partijen die betrokken zijn in het transitiethema: het bedrijfsleven, kennisinstellingen, gemeenten en maatschappelijke organisaties. De provincie faciliteert dit proces. Samen bepalen we met betrokken partijen de ambitie, doelen en inzet. Ieder vanuit zijn eigen kennis, netwerk en bevoegdheden. Daarbij koppelen we voorstellen voor beleid, instrumenten en activiteiten.

Meewerkende overheid

De provincie heeft oog voor initiatieven uit de samenleving en bekijkt op welke wijze deze ondersteund kunnen worden. Met het ondersteunen van circulaire initiatieven stimuleert de provincie partijen die de transitie naar een Circulair Zuid-Holland versnellen. De provincie ondersteunt deze initiatieven op verschillende manieren, bijvoorbeeld door: het faciliteren van verbindingen en kennis, lobbyen en financieel bij te dragen. Deze ondersteuning wordt getoetst aan de hand van een afwegingskader. Het afwegingskader onderbouwt de keuze voor de ondersteuning van een initiatief.

Beleidskeuzes

- Provinciale infrastructuur op orde;
- Verstedelijking en wonen;
- Toekomstbestendige en duurzame Greenports;
- Verduurzaming landbouw en voedselketen;
- Een uitstekend ecosysteem voor innovatie en ondernemerschap bevorderen;
- Reductie energieverbruik en CO2 emissie van de industrie;
- De provincie Zuid Holland draagt bij aan het behoud van de wereldpositie die de Rotterdamse haven bezit.

Is de maatregel gebiedsspecifiek?

Provincie Zuid-Holland

Toelichting maatregel

De provincie heeft als doel om een aanjager van ketensamenwerking te zijn en zet daarbij aanvullend in op kennisopbouw en de ontwikkeling van adequaat instrumentarium ten bate van de transitie naar een Circulair Zuid-Holland voor de verschillende transitiethema's. Dit doel wordt op meerdere manieren gestimuleerd aan de hand van vijf actielijnen:

1. Aanjagen netwerken & ketensamenwerking
2. Kennis & innovatie ontwikkelen en delen
3. Actualiseren beleid & regelgeving
4. Inrichten fysieke leefomgeving
5. Inkoop & aanbesteding

Verschillende bestaande provinciale instrumenten worden ingezet. Indien nodig worden nieuwe instrumenten ontwikkeld. Per transitiethema kan de inzet van (nieuwe) instrumenten verschillen. Voor elk transitiethema worden Zuid-Hollandse transitieagenda's opgesteld. Deze agenda's worden participatief opgesteld met en door de verschillende partijen die betrokken zijn in het transitiethema: het bedrijfsleven, kennisinstellingen, gemeenten en maatschappelijke organisaties. De provincie faciliteert dit proces. Samen bepalen we met betrokken partijen de ambitie, doelen en inzet. Ieder vanuit zijn eigen kennis, netwerk en bevoegdheden. Daarbij koppelen we voorstellen voor beleid, instrumenten en activiteiten.

Voorwaarden voor ondersteuning van initiatieven

De provincie ondersteunt circulaire initiatieven vanuit de transitieagenda's om te leren wat we onder 'circulair' verstaan en waar we onze afwegingen op baseren. Dit doen we aan de hand van de volgende voorwaarden:

- Een aannemelijke bijdrage aan de hoofddoelen van het programma: een vermindering van CO2-uitstoot; behoud van kritieke grondstoffen in onze regio; en behoud van maatschappelijke en economische waarde in productieketens.
- Risico's voor veiligheid en gezondheid in de ondersteuning van initiatieven worden uitgesloten (o.a. zeer zorgwekkende stoffen).

Vervolgens worden de criteria getoetst aan de hand van vijf punten:

1. Het initiatief sluit aan bij minimaal 1 van de 4 transitiethema's.
2. Het initiatief helpt om de traditionele economie achter ons te laten.
3. Het initiatief leidt aantoonbaar tot lagere milieu-impact, met uitzicht op CO2-neutraal.
4. Het initiatief draagt bij aan het zo regionaal mogelijk sluiten van kringlopen.
5. Het initiatief wordt gedragen en uitgevoerd door relevante stakeholders en kent een externe probleemeigenaar.

Toelichting over deze criteria bevindt zich in de strategie ['Circulair Zuid-Holland: Samen Versnellen'](#).

Beleidsdoel 4.2 – Creëren van een rijk vestigingsklimaat

Sturen op het juiste kantoor op de juiste plek

Rolkeuze

De provincie past bij de aanpak voor het kantorenbeleid vooral de rechtmatige en presterende overheidsrol uit het NSOB model toe door te sturen op de ruimte waar kantoren mogen ontwikkeld worden en waar aan de andere kant sprake is van reductie van kantorenaanbod en plannen . Verder zijn we ook met partners in gesprek hoe kantoren toekomstbestendig kunnen worden gemaakt (klimaat adaptief en energie label C)

Beleidskeuzes

- Regionale kantorenvisies
Om de 5 jaar dienen de regio's hun kantorenvisie te actualiseren. Middels deze uitvraag wordt direct en indirect gestuurd om het juiste kantoor op de juiste plek te krijgen. Direct via het updaten van de planlijsten. Deze planlijsten dienen overeen te komen met de hoofdstructuur van de provincie. Verder wordt er indirecter gestuurd door gemeente een visie te laten opnemen over de kantorenvoorraad en hoe wat hun plannen hiervoor zijn, o.a. vernieuwing en transformatie naar een andere functie.
- Behoefteramingen en monitoring
De kantorenbehoefteramingen zijn de basis voor het beleid en de kantorenstructuur. Middels monitoring zal gekeken worden in hoeverre de behoefteramingen nog aansluiten op de ontwikkelingen in de kantorenmarkt. Indien nodig zullen we onderdelen van ons beleid hierop aanpassen.
- Onderzoeken en kennisdeling
Belangrijke onderwerpen waar we meer inzicht in willen hebben zijn duurzaamheid/energie, kantoren in nieuwe gebiedsontwikkelingen, en kantoorontwikkelingen naar aanleiding van de Corona crisis. Goede monitoring en rapportages kunnen ons hier bij helpen maar eventueel kan ook aanvullend onderzoek nodig zijn om deze ontwikkelingen in de kantorenmarkt beter in beeld te krijgen.
Middels het organiseren en bijwonen van bijeenkomsten zullen we samen met onze partners meer inzicht krijgen in de meest urgente opgaves en oplossingen, zodat we samen kunnen toewerken naar een nog gezondere kantorenmarkt.

Is de maatregel gebiedsspecifiek?

Geldt voor kantoren in geheel Zuid-Holland, met specifieke aandacht voor de kantorenconcentratielocaties.

Toelichting maatregel

In de provincie bevindt zich een grote voorraad bestaande kantoren, alleen niet altijd kwalitatief voldoende en niet altijd meer op de juiste plek. De kantorenmarkt wordt steeds tweekoppiger. Aan de ene kant is toevoeging van kwalitatief goed en modern aanbod van kantoorruimte nodig op de toplocaties in Zuid-Holland omdat hier een tekort is. Aan de andere kant is er te veel incourant aanbod en plancapaciteit op minder courante plekken.

Van het beschikbare kantorenaanbod is maar een beperkt aandeel kansrijk in termen van verhuurmogelijkheden. De provincie streeft er vanuit haar taak naar om de leegstand te beperken door plancapaciteit te reduceren. Daarnaast willen we vanuit het principe van de uitgestoken hand

een bijdrage leveren aan het verminderen van de leegstand door het herstructureren of transformeren van bestaande leegstaande kantoren.

Kantorenstructuur Zuid-Holland

Daarbij hanteert de provincie de onderstaande hoofdstructuur voor kantoren. Deze hoofdstructuur is gebaseerd op de 'behoefteraming kantoorruimte provincie Zuid-Holland' uit 2018. Het saldo in de hoofdstructuur en de nieuwbouwvraagstukken kantoren hebben betrekking op de tijdsperiode 2017-2030.

Locaties	Reikwijdte	Saldo minmax scenario (behoefteplanaanbod *1.000 m ² vvo) ¹	Strategie
<p>Grootstedelijke toplocaties / centrumlocaties</p> <p>Den Haag CBD (Nieuw Centraal, Nieuw Centrum, Beatrixkwartier, Utrechtsebaan en binnenstad)</p> <p>Rotterdam CBD (Central District, incl. Centrum – Blaak).</p>	<p><u>(Inter)nationaal:</u> Grootstedelijke toplocaties (eersteklas, moderne kantoorlocaties in het topsegment) aangevuld met direct omliggende centrumlocaties in Rotterdam en Den Haag.</p> <p>Beide steden hebben meer dan 3 miljoen m² vvo en een gezamenlijk marktaandeel van bijna 60% binnen de totale kantorenmarkt van Zuid-Holland. De CBD's van beide steden hebben een marktaandeel van circa 25% en zijn daarmee ook zeer dominant binnen de provinciale kantorenmarkt. Op deze locaties bevinden zich bovendien meerdere (inter)nationale hoofdkantoren.</p>	<p>Circa +150.000 tot +700.000 m² vvo</p>	<p>Groei</p>
<p>OV-knooppuntlocaties en centrum/(intercity)stationslocaties</p> <p><u>(Beperkte) Groei op:</u> Leiden Centraal (en (deel) binnenstad), Rotterdam Alexander, Schil-West (Dordrecht) en NieuwLaakhaven HS (Den Haag)</p> <p><u>Afname planaanbod op:</u> Spoorzone Delft Centraal, Schieveste (Schiedam), Spoorzone Gouda (en (deel) binnenstad), Kop van Zuid (Rotterdam).</p>	<p><u>Provinciaal:</u> Het gaat hier om OV-knooppuntlocaties die zowel per intercity én per auto uitstekend bereikbaar zijn (<5 min snelweg) en multifunctionaliteit (mix functies, inclusief voorzieningen). Daarnaast betreft het centrum/(intercity)stationslocaties in de grotere kantoorgemeenten in ZuidHolland.</p> <p>Feitelijk gaat het daarmee om locaties, die na de grootstedelijke toplocaties in Den Haag en Rotterdam, de meeste toekomstpotentie hebben. De kwaliteit en het onderscheidend vermogen van deze locaties is dan ook bovengemiddeld .</p>	<p>Circa 200.000 tot + 100.000 m² vvo</p>	<p>Afname planaanbod én beperkte groei op enkele locaties</p>
<p>Snelweglocaties, ovknooppuntlocaties en overige, zoals Brainpark (Rotterdam), Fascinatio (Capelle aan den IJssel), Rivium (Capelle aan den IJssel), Vijfsluizen (Vlaardingen), Amstelwijck (Dordrecht), Plaspoelpolder (Rijswijk), Rokkeveen Campus / Afrikaweg-Boerhaavelaan (Zoetermeer), Meerburgpolder (Zoeterwoude), Stationsomgeving Zwijndrecht, Bleizo (Lansingerland), Vierzicht (Leiderdorp), Stationsomgeving Alphen aan den Rijn, Stationsgebied Gorinchem, Stationspark (Sliedrecht) et cetera.</p>	<p><u>Regionaal:</u> Het gaat om snelweglocaties, ovknooppuntlocaties (zonder intercity bereikbaarheid) en overige locaties met een gemeentegrens overschrijdend profiel. Gemiddeld genomen zijn op deze locaties vooral bedrijven met een regionale reikwijdte gevestigd. Daarbij gaat het om een mix van kleinschalige en (middel)grote eindgebruikers (vaak in een multi-tenant omgeving).</p> <p>Deze locaties kenmerken zich momenteel veelal door bovengemiddelde leegstand, beperkte multifunctionaliteit en/of zijn terug te vinden in gemeenten met een beperkte kantorenvorraad. Het onderscheidend vermogen van deze locaties is vaak beperkt.</p>	<p>Circa - 500.000 tot - 1.100.000 m² vvo</p>	<p>Fors verdunnen (afname planaanbod én bestaand aanbod)</p>

¹ Op basis van doorrekening van alle formele kantoorlocaties (circa 110) binnen de provincie ZuidHolland

Kleinschalige kantoorruimte (in bestemmingsplannen) in kleinere kantoorgemeenten en/of op bedrijventerreinen.	Lokaal: In deze categorie vinden we vooral kantoorgebruikers met een gemiddeld lokale reikwijdte. Het gaat vaak om kleinere (of middelgrote) eindgebruikers op bedrijventerreinen of in de kleinere kantoorgemeenten.	Circa - 50.000 tot 70.000 m ² vvo	Verdunnen met ruimte voor lokaal maatwerk
--	---	--	---

Voor bijzondere locaties die geen onderdeel uitmaken van de reguliere kantorenmarkt zoals science locaties (Bio Science Park (Leiden), Technopolis (Delft), Estec en Space Business Park (Noordwijk) en Erasmus Hoboken en Woudenstein (Rotterdam), Internationale Zone en (Oude) Waalsdorperweg (Den Haag) en World Horti Center (Westland), wordt geadviseerd vooral te kijken naar de groeiontwikkeling in combinatie met de specifieke bestemming/doelgroepen voor deze locaties. Ze opereren veelal op (inter)nationale schaal en passen daarmee in de top van de kantorenstructuur. Bedrijfskantoren (solitaire kantoorpanden op bedrijventerreinen) maken wel onderdeel uit van de behoefteeraming, maar niet van de structuur voor de reguliere kantorenmarkt.

De bovenstaande tabel betekent niet dat harde plancapaciteit op de snelweglocaties, ov-knooppuntlocaties en overige en de kleinschalige kantoorruimte niet meer gerealiseerd kan worden. Bestemmingsplannen kunnen worden uitgevoerd. Aanpassing daarvan is pas aan de orde indien de locaties niet zijn opgenomen in een actuele regionale visie die is aanvaard door Gedeputeerde Staten.

Nieuwbouwvraagramingen kantoren

totale vraag naar kantoorruimte per (sub)regio tot en met 2030 (*1.000 m² vvo)

	Maximaal			Minimaal		
	Uitbreiding	Vervanging	Totaal	Uitbreiding	Vervanging	Totaal
Holland Rijnland	38	229	267	-93	143	51
Midden-Holland	0	152	152	-64	110	46
MRDH			3.395			1.510
Regio Haaglanden	57	3.338	1.941	-969	2.480	863
Regio Rotterdam			1.454			647
Zuid-Holland Zuid	1	203	204	-105	128	23
Provincie Zuid-Holland	95	3.923	4.018	-1.231	2.861	1.630

Bron: Stec Groep, 2017

De cijfers in de bovenstaande tabel zijn de cijfers per regio voor uitbreidingsvraag en vervangingsvraag met een minimaal en maximaal scenario. Deze scenario's voornamelijk gebaseerd om trends en ontwikkelingen waarbij de verwachte kantoor quotiënt (kantoorruimte per werkzame persoon) een belangrijk rol speelt. Door de grote invloed van deze quotiënt op de ruimtevraag blijven we continue monitoren welke richting de kantorenmarkt naar toe beweegt. In de nieuwe methodiek wordt gekozen voor een hoofdstructuur, waarbij onderscheid wordt gemaakt tussen verschillende locaties en daar bijhorende strategieën.

Regionale kantorenvisies

Met regionale visies voor kantoren stemmen gemeenten in regionaal verband het planaanbod af op de vraag. De schaal van deze regionale visies is afgestemd op de markt voor de desbetreffende functie. De provincie is betrokken bij de totstandkoming van deze visies en committeert zich aan de afspraken in de door haar aanvaarde regionale visies. Het is gewenst de regionale visies actueel te houden.

De regio's, gemeenten, experts en andere partners zijn in het voortraject nauw betrokken geweest bij het opstellen van nieuwe behoefteeramingen kantoren, die door Gedeputeerde Staten zijn vastgesteld. Vervolgens heeft Gedeputeerde Staten de uitvraag aan de regio's voor 'actualisatie regionale kantorenvisies' vastgesteld. In deze uitvraag staan behoefteeramingcijfers per gemeente en

de regio. De provincie acht het wenselijk dat regionale visies voor kantoren afgestemd worden op deze behoefteramingen. Aanvullend kan het Programma ruimte ook kwalitatieve- en locatiecriteria formuleren als uitgangspunten voor de regionale visies.

In de uitvraag aan de regio's heeft de provincie Zuid-Holland de regio's gevraagd om in te gaan op:

1. Visie op kwaliteit en kwantiteit van de bestaande kantorenvorraad, inclusief aanpak leegstand
2. Gevolgen van de visie op de bestaande kantorenvorraad voor toekomstige kwaliteit en kwantiteit en benodigde plancapaciteit, met inachtneming van het kwantitatieve kader zoals opgenomen in de Behoefteraming kantoren Zuid-Holland (Stec, 2018)
3. Speciale kantorenlocaties vanuit ruimtelijk beleid
4. Visie op duurzaamheid (bijvoorbeeld energieverbruik van kantoren).

De provincie heeft een verwijzing naar de Ladder voor duurzame verstedelijking opgenomen in de Verordening ruimte. De onderbouwing conform de Ladder voor duurzame verstedelijking vormt een belangrijk uitgangspunt bij het opstellen van regionale visies. Als het plan qua regionale behoefteraming past in een actuele regionale visie die de instemming heeft van Gedeputeerde Staten, kan daarnaar worden verwezen bij de beschrijving van de behoefte als bedoeld in de Ladder voor duurzame verstedelijking. Gedeputeerde Staten kunnen bij de aanvaarding van een regionale visie aangeven in hoeverre de Ladder voor duurzame verstedelijking op regionaal niveau volgens de provincie geheel of gedeeltelijk is doorlopen. Naast het toepassen van de Ladder voor duurzame verstedelijking wil de provincie de ruimte beter benutten door in te zetten op transformeren, herstructureren en verdichten bij voorkeur binnen de invloedsgebieden van de stations en haltes van Stedenbaan.

De provincie hanteert een vijfjaarstermijn voor de actualisatie van de regionale kantorenvisies. Op dit moment heeft Gedeputeerde de geactualiseerde regionale kantorenvisies van alle regio's aanvaard tot 1 juli 2024.

Heroverwegen van onbenutte plancapaciteit

De gemeenten zijn verantwoordelijk voor het verwerken van de regionale visie wonen, kantoren, en –indien van toepassing – detailhandel en bedrijventerreinen. De provincie gaat er vooralsnog vanuit dat de samenwerkende gemeenten zelf hun verantwoordelijkheid nemen en zo nodig bestaande plancapaciteit voor stedelijke ontwikkelingen die niet (langer) in overeenstemming is met een regionale visie, zullen weg- of herbestemmen. In het overleg met gemeenten of bij de beoordeling van bestemmingsplannen, zal de provincie hier aandacht voor vragen. Mocht het provinciaal belang dat noodzakelijk maken, dan kan de provincie alsnog overwegen om generieke of specifieke maatregelen te treffen, gericht op het schrappen van onbenutte plancapaciteit. De provincie kan in dat geval regels in de verordening opnemen, een (proactieve) aanwijzing geven of een inpassingsplan maken.

Concentratie en bundeling detailhandel

Rolkeuze

De provincie past bij de aanpak op het detailhandelsdossier alle vier de vormen van overheidssturing uit het NSOB-kwadrantenmodel voor overheidssturing toe omdat de huidige vraagstukken vragen om meer dan (ruimtelijke) regels alleen. Deze regels blijven nodig, maar het levendig en vitaal houden van onze (binnesteden) en dorpen is een gezamenlijke opgave van alle betrokken partijen. Het kwadrantenmodel laat zien dat het zwaartepunt ligt bij de rechtmatige overheid (toetsen) en samenwerkende overheid (meepoetsen).

Beleidskeuzes

De provincie concentreert en bundelt nieuwe detailhandel primair in de centra van wijken, dorpen en steden.

Is de maatregel gebiedsspecifiek?

Gericht op de gehele provincie Zuid-Holland.

Toelichting maatregel

Regionale visies en programmering

Het is wenselijk om detailhandelsontwikkelingen in een breder regionaal kader te kunnen plaatsen met afspraken over nieuwe ontwikkelingen maar ook bijvoorbeeld over het saneren van overaanbod.

De provincie zet zich daarom in om regionale samenwerking en programmering op het gebied van detailhandel te stimuleren en levert een actieve bijdrage aan regio's die actief zijn op het gebied van visievorming en programmering. Elementen die daar onderdeel van kunnen uitmaken zijn het gebruik van actuele cijfers over aanbod en leegstand, regionale programmering, inventarisatie van kansrijke en kansarme centra, profielen per gemeente, nieuwe ontwikkelingen, schrappen (plan)aanbod en transformatie.

Subsidieregeling planvorming detailhandel Zuid-Holland

De subsidieregeling planvorming detailhandel Zuid-Holland is bedoeld om de kwaliteit en het functioneren van winkel- en centrumgebieden te optimaliseren.

Gemeenten, winkeliers- en ondernemersverenigingen en stichtingen kunnen subsidie aanvragen voor activiteiten die zijn gericht op het verhogen en verbeteren van de onderlinge samenwerking van ondernemers en winkeliers, vooronderzoek voor het oprichten van een Bedrijven Investeringszone (BIZ), haalbaarheidsonderzoek om tot compactere winkelgebieden te komen en verspreid aanbod te saneren of het laten opstellen van een sterkte-zwakke analyse voor een winkel- en centrumgebied.

Pilots versterken centra van steden en dorpen

De provincie wil samen met betrokken partijen in (middelgrote) steden werken aan levendige, vitale en aantrekkelijke centrumgebieden. Voor alle type centrumgebieden geldt dat ingrepen noodzakelijk kunnen zijn om tot een toekomstbestendige structuur te komen. Om daadwerkelijke sterke steden en dorpen te krijgen geldt dat de centrumfunctie in balans dient te zijn. Daarom ligt de focus op de volgende subthema's:

Versterken toekomst centra van (middelgrote centra) door pilotprojecten en kennisdeling;
Stimuleren van transformatie door kennisdeling en aanbieden van financiële arrangementen;
Stimuleren MKB. De huidige inzet voor ondersteuning van het brede MKB is vooral gericht op bedrijventerreinen en kan mogelijk verbreed worden naar detailhandel.

Kennis en informatie

De provincie ziet een toegevoegde waarde voor zichzelf bij kennisvorming en –deling op het terrein van detailhandel en bredere binnenstadsaanpak. Dit sluit ook goed aan bij het huidige coalitieakkoord. Uit diverse trajecten blijkt dat met name de kleine gemeenten minder goed geëquipeerd zijn om alle trends en ontwikkelingen te volgen en onvoldoende menskracht beschikbaar hebben om benodigde acties uit te voeren. In dit kader wordt ingezet op het breed toepasbaar maken van provinciaal geïnitieerde onderzoeken (DNA van de stad, stadslogistiek), organiseren van breed toegankelijke masterclasses en kennisbijeenkomsten en het opzetten van een monitor werklocaties.

Koopstromenonderzoek

De provincie laat regelmatig, in samenwerking met de provincies Noord-Holland en Utrecht, koopstromenonderzoek (KSO) uitvoeren. Koopstromenonderzoek is een grootschalig consumentenonderzoek onder inwoners van de Randstad. De enquête brengt de kooporiëntatie (waar worden boodschappen gedaan, waar wordt gewinkeld, inclusief internetaankopen) en het koopgedrag (o.a. gebruikt vervoermiddel, koopfrequentie, beoordeling winkelgebieden, combinatiebezoek) van de bevolking in beeld. De provincie gebruikt de KSO-data voor de evaluatie, monitoring en aanpassing van het (ruimtelijk) detailhandelsbeleid, o.a. m.b.t. de ontwikkelingsmogelijkheden en de detailhandelsstructuur. De KSO-data is voor iedereen beschikbaar. Naast de provincies wordt de KSO-data door gemeenten, regio's en marktpartijen gebruikt voor bijvoorbeeld de onderbouwing van lokaal en regionaal detailhandelsbeleid of vestigingsplaatskeuzes.

Overzicht detailhandelsstructuur, PDV- en GDV-locaties

In de Omgevingsvisie is een beschrijving gegeven van de provinciale detailhandelsstructuur (reguliere detailhandel) die zich onderscheidt in grofweg drie type winkelcentra: te versterken centra, te optimaliseren centra en overige centra. In onderstaande tabel staan de centra opgenomen die behoren tot de provinciale detailhandelsstructuur. Daarnaast zijn in de tabel de PDV- en GDV-locaties opgenomen, die eveneens worden beschreven in de Omgevingsvisie.

Tabel Overzicht provinciale structuur reguliere detailhandel, PDV-en GDV-locaties

	status	Sinds
Haaglanden		
Den Haag binnenstad	versterken	2007
Delft Binnenstad	versterken	2007
Zoetermeer Stadshart	versterken	2007
Rijswijk in de Boogaard	versterken	2012
Leidschendam Leidsenhage	versterken	2012
Naaldwijk Centrum	optimaliseren	2007
's-Gravenzande Centrum	optimaliseren	2007
Den Haag Frederik Hendriklaan	optimaliseren	2012
Den Haag Leijweg	optimaliseren	2012

Delft in de Hoven	optimaliseren	2012
Den Haag Megastores	GDV/PDV	2007
Delft Ikea	PDV	2007
Delft Leeuwestein	PDV	2007
Naaldwijk Industriestraat	PDV	2007
Zoetermeer Woonhart	PDV	2007

regio Rotterdam		
Rotterdam binnenstad	versterken	2007
Rotterdam Alexandrium I	versterken	2007
Rotterdam Zuidplein	versterken	2007
Rotterdam Keizerswaard	optimaliseren	2012
Rotterdam Hoogvliet	optimaliseren	2012
Spijkenisse Centrum	optimaliseren	2007
Vlaardingen Centrum	optimaliseren	2007
Hellevoetsluis Struytse Hoeck	optimaliseren	2007
Schiedam Centrum	optimaliseren	2007
Krimpen a/d IJssel Centrum	optimaliseren	2007
Maassluis Koningshoek	optimaliseren	2014
Capelle a/d IJssel Koperwiek	optimaliseren	2007
Berkel en Rodenrijs Centrum	optimaliseren	2012
Barendrecht Centrum	optimaliseren	2012
Ridderkerk Centrum	optimaliseren	2012
Rotterdam Alexandrium II & III	GDV/PDV	2007
Capelle a/d IJssel - Hoofdweg (Capelle XL)	PDV	2007
Rotterdam Stadionweg	PDV	2007
Barendrecht Reijerwaard / Cornelisland	PDV	2007
Spijkenisse Kolkplein	PDV	2007
Hellevoetsluis Moerman	PDV	2007

Maassluis Electraweg	PDV	2007
Ridderkerk Donkersloot	PDV	2007
Rotterdam Marconiplein	PDV	2007
Vlaardingen Hoogstad	PDV	2007
Barendrecht Vaanpark	PDV	2007
Spijkenisse Schiekamp	PDV	2007

Zuid-Holland Zuid		
Dordrecht historische binnenstad	versterken	2007
Gorinchem Centrum	optimaliseren	2007
Oud-Beijerland Centrum	optimaliseren	2007
Zwijndrecht Walburg	optimaliseren	2007
Sliedrecht Centrum	optimaliseren	2007
Middelharnis Centrum	optimaliseren	2007
Hendrik-Ido-Ambacht De Schoof	optimaliseren	2012
Papendrecht Centrum	optimaliseren	2007
Sliedrecht Nijverwaard	PDV	2007
Oud-Beijerland De Bosschen	PDV	2007
Dordrecht Mijlweg	PDV	2007
Gorinchem Spijksedijk	PDV	2007
Middelharnis	PDV	2007
Numansdorp	PDV	2007
Strijen Woonstrada	PDV	2007

Holland Rijnland		
Leiden historische binnenstad	versterken	2007
Leiden Luifelbaan	optimaliseren	2012
Leiderdorp Winkelhof	optimaliseren	2007

Katwijk Centrum	optimaliseren	2007
Alphen a/d Rijn Centrum	optimaliseren	2007
Lisse Centrum	optimaliseren	2007
Alphen a/d Rijn Euromarkt	PDV	2007
Leiden Lammenschansweg	PDV	2007
Leiderdorp Baanderij	PDV	2007
Leiderdorp Meubelplein	PDV	2007
Zoeterwoude / Hazerswoude Rijnkeboulevard	PDV	2007
Katwijk 't Heen	PDV	2007

Midden Holland		
Gouda historische binnenstad	versterken	2007
Gouda Bloemendaal	optimaliseren	2012
Bodegraven Centrum	optimaliseren	2007
Bergambacht Centrum	optimaliseren	2007
Schoonhoven Centrum	optimaliseren	2007
Nieuwerkerk a/d IJssel Reigerhof	optimaliseren	2007
Goudse Poort	PDV	2007

Functioneren detailhandelsstructuur

Het functioneren van de detailhandelsstructuur staat op onderdelen onder druk. Er zijn echter ook locaties en gebieden waar de detailhandel op dit moment goed functioneert en kansen bestaan voor versterking. De provincie heeft inzicht gegeven in de ontwikkelingsmogelijkheden voor de detailhandel in Zuid-Holland, door een berekening te maken die dit indicatief in beeld brengt.

Onderstaande tabel laat de kwantitatieve ontwikkelingsmogelijkheden (exclusief huidige leegstand) tot 2025 op subregionale schaal zien. Het betreft modelmatige marktruimteberekeningen op basis van een aantal traceerbare cijfers/bronnen (huidige aanbod, vraag, koopstromen, omzetcijfers, marktaandeel online) en modelmatige aannames voor de toekomst (bevolkingsprognose, marktaandeel online,). Het model houdt bewust geen rekening met beleidsmatige ambities, keuzes of ingrepen (beleidsneutraal).

Het model is bedoeld om kwantitatief gevoel te krijgen wat het doorzetten van een aantal ontwikkelingen betekent voor de kwalitatieve en ruimtelijke provinciale beleidsopgave in centrumgebieden en daarbuiten. Het model heeft niet als doel als 'norm' te dienen voor de lokale haalbaarheid van bepaalde detailhandelsontwikkelingen. Op basis van specifieke lokale omstandigheden zou voor een specifieke branche of winkel een meer locatie-specifieke berekening

of afweging kunnen worden gemaakt. Daarbij dient echter wel steeds kritisch te worden gekeken naar de uitgangspunten om te voorkomen dat men zich rijk rekent en rekening wordt gehouden met (verdringings)effecten elders.

Tabel Kwantitatieve ontwikkelingsmogelijkheden op subregionale schaal tot 2025 in winkelvloeroppervlak (wvo)

	Uitbreidingsruimte in m2 wvo in 2025 voor realisatie harde en zachte plannen						Harde en zachte plannen in m2 wvo		Uitbreidingsruimte in m2 wvo in 2025 na realisatie harde en zachte plannen	
	Dagelijks	Mode & Luxe	Vrije Tijd	In en om huis	Overig	Som niet-dagelijks	Dagelijks	Niet dagelijks	Dagelijks	Niet dagelijks
<i>Rijnstreek</i>	-2.800	-4.950	850	-30.750	1.800	-33.050	5.450	10.450	-8.250	-43.500
<i>Leidse regio</i>	-4.750	-17.100	7.250	-39.250	7.450	-41.650	16.650	56.150	-21.400	-97.800
<i>Duin- en Bollenstreek</i>	-8.650	-15.200	-150	-19.900	-3.750	-39.000	1.600	1.600	-10.250	-40.600
Holland Rijnland	-16.200	-37.250	7.950	-89.900	5.500	-113.700	23.700	68.200	-39.900	-181.900
Midden Holland	-5.500	-9.850	1.400	-54.500	1.700	-61.250	8.800	1.300	-13.850	-62.550
<i>Drechtsteden</i>	-6.750	-19.400	4.350	-43.050	6.400	-51.700	7.800	71.700	-5.400	-123.400
<i>Hoekse Waard</i>	-2.850	-8.900	3.850	-14.350	3.800	-15.600	1.100	3.100	-5.700	-31.250
<i>Alblasserwaard</i>	-600	-8.950	850	-9.700	1.450	-16.350	0	0	-600	-16.350
<i>Goeree Overflakkee</i>	-2.850	-4.700	350	-9.400	-1.900	-15.650	0	0	-2.850	-15.650
Zuid-Holland Zuid	-13.050	-41.950	9.400	-76.500	9750	-99.300	8.900	74.800	-23.600	-183.800
<i>Regio Rotterdam</i>	-34.600	-42.050	38.150	41.250	39.600	76.950	58.350	104.250	-92.950	-27.300
<i>Haaglanden</i>	4.300	1.800	42.850	142.600	34.800	222.050	31.300	84.650	-27.000	137.400
MRDH	-30.300	-40.250	81.000	183.850	74.400	299.000	89.650	188.900	-119.950	110.100
Zuid-Holland	-64.600	-129.300	99.750	-37.050	91.350	24.750	131.100	333.200	-197.300	-318.150

Deze tabel maakt duidelijk dat in de dagelijkse sector (levensmiddelen en persoonlijke verzorging) voor uitvoering van de harde en zachte plannen er alleen in de regio Haaglanden beperkte uitbreidingsruimte is. In 2016 waren er op (sub)regionale schaal over het algemeen nog ontwikkelingsmogelijkheden (82.700 m2 totaal voor Zuid-Holland). De verslechtering van de situatie heeft enerzijds te maken met de toename van het aanbod. Een andere oorzaak is de snel groeiende online markt voor boodschappen. Als alle harde en zachte plannen daadwerkelijk gerealiseerd worden, ontstaat er overal een overschot aan winkelmeters.

De niet-dagelijkse sector (mode & luxe, vrije tijd, in en om het huis, overig) laat een wisselend beeld zien, zowel tussen regio's als productgroepen. In totaal is er nu voor uitvoering van plannen een beperkte uitbreidingsruimte van 24.750 m2 wvo op provinciale schaal. Het overaanbod uit 2016 is daarmee overgegaan in een uitbreidingsruimte.

Daarnaast is er nog een planvoorraad van 330.000 m2 wvo. Na uitvoering van plannen laat alleen de regio Haaglanden nog een positieve ontwikkelingsruimte zien tot 2025. In de overige gebieden is dan sprake van overaanbod voor alle productgroepen.

Het gegeven dat momenteel in sommige regio's voor sommige branche ontwikkelingsruimte aanwezig is, wil niet wil zeggen dat het locatiebeleid voor detailhandel niet van toepassing is. Toevoeging van detailhandel dient plaats te vinden op de juiste plek, in beginsel in de centra zodat er synergievoordelen behaald kunnen worden door geclusterd aanbod om deze gebieden en de kernen te versterken.

Concurrerende en toekomstbestendige bedrijventerreinen

Toekomstbestendige bedrijventerreinen die de vitaliteit van het bedrijfsleven versterken.

Rolkeuze

De provincie past bij de aanpak voor bedrijventerreinen alle vier vormen van overheidssturing uit het NSOB-kwadrantenmodel voor overheidssturing toe. Aan de ene kant probeert de provincie te sturen op de juiste functie op de juiste plek, en voldoende ruimte om de vraag naar bedrijventerreinen te accommoderen (rechtmatig en presenterende overheid). Aan de nadere kant zijn is de provincie met partners bezig om de bedrijventerreinen toekomstbestendig te maken op onder andere het gebied van energie, klimaatadaptatie en groen (samenwerkende en responsieve overheid).

Beleidskeuzes

De provincie streeft naar een kwantitatief en kwalitatief evenwicht in vraag en aanbod van bedrijventerreinen op regionaal en bovenregionaal schaalniveau. Daarbij wordt ingezet op beter benutten en duurzaam functioneren van bestaande bedrijventerreinen en op het behoud van voldoende ruimte voor bedrijven in hogere milieucategorieën en watergebonden bedrijven.

Is de maatregel gebiedsspecifiek?

Nee, deze maatregel geldt voor de gehele provincie Zuid-Holland.

Toelichting maatregel

- **Subsidie planvorming bedrijventerreinen Zuid-Holland**
Voor de subsidieregeling planvorming bedrijventerreinen Zuid-Holland kunnen aanvragen ingediend worden voor (haalbaarheids-)onderzoeken om de kwaliteit van een bedrijventerreinen te verbeteren, zoals onderzoek naar energie, groen, verkeersveiligheid, OV, en digitalisering.
- **Subsidie energie op bedrijventerreinen**
De provincie heeft een specifieke (investerings-)subsidieregeling om duurzame energie en energiebesparing op bedrijventerreinen te ondersteunen. Deze regeling zorgt voor een kwaliteitsimpuls van een bedrijventerrein en is een extra stap op weg richting een toekomstbestendig bedrijventerrein.
- **Kennisuitwisseling**
Kennisdelen is een belangrijk provinciaal instrument, zo ook voor bedrijventerreinenbeleid. Kennisuitwisseling vindt op verschillende manieren plaats. Zo worden er jaarlijks twee masterclasses bedrijventerreinen georganiseerd. De doelgroep is breed, zowel overheden als bedrijven, ondernemersverenigingen, kennisinstellingen en aanverwante instellingen. Naast deze masterclasses kunnen ook andere thematische bijeenkomsten worden gehouden om de doelgroep te informeren en om input op te halen. De provincie laat daarnaast allerlei beleidsonderbouwende onderzoeken uitvoeren en zet in op het versterken van diverse netwerken. Dit gebeurt onder andere met het bedrijfsleven, overheden en de omgevingsdiensten.
- **Gebiedsgericht werken met andere partners**
Het wordt steeds belangrijker om samen met partners (zowel overheden, marktpartijen als belangenorganisaties) te werken aan maatschappelijke opgaven. In diverse gebiedscasussen werkt de provincie samen om verschillende ambities te realiseren, waaronder ook het

borgen van voldoende werkgelegenheid op bedrijventerreinen en transformatielocaties. Samenwerking op locaties vergt een actieve rol en samenwerkende insteek van de provincie. Dit staat soms op gespannen voet met de toetsende rol van de provincie aan de omgevingsverordening.

- **Organisatiegraad verhogen als randvoorwaarde verhogen kwaliteit bedrijventerreinen**
Om er voor te zorgen dat het bedrijventerrein investeert in zaken die in de toekomst essentieel zijn voor de ondernemers (zoals duurzame energie, digitale bereikbaarheid et cetera), is het belangrijk dat ondernemers zich organiseren. De ervaring leert dat activiteiten beter, om niet te zeggen alléén, van de grond komen als op het bedrijventerrein een ondernemersvereniging actief is. Een ondernemersvereniging kan professionele ondersteuning inhuren in de vorm van parkmanagement. Via parkmanagement kunnen activiteiten uitgevoerd worden waar de ondernemersvereniging niet aan toekomt.
- **Regionale visies**
Geactualiseerde regionale bedrijventerreinenvisies kunnen zorgen voor de kwalitatieve onderbouwing van vraag en aanbod en kunnen inzicht geven in de realistische vraag die ontstaat door vervanging (transformatie). De provincie kan op basis van deze visies een goede kwalitatieve en kwantitatieve afweging maken. De provincie stelt regionale bedrijventerreinenvisies niet verplicht maar is bereid om mee te denken en te helpen bij het opstellen daarvan. Gedeputeerde Staten kunnen echter voor een bepaalde regio aangeven dat het nodig is om een regionale visie voor bedrijventerreinen te maken. Daarbij zullen Gedeputeerde Staten vooraf duidelijkheid geven over gewenste inhoud van de visie. Als de betreffende regio hier geen goede invulling aan geeft, kunnen Gedeputeerde Staten zo nodig zelf de regionale bedrijventerreinen visie opstellen.
- **Opstellen behoefteramingen en monitoren/onderzoeken**
Een belangrijke maatregel om de omgevingsverordening goed te kunnen toepassen is het opstellen van behoefteramingen voor bedrijventerreinen en de monitoring van bedrijventerreinendata. De provincie stelt de kwantitatieve behoefteraming voor alle regio's in de provincie op. Daarna stellen de regio's regionale bedrijventerreinenvisies op met aandacht voor de kwaliteit van bedrijventerreinen en de vervangingsvraag (o.a. door transformatie). Als er een tekort aan bedrijventerreinen geconstateerd wordt, is behoud van een terrein het uitgangspunt, tenzij het verloren gegane areaal gecompenseerd wordt in de relevante marktregio. De provincie monitort jaarlijks hoe de behoefteraming zich verhoudt tot de werkelijke uitgifte van bedrijventerreinen en andere mutaties in het bedrijventerreinenaanbod. Verder kijkt de provincie ook naar nieuwe ontwikkelingen die invloed hebben op de behoefteraming, zoals de vestiging van datacenters en grootschalige logistiek. De provincie voert regelmatig onderzoek uit om ervoor te zorgen dat beleidskeuzes voldoende tegen het licht worden gehouden. Daarbij is kennisuitwisseling met externe partners cruciaal om nieuwe inzichten te krijgen en na te gaan of het beleid nog steeds up-to-date is.

Kwantitatieve uitbreidingsvraag

De uitbreidingsvraag is berekend op het niveau van de bestuurlijke regio's Holland Rijnland, Midden-Holland, MRDH en Zuid-Holland Zuid. In de raming die specifiek voor de regio's is opgesteld, is ook een onderverdeling naar sub-regio te vinden, waarmee de regio zelf de verdieping kan opstellen. De uitbreidingsvraag is beleidsarm en de resultaten zijn als volgt:

Kwantitatieve uitbreidingsvraag in 3 perioden, netto ha (Stec groep, 2017)

Periode	Zuid-Holland	Holland Rijnland	Midden- Holland	MRDH	Zuid-Holland Zuid
2016 t/m 2025	453 – 477	60 – 65	66 – 76	238	89 – 98
2016 t/m 2030	680 – 724	90 – 105	99 – 115	357	134 – 147
2016 t/m 2035	949 – 1093	130 – 208	142 – 163	503	174 – 219

In het verleden was er sprake van om extra hectares aan de behoefteeraming toe te voegen voor een ijzeren voorraad (minimaal zo'n drie tot vijf jaar gemiddelde uitgifte op voorraad hebben). Het behouden van deze ijzeren voorraad is echter niet meer van deze tijd. Door het ruimtelijk reserveren van zo'n voorraad wordt men bij het ontwikkelen van nieuwe plannen namelijk minder flexibel en kan men moeilijk ingaan op de wensen van de markt. Bovendien wordt de Ladder voor duurzame verstedelijking door de aanwezigheid van grote voorraden minder makkelijk te onderbouwen. Ook is er geen vaste indicatie voor vervanging en transformatie toegevoegd. Het ligt veel meer voor de hand dat in (sub-) regionaal verband hiervoor de gegevens worden verzameld.

Kwalitatieve uitbreidingsvraag

Enkel de kwantitatieve uitbreidingsvraag per (bestuurlijke) regio biedt onvoldoende houvast. De vraag is ook aan welke soort ruimte (kwaliteit) er behoefte is. Voor een meer kwalitatief beeld is de uitbreidingsvraag opgedeeld in vier oriëntatietypen voor bedrijven die qua uitstraling, vastgoed en doelgroep wezenlijk van elkaar verschillen. Voor elk type is een andere marktregio relevant:

- Grootschalige logistiek (> 3 ha): vragers en locaties met een grote (boven)regionale reikwijdte en waarover afspraken op niveau van de bestuurlijke regio's, maar bij voorkeur ook bovenregionaal, gewenst zijn. Het hangt wel af van het type logistiek. Zo kunnen bepaalde vormen van logistiek sterk gebonden zijn aan een specifieke plek. Denk aan vormen van agrologistiek gekoppeld aan de Greenport.
- HMC (Hoge MilieuCategorie): vragers en locaties met een grote (boven)regionale reikwijdte en waarover afspraken op niveau van de bestuurlijke regio's, maar bij voorkeur ook bovenregionaal, gewenst zijn. Overigens kunnen sommige van deze bedrijven ook sterk lokaal/regionaal geworteld zijn, bijvoorbeeld omdat ze gebonden zijn aan een specifiek cluster (zoals maritiem).
- Regulier-gemengd/MKB: de marktregio voor deze doelgroep betreft veelal een straal van circa tien kilometer en is daardoor vaak in belangrijke mate gebonden aan de huidige kern of vestigingsgemeente. Lokale uitbreidingen van dit type bedrijven die al ergens zitten en daar heel goed zitten komt vaak voor.
- Hoogwaardig: deze categorie is gemêleerd en heeft een kantoorachtige uitstraling. Een deel van deze bedrijven heeft een (boven)lokale tot regionale marktregio. Aan de top van deze categorie staan functies met een grote bovenregionale reikwijdte en trekkracht.

Onderstaande tabel geeft een beeld van deze kwalitatieve benadering van de uitbreidingsvraag.

Uitbreidingsvraag (2016-2030) naar oriëntatietype, netto ha (Stec groep, 2017)

Terreintype	Zuid-Holland	Holland Rijnland	Midden- Holland	MRDH	Zuid-Holland Zuid
Logistiek > 3 ha	266	33	39	144	50
HMC (4.2 en +)	42 – 55	4 – 8	6 – 11	21	11 – 15
Regulier gemengd	369 – 399	49 – 60	54 – 64	192	74 – 83
Hoogwaardig	5	5	0	0	0
Totaal	680 – 724	90 – 105	99 – 115	357	134 – 147

Bij bovenstaande tabel is van belang om drie opmerkingen te maken.

1. De vraag vanuit verschillende clusters (Greenports, Maritiem, etc.) gaat dwars door deze oriëntatie-/terreintypen heen gaat. Het kan gaan om grootschalige bedrijven, HMC-bedrijven, maar ook reguliere bedrijven met een voorkeur voor vestiging op een locatie aan of nabij het water. Voor HMC is de behoefte in de toekomst wellicht beperkt, maar er zijn segmenten die deze ruimte nodig blijven houden en er is sprake van vervangingsvraag, door bijvoorbeeld transformatie.
2. Voor watergebonden bedrijvigheid wordt geschat dat dit zo'n 25% van de totale behoefte betreft, dwars door alle genoemde sectoren heen. Directe watergebonden bedrijvigheid is substantieel minder, maar er wordt ook water indirect gebruikt, zoals overslagterminals waar bedrijven op een bepaalde afstand gelegen zijn.
3. De oriëntatietypen zijn een handvat voor het bepalen van de marktregio's. In regionale visies kan hier verdere invulling worden gegeven, waarbij regio's tot een andere afbakening kunnen komen, als die beter aansluit.

Vraag-aanbodconfrontatie per regio

Onderstaande tabellen geven de confrontatie weer tussen de behoefte-raming (tot 2030) en het harde aanbod. Een beleidsarme prognose van de uitbreidingsvraag is niet direct reden om overaanbod te concluderen. Deze gegevens zijn mede relevant om te kunnen beoordelen welke bestemmingsplannen moeten worden doorgezet. Wanneer er over 2030 heen gekeken wordt, ontstaat er een meer evenwichtig beeld in relatie tot het harde planaanbod. Monitoring daarvan is essentieel. Voor een eventuele Ladderonderbouwing voor individuele plannen moet altijd de behoefte in de relevante planperiode in beeld worden gebracht. Dus ook het op dat moment geschikte, beschikbare aanbod moet dan in beschouwing worden genomen.

De cijfers worden verrijkt met de kwalitatieve en kwantitatieve verdiepingsslag. In deze verdiepingsslagen wordt verduidelijkt welke vraag in welke sub- of marktregio zou kunnen landen op basis van een meer kwalitatieve analyse. De verdieping geeft inzicht in mogelijke opgaven en knelpunten waar vraag en aanbod niet matchen. In deze regionale verdiepingen zal ook de vervangingsvraag ten behoeve van transformatie worden opgenomen.

De vervangingsvraag ten behoeve van transformaties (o.a. door de druk vanuit de verstedelijking) is ondanks een goede onderbouwing vanuit regionale visies een onzekere factor. Onderstaande vraag-aanbodconfrontatie is niet verrijkt met deze vraag, hoewel alle regio's hiervan wel een inschatting hebben gemaakt. De onderliggende locaties moeten door de provincie nog wel worden beoordeeld en er wordt niet bij voorbaat mee ingestemd. Vervangingsvraag fluctueert door de tijd heen. Monitoring van de concrete transformatie en de mate waarin deze in de regio vervangen moet gaan

worden, kan leiden tot het reserveren van nieuwe bestemmingen voor bedrijventerreinen of een tekort aan ruimte voor bedrijventerreinen en plannen als er geen alternatieve locatie gevonden kan worden.

Het aanwezige hard planaanbod is onderhevig aan verandering door de uitgifte van nieuwe terreinen. Onderstaande aanbodcijfers zijn inmiddels dan ook niet meer actueel. Wanneer de economie goed draait, vertaalt zich dat in hoge(re) uitgiftes dan verwacht, tegelijkertijd blijft de uitgifte achter bij de prognose wanneer het economisch minder goed gaat. Het in onderstaande tabel opgenomen harde planaanbod is niet het uitgangspunt bij het motiveren van de Ladder voor duurzame verstedelijking. Het is zeer belangrijk om het beschikbare aanbod goed te monitoren, ook op kwaliteit en of die past bij de vraag. De provincie monitort bedrijventerreinen waarbij o.a. gebruikt gemaakt wordt van uitgifte- en aanbodcijfers om meer inzicht te krijgen in de actuele stand van het aanbod, maar ook in de kwaliteit van bestaande en nog uit te geven terreinen. De gemeenten hebben een belangrijke rol in het verzamelen van die gegevens.

Vraag-aanbodconfrontatie per regio (Stec groep, 2017)

Regio	Uitbreidingvraag 2016 – 2030 (in netto ha)	Uitbreidingsvraag 2016-2035	Hard planaanbod (peildatum november 2016)
Holland Rijnland	90 – 105	130 – 208	101,6 ha
Zuid-Holland-Zuid	134 – 147	174 – 219	205,3 ha
Midden-Holland	99 – 115	142 – 163	104,9 ha
MRDH	357	503	540,5 ha
Zuid-Holland	680 – 724	949 – 1093	952,3 ha

De bovenstaande cijfers worden verrijkt met de kwalitatieve en kwantitatieve verdiepingsslag die in de regionale visies wordt gemaakt. In deze regionale visies zal ook de vervangings-/transformatievraag worden opgenomen.

Daarnaast is er echter in alle regio's nog wel wat zacht aanbod aan plancapaciteit aanwezig. Voor deze terreinen is soms wel concrete belangstelling vanuit de markt. Ook betreft het soms locaties die de regio graag wil ontwikkelen om haar economische ambities en kansen te kunnen pakken. In toenemende mate merken regio's dan ook een kwalitatieve mismatch op de bedrijventerreinenmarkt.

Het financieel ondersteunen van deelakkoorden Human Capital Zuid-Holland

Rolkeuze

Netwerkende overheid

Beleidskeuzes

- Een uitstekend ecosysteem voor innovatie en ondernemerschap bevorderen
- Toekomstbestendige en duurzame Greenports
- De provincie Zuid Holland draagt bij aan het behoud van de wereldpositie die de Rotterdamse haven bezit
- Circulair Zuid-Holland
- Verduurzaming landbouw- en voedselketen
- Reductie energieverbruik en CO2 emissie van de industrie

Is de maatregel gebiedsspecifiek?

Nee, geheel Zuid-Holland

Toelichting maatregel

Met deze subsidie wil de provincie partijen die samenwerken aan het realiseren van de (kwantitatieve) doelstellingen van het Human Capital akkoord (financieel) ondersteunen. Vooral het zogenaamde loopvermogen, de coördinatie en ontwikkelkosten die niet aan reguliere taken of scholingsmiddelen kunnen worden toegewezen komen voor subsidie in aanmerking.

Beleidsdoel 4.3 – Erfgoed, cultuur en toerisme

Subsidieregelingen erfgoedlijnen, restauratie rijksmonumenten en molens

- A. Subsidieregeling erfgoedlijnen Zuid-Holland 2020 met bijbehorend Maatregelenpakket erfgoedlijnen (jaarlijks vastgesteld door GS) B.**
- B. Subsidieregeling restauratie rijksmonumenten Zuid-Holland 2013 C.**
- C. Subsidieregeling Molens Zuid-Holland 2013**

Rolkeuze

- A. Samenwerken bij erfgoedlijnen

De provincie Zuid-Holland heeft een samenwerkende rol bij het ontwikkelen van erfgoedlijnen. Het ontwikkelen van erfgoedlijnen is een complexe opgave die de provincie samen met andere partijen wil realiseren. Er wordt in co-creatie samengewerkt met vele in- en externe partijen.

Rond elke erfgoedlijn is een erfgoedtafel gevormd, waar deze partijen in wisselende samenstelling aanzitten. De erfgoedtafels staan open voor iedereen en worden voorgezeten door onafhankelijke voorzitters. De provincie is ambtelijk vertegenwoordigd in deze erfgoedtafels. Eén keer per jaar heeft de gedeputeerde een intervisieoverleg met de voorzitters van de erfgoedtafels.

De erfgoedtafels hebben voor hun eigen erfgoedlijn een ambitie vastgesteld en een bijbehorend afwegingskader voor de beoordeling van uitvoeringsprojecten. Op basis van de ambitie en met behulp van het afwegingskader geven de erfgoedtafels een zwaarwegend advies aan de provincie over de te subsidiëren projecten. Op basis van deze adviezen stellen Gedeputeerde Staten het Maatregelenpakket erfgoedlijnen vast.
- B. Stimuleren/ faciliteren bij restaureren en herbestemmen rijksmonumenten
 - Met de Subsidieregeling restauratie rijksmonumenten Zuid-Holland 2013 wil de provincie Zuid-Holland eigenaren stimuleren om hun rijksmonument (incl. molens) te restaureren en om hun rijksmonument bij herbestemming toegankelijk te maken voor een breed publiek en te verduurzamen.
 - Met de adviezen op maat herbestemming wil de provincie partijen stimuleren om te komen tot een goede (her)bestemming van rijksmonumenten.
 - Met het aanjagen van herbestemming speelt de provincie een faciliterende rol door eigenaren te helpen een goede herbestemming te vinden voor hun rijksmonument.
- C. Stimuleren bij (groot) onderhoud molens

Met de Subsidieregeling Molens Zuid-Holland 2013 wil de provincie Zuid-Holland eigenaren stimuleren om hun rijksmonument te onderhouden zodat een (duurdere) restauratie kan worden voorkomen.

Beleidskeuzes

Beleven en benutten van erfgoed valt onder de ambities:

- Concurrerend Zuid-Holland:
 - o een rijk vestigingsklimaat;
 - o behoud en ontwikkeling van cultureel erfgoed en toerisme in balans met de omgeving.

- Sterke steden en dorpen in Zuid-Holland:
 - aantrekkelijke leefomgeving met identiteit.
- Gezond en veilig Zuid-Holland:
 - recreatie en leefomgeving.

Is de maatregel gebiedsspecifiek?

De erfgoedlijnen zijn gebiedsspecifiek: Het betreft de gebieden en cultuurhistorische objecten behorende bij de geografische structuur en het verhaal van de erfgoedlijnen. De erfgoedlijnen zijn opgenomen op de cultuurhistorische kaart/ kwaliteitskaart.

Restaureren en herstemmen van rijksmonumenten en (groot) onderhoud van molens is niet gebiedsspecifiek.

Toelichting maatregel

Erfgoedlijnen: in het jaarlijks door GS vast te stellen Maatregelenpakket erfgoedlijnen staan de activiteiten die worden uitgevoerd t.b.v. het ontwikkelen en beleefbaar maken van erfgoedlijnen. Dit maatregelenpakket erfgoedlijnen wordt vastgesteld op basis van de adviezen van de erfgoedtafels. [Link naar Maatregelenpakket erfgoedlijnen 2020.]

De Subsidieregeling restauratie rijksmonumenten Zuid-Holland 2013 en de subsidieregeling Molens Zuid-Holland 2013 worden opengesteld voor alle eigenaren van rijksmonumenten (niet zijnde woonhuizen) in Zuid-Holland danwel eigenaren van historische windmolens in Zuid-Holland.

Bijdragen, ondersteunen en faciliteren van data-allianties op het gebied van toerisme

Rolkeuze

Regisseren/faciliteren

Beleidskeuzes

Toerisme in Balans

Is de maatregel gebiedsspecifiek?

Zuid-Holland als geheel.

Toelichting maatregel

Er is meer en meer behoefte aan vraag gestuurd en richtinggevend onderzoek. Als provincie willen we investeren in goede data en duiding hiervan. Zodat er zicht is op de toeristische en zakelijke bezoekers in Zuid-Holland: hun wensen, motieven en gedrag, de impact op gebieden en de match tussen vraag en aanbod. Dit doen we door deel te nemen aan de Landelijke Data Alliantie (DLA) en het opbouwen van een Zuid-Hollandse tak hiervan samen met onze regionale partners. Daarmee stimuleren we een brede samenwerking op het gebied van kennisdeling met betrekking tot recreatie en toerisme. Beschikbaarheid en toegang tot data over toerisme is voorwaarde voor sturing van toerisme. Alle beschikbare data, geografische bestanden en onderzoeksrapporten worden gedeeld via een digitaal kennisplatform.

Ondersteunen regionale samenwerking en ontwikkeling op het gebied van toerisme

Rolkeuze

Regisseren/faciliteren

Beleidskeuzes

Toerisme in Balans

Is de maatregel gebiedsspecifiek?

Nee, nog niet.

Zuid-Holland wordt opgedeeld in (toeristische) sfeergebieden om te komen tot gezamenlijke toeristische maatregelen. De sfeergebieden worden de komende periode nader uitgewerkt met regionale partners.

Toelichting maatregel

Een toeristisch gebied en de omgeving ervan mag niet onevenredig veel lijden onder het toerisme. Daarvoor is het van belang om eerst met elkaar de identiteit van het gebied te bepalen en de regionale ontwikkelstrategie daarop aan te laten sluiten. Wat kan waar wel en wat niet mede i.r.t. draagkracht en bewonersbelangen.

We stimuleren regionale samenwerking op het gebied van toerisme in zogenaamde 'sfeergebieden' om te komen tot een werkbare, gebiedsgerichte aanpak. Binnen deze sfeergebieden kunnen gezamenlijke toeristische maatregelen worden geformuleerd, waarmee de inzet om toerisme in balans te brengen wordt geoptimaliseerd.

Toeristische productontwikkeling in aansluiting op andere provinciale opgaven

Rolkeuze

Stimuleren

Beleidskeuzes

Toerisme in Balans

Is de maatregel gebiedsspecifiek?

Nee, nog niet.

Toelichting maatregel

Subsidieregeling toerisme provincie Zuid-Holland ten behoeve van productontwikkeling dat bijdraagt aan de (toeristische) aantrekkelijkheid van Zuid-Holland, gekoppeld aan andere provinciale beleidsopgaven. Naast de aansluiting op andere opgaven zijn ook de mate waarin aanvragers een eigen bijdrage doen, en bovenlokaal de samenwerking zoeken en aangaan, belangrijk criteria voor de verstrekking van een subsidie met deze regeling.

Subsidiereregeling Publieksbereik Archeologie Zuid-Holland

Rolkeuze

Stimuleren

Beleidskeuzes

De beleidsprestatie 'Archeologische vondsten zichtbaar maken voor een breed publiek' valt onder:

1. Concurrerend Zuid-Holland:

- een rijk vestigingsklimaat;
- behoud en ontwikkeling van cultureel erfgoed en toerisme in balans met de omgeving.

2. Sterke steden en dorpen in Zuid-Holland: aantrekkelijke leefomgeving met eigen identiteit.

3. Gezond en veilig Zuid-Holland: recreatie en leefomgeving.

Is de maatregel gebiedsspecifiek?

De thematiek van de te subsidiëren activiteiten sluit aan op de provinciebrede thema's uit de Provinciale Onderzoeksagenda Archeologie (POA):

- thema 1: strijd tegen en leven met het water;
- thema 2: overgangsfasen in de bewoningsgeschiedenis;
- thema 3: leven en wonen rond de Limes;
- thema 4: Holland, ontstaan en vorming van het graafschap;
- thema 5: stad en platteland in de vroegmoderne tijd;
- aanvullend, thema 6: de Tweede Wereldoorlog.

Uitsluitend voor wat betreft thema 3 "leven en wonen rond de Limes" is de maatregel gebiedsspecifiek. Zie beleidskeuze 'Behouden en versterken werelderfgoed'.

Toelichting maatregel

Zie hierboven.

Zie verder: <https://www.zuid-holland.nl/onderwerpen/landschap/cultuur-erfgoed/>

Ambitie 5 – Versterken natuur in Zuid-Holland

Beleidsdoel 5.1 – Gezonde natuur

Beleidskeuzes (Omgevingsvisie)	Maatregelen (Omgevingsprogramma)
Completering Natuurnetwerk Nederland inclusief ecologische verbindingen	Beleidsmaatregelen Natura 2000
Biodiversiteit	Opstellen van biodiversiteitsbeleid binnen Provincie Zuid-Holland
	Versterking biodiversiteit provinciale vaarwegen
Faunabeleid	
Stikstof	

Beleidsdoel 5.2 – Toekomstbestendige landbouw

Beleidskeuzes (Omgevingsvisie)	Maatregelen (Omgevingsprogramma)
Vitale landbouw	Beleidsuitwerking Vitale landbouw
	Agrarische gebouwen en bedrijfsvoering
	Proeftuinen vitale landbouw
	Groene cirkels
(7.3 Beperken maatschappelijke kosten door bodemdaling)	Regionale veenweidestrategieën en Nationaal Veenplan
	Gebiedsaanpakken veen

Beleidsdoel 5.3 – Leven met water

Beleidskeuzes (Omgevingsvisie)	Maatregelen (Omgevingsprogramma) Opnemen na vaststelling van het Regionaal Waterprogramma
Waterveiligheid en wateroverlast	
Mooi en schoon water	

Beleidsdoel 5.1 – Gezonde natuur

Opstellen van biodiversiteitsbeleid binnen Provincie Zuid-Holland

Toelichting

Provincie Zuid-Holland werkt aan een verbetering van de biodiversiteit in de provincie. Voor de natuur buiten de natuurgebieden ligt er echter geen beleidskader. Om uitvoering te geven aan haar wettelijke taak én voor de borging van haar huidige inzet wil Provincie Zuid-Holland een integraal soorten-, fauna-, en exotenbeleid opstellen welke bijdraagt aan een toekomstgerichte proactieve bescherming en beheer van flora en faunasoorten binnen de provincie en sturing geeft aan de uitvoering van de provinciale taken en bevoegdheden op grond van de Wet natuurbescherming.

Dit programma draagt bij aan de beleidsbeslissing “*Behoud, balans en versterking van de biodiversiteit*”. Tegelijkertijd is het idee dat het biodiversiteitsbeleid een aspect vormt dat ook bij andere beleidskeuzes terugkomt. Door ingrepen in de fysieke leefomgeving zodanig uit te voeren dat natuur hier ook baat bij heeft leidt uitvoering hiervan tot winst op meerdere vlakken, zoals betere verbindingen voor mensen en dieren.

Beschrijving van de maatregel

Soortenbescherming is een wettelijke opdracht, vastgelegd in artikel 1.12 van de Wet Natuurbescherming. Op grond van de wet staat de provincie aan de lat om maatregelen te treffen ten behoeve van de staat van instandhouding van alle beschermde habitattypes en soorten: niet alleen in natuurgebieden maar ook daarbuiten. Een deel van die soorten verkeert niet in een gunstige staat van instandhouding, waardoor het nemen van maatregelen noodzakelijk is.

De biodiversiteit in Zuid-Holland staat onder druk door het groeiend aantal inwoners en bezoekers, economische ontwikkelingen, verstedelijking (verdwijnen leefgebieden), klimaatverandering, bodemdaling en uitputting van de natuurlijke bronnen (inclusief depositie van stikstof en verontreinigende stoffen). Onze doelstelling op het gebied van biodiversiteit, gemeten aan de doelstellingen VHR-bereik, zijn niet haalbaar zonder het vergroten en versterken van de biodiversiteit binnen én buiten de natuurgebieden. Daarbij is juist in tijden waarin het klimaat lijkt te veranderen een robuuste natuur van groot belang.

In het Natuurpact hebben Rijk en provincies in 2013 afgesproken om de biodiversiteit te verbeteren: duurzame instandhouding van de VHR-soorten en leefgebieden. Bij het Natuurpact is afgesproken dat daarvoor een forse extra stap gezet wordt, zonder dat precies te kwantificeren. Het Rijk heeft hiervoor de verantwoordelijkheid voor natuurontwikkeling en -bescherming doorgedelegeerd naar de provincies. Provincies zijn verantwoordelijk voor de uitwerking en uitvoering van het beleid, het Rijk blijft systeemverantwoordelijk én eindverantwoordelijk voor het voldoen aan de EU-verplichtingen en de rapportage aan de EU. In 2019 is dit uitgebreid met Nederland Natuurpositief, waarbij Rijk en provincies afspreken ook natuur buiten de natuurgebieden te versterken en zo toe te werken naar een natuurinclusieve samenleving. Zuid-Holland moet alle kansen benutten, met name buiten de natuurgebieden, om de neerwaartse trend in de biodiversiteit om te keren. Dit vraagt om een gebiedsgericht specifiek biodiversiteitsbeleid.

Provincie Zuid-Holland geeft aan gebiedsgericht soortenbeleid invulling door het treffen van maatregelen voor zogenaamde “icoonsoorten” die de verschillende ecosystemen en landschappen van de provincie representeren. Gedachte achter deze lijst met icoonsoorten is dat de natuur van Zuid-Holland in volle breedte gaat profiteren van maatregelen die worden genomen ten faveure van

deze iconsoorten ('paraplu-functie'). De hiervoor te treffen maatregelen vallen buiten de maatregelen die worden gefinancierd vanuit Natura2000, S(K)NL en aanpak stikstof. Denk hierbij ook aan het Actieplan Boerenlandvogels en aan de inzet op het Deltaplan Biodiversiteit. Uiteindelijk dient het beleid inzake iconsoorten verweven te zijn met alle projecten en processen die spelen binnen Zuid-Holland en positief effect hebben op de biodiversiteit. Ook ligt hier een duidelijke koppeling met fauna- en exotenbeheer.

De provincie is ook het bevoegde gezag op grond van de Wet natuurbescherming voor het nemen van diverse besluiten die samenhangen met faunabeleid. Zo moet de provincie regels stellen waar de Faunabeheereenheid en de faunabeheerplannen aan moeten voldoen, maar ook staat de provincie aan de lat om in voorkomende gevallen een tegemoetkoming te verlenen wanneer een ondernemer schade lijdt door in het wild levende dieren. Hierbij is het streven om, in geval van (dreigende) schade of overlast, in eerste instantie gebruik te maken van diervriendelijke methodes, zoals weren, verplaatsen of verjagen. Een ontheffing voor het doden van een soort is de laatste optie op de zogenoemde escalatieladder. We maken daarbij onderscheid tussen het beheren van een populatie (=populatiebeheer) en het lokaal verjagen, ondersteund met afschot (=schadebestrijding).

Per 1 januari 2018 is de provincie verantwoordelijk voor de bestrijding van het merendeel van de door de minister aangewezen invasieve uitheemse soorten. In toenemende mate krijgt Europa, en ook in provincie Zuid-Holland, te maken met soorten die hier van nature niet thuishoren, meestal aangeduid als 'uitheemse soorten' of 'exoten'. Een aantal van deze soorten blijkt zich hier in het wild te kunnen vestigen en kan voor problemen zorgen voor de biodiversiteit, bebouwde omgeving en landbouw. Het gaat dan met name om soorten die zich snel vermenigvuldigen en verspreiden en soms hier geen natuurlijke vijanden hebben. In dat geval spreken we van 'invasieve exoten'. Dit gevaar is op Europees niveau onderkend als een gezamenlijk probleem. Om de verspreiding van invasieve exoten tegen te gaan is er daarom een verordening tot stand gekomen die de lidstaten verplicht om maatregelen te treffen voor soorten die zijn geplaatst op de zogenaamde Unielijst.

Beleidsmaatregelen Natura 2000

De beleidsmaatregelen Natura 2000 betreffen:

- Evalueren en actualiseren van beheerplannen (voor stikstofstofgevoelige gebieden is de evaluatie versneld middels de natuurdoelanalyses)
- Uitvoeren van beheerplan-maatregelen (maatregelen kunnen zowel binnen als buiten - bij bufferzones - N2000-gebieden nodig zijn)

Rolkeuze

Reguleren, want beheerplan is o.a. een kader voor vergunningverlening. Regisseren in relatie tot omgevingsmanagement. Faciliteren bij de uitvoering van bepaalde, nader te bepalen, maatregelen

Beleidskeuzes

Er liggen directe relaties met de beleidskeuzes Natuurnetwerk Nederland, Behoud, balans en versterking biodiversiteit.

Is de maatregel gebiedsspecifiek?

De beleidsmaatregelen zijn gebiedsspecifiek. Voor elk Natura 2000 gebied in Zuid-Holland wordt een apart beheerplan opgesteld. Onderstaande tabel geeft inzicht in het laatst vastgestelde beheerplan en het al dan niet stikstofgevoelig zijn van het gebied.

Gebied	Laatst vastgestelde beheerplan	Stikstofgevoelig
Biesbosch	Oktober 2018 (1 ^e BHP)	Ja
Boezems Kinderdijk	Augustus 2015 (1 ^e BHP)	Nee
Broekvelden, Vettenbroek en Polder Stein	Maart 2020 (2 ^e BHP)	Ja
Coepelduynen	Augustus 2017 (1 ^e BHP)	Ja
De Wilck	Augustus 2017 (1 ^e BHP)	Nee
Donkse Laagten	December 2015 (1 ^e BHP)	Nee
Duinen Goeree en Kwade Hoek	Juni 2015 (1 ^e BHP)	Ja
Grevelingen	November 2016 (1 ^e BHP)	Ja
Haringvliet	November 2016 (1 ^e BHP)	Nee
Hollands Diep	November 2016 (1 ^e BHP)	Nee
Kennemerland-Zuid	Mei 2018 (1 ^e BHP)	Ja
Krammer-Volkerak	Geen*	Ja
Lingegebied & Diefdijk Zuid	Januari 2017 (1 ^e BHP)	Ja
Meijendel & Berkheide	Januari 2018 (1 ^e BHP)	Ja
Nieuwkoopse Plassen & De Haeck	Juni 2015 (1 ^e BHP)	Ja
Oude Maas	November 2016 (1 ^e BHP)	Nee
Oudeland van Strijen	December 2016 (2 ^e BHP)	Nee
Solleveld & Kapittelduinen	September 2018 (2 ^e BHP)	Ja
Voordelta	Maart 2016 (2 ^e BHP)	Ja
Voornes Duin	Maart 2016 (1 ^e BHP)	Ja
Westduinpark & Wapendal	September 2018 (2 ^e BHP)	Ja

*Er is nog geen definitief aanwijzingsbesluit voor het Krammer-Volkerak, dus ook geen N2000-beheerplan. Het ontwerp aanwijzingsbesluit heeft in het najaar van 2017 ter visie gelegen, maar de vaststellingsprocedure is vanwege de stikstofdiscussie on hold gezet (Kabinetsbrief van 13 november 2019). Vervolg nog niet bepaald.

Toelichting maatregel

De door het Rijk aangewezen doelen van een Natura 2000-gebied worden uitgewerkt in een Natura 2000-beheerplan. In het beheerplan staat wat er moet gebeuren om de doelstellingen in het gebied te behalen en wie dat uitvoert. Het beheerplan vormt het uitgangspunt voor handhaving en het toetsingskader voor vergunningverlening. Momenteel worden de beheerplannen van stikstofgevoelige gebieden geëvalueerd met de natuurdoelanalyses. De uitkomsten hiervan worden met de omgeving afgestemd in de gebiedsprocessen.

Versterking biodiversiteit provinciale vaarwegen

Rolkeuze

De provincie participeert en faciliteert.

Beleidskeuze

Behoud en versterking biodiversiteit

Gebiedsspecifiek

De maatregelen gelden voor alle provinciale vaarwegen

Beschrijving maatregel

Zuid-Holland verenigt- samen met betrokken overheden - de aanpak van oevers, bodem en waterwegen in een integraal programma, gericht op versterking van biodiversiteit. Onder meer de volgende maatregelen maken deel uit van het programma: aanleg natuurvriendelijke oevers, extra schutten sluizen om vismigratie te bevorderen, plaatsing vissenbossen mogelijk maken.

De verkeersfunctie van de vaarweg betekent dat de meeste provinciale vaarwegen nu ingericht zijn voor de scheepvaart. Mogelijkheden voor vismigratie worden beperkt door sluizen in het vaarwegennetwerk. De schaalvergroting in de scheepvaart heeft ervoor gezorgd dat veel vaarwegen harde oeverconstructies (damwanden) hebben. Om de ecologische kwaliteit te verbeteren worden in overleg met waterschappen diverse maatregelen voorbereid. Enkele van die maatregelen zijn extra schuttingen om vismigratie te bevorderen, mogelijkheid bieden voor het plaatsen van vissenbossen en aanleg natuurvriendelijke oevers.

Beleidsdoel 5.2 – Toekomstbestendige landbouw

Beleidsuitwerking Vitale landbouw

Rolkeuze

Samenwerken / faciliteren / stimuleren

Beleidskeuzes

Vitale Landbouw

Gebiedsspecifiek

Nee

Toelichting

Het provinciale landbouwbeleid is erop gericht om de landbouwsector en het voedselsysteem te verduurzamen. Dat is gebaseerd op de Innovatie Agenda Duurzame Landbouw (2016) en de Hoofdlijnennotitie vitale landbouw (2020). Ambitie is dat Zuid-Holland in 2030 hét toonbeeld is van een hoog-innovatieve en circulaire agrarische sector en voedselketen in een stedelijke omgeving waar een goede boterham in verdiend kan worden. De sector is toekomstbestendig, levert tal van groenblauwe diensten en heeft een rijke variëteit aan ecosysteemdiensten. Dit alles in een aantrekkelijke omgeving waarin het goed wonen, werken en recreëren is en waarin voldoende en gezond voedsel geproduceerd kan worden. Deze 'vitale landbouw' kent een brede maatschappelijke inbedding en heeft als randvoorwaarde dat er sprake is van gezonde economische basis voor de sector, ketenpartners en afzonderlijke boerenbedrijven. Verdere kenmerken zijn: Kringlooplandbouw, ruimte voor biodiversiteit, water, landschap en een lokaal voedselsysteem.

Met het opzetten van Groene Cirkels en het netwerk Voedsel families werkt de provincie al jaren aan een vitale landbouwsector in Zuid-Holland. Met deze innovaties willen we onverminderd doorgaan en inzetten op verdere uitbreiding. De provinciale landbouwambities liggen hoog. Bovendien heeft de Rijksoverheid een aantal harde taakstellingen meegegeven op het gebied van milieu en klimaat. Daarom willen we de aanpak van verduurzaming opschalen en versnellen, zodat naast de eerste vernieuwers ook andere agrariërs en ketenpartijen aan de slag gaan voor een duurzame en vitale landbouw.

Om de doelen om te komen tot een vitale landbouw te bereiken is een transitie noodzakelijk, waarbij wordt ingezet op verschillende maatregelen:

1. Stimuleren (keten)innovatie en verduurzaming, door onder andere Groene Cirkels en het Netwerk Voedsel families Zuid-Holland inclusief de proeftuinen
2. Kennisontwikkeling
3. Interbestuurlijke samenwerking
4. Platform voor verduurzaming van de landbouw- en voedselketen (sectortafel landbouw)
5. Gebiedsgerichte aanpak landbouw
6. Regelgeving, instrumenten en ruimtelijke verkenningen
7. Communicatie

Deze aanpak is erop gericht om de verduurzaming van de landbouw op te schalen en te versnellen, zodat naast de eerste vernieuwers ook andere agrariërs en ketenpartijen aan de slag gaan voor een duurzame en vitale landbouw. De uitwerking van deze maatregelen worden opgenomen in een uitvoeringsprogramma vitale landbouw.

Agrarische gebouwen en bedrijfsvoering

Rolkeuze

Regulerende overheid, Samenwerkende en faciliterende overheid

Beleidskeuzes

Vitale landbouw

Gebiedsspecifiek

Nee

Toelichting

Binnen het landelijke gebied zijn meerdere ruimtevragers aanwezig, soms zijn deze gemeentegrens overstijgend. Het is wenselijk de ruimtevraag voor agrarische ontwikkelingen op een vergelijkbare manier te accommoderen en dit niet per gemeente op gehele andere wijze in te vullen. Op deze wijze ontstaat een goede balans tussen het belang van goede ruimtelijke kwaliteit en ruimte voor agrarische ontwikkelingen passend bij een vitale landbouw.

Specifiek gaat het om de volgende beperkingen:

- Nieuwvestiging van intensieve veehouderij, zowel als hoofdtak of als neventak, wordt niet toegelaten binnen de provincie. Bestaande bedrijven (met uitzondering van geitenhouderijen) kunnen zich, net als andere agrarische bedrijven, ontwikkelen en verplaatsen. Als intensieve veehouderij wordt beschouwd het houden en fokken van geiten, slacht-, leg- en pelsdieren in gebouwen, al dan niet met beperkte mogelijkheden voor uitloop of weidegang. In de Zuid-Hollandse praktijk gaat het in het bijzonder om varkens, pluimvee, melkgeiten en mestkalveren. Ten aanzien van de geitenhouderij vindt de provincie een 'pas op zijn plaats' wenselijk. Uit onderzoek van de RIVM is gebleken dat omwonenden van geitenhouderijen een verhoogd risico hebben op longontsteking. Nader onderzoek is nodig om te achterhalen wat hiervan de oorzaak is. Zolang hierover nog onduidelijkheid bestaat is nieuwvestiging van geitenhouderijen en uitbreiding van bestaande geitenhouderijen ongewenst.
- Om de openheid van het landelijk gebied te handhaven, is het oprichten van agrarische bebouwing mogelijk indien deze noodzakelijk en doelmatig is voor de bedrijfsvoering van volwaardige agrarische bedrijven en wordt geconcentreerd op een bouwperceel met een omvang van maximaal 2 hectare. Indien nodig is extra ruimte voor verbreding van activiteiten (met bijvoorbeeld zorg, recreatie of duurzame energieopwekking) met ten hoogste 0,5 ha mogelijk.
- Indien akkerbouwbedrijven omwille van schaalvergroting een naastgelegen akkerbouwbedrijf overnemen, dan mag de oppervlakte van beide bouwblokken bij elkaar worden opgeteld voor zover dit nieuwe bouwblok één aaneengesloten geheel vormt. De gebouwen van het uit gebruik genomen bouwblok, worden gesaneerd, met dien verstande dat voor de bedrijfswoning een uitzondering kan worden gemaakt als omzetting naar een burgerwoning ter plaatse past in het provinciale beleid voor ruimtelijke kwaliteit.
- In de verordening zijn gebieden aangewezen voor de ontwikkeling van glastuinbouw en boom-en sierteelt. Bij agrarische bedrijven die zijn gevestigd buiten die gebieden is glastuinbouw en boom-en sierteelt uitgesloten. Voor al bestaande volwaardige bedrijven buiten de aangewezen gebieden bevat de verordening regels voor de maximale oppervlakte van kassen: 2 hectare bij een glastuinbouwbedrijf en 300 m² bij een boom- en sierteeltbedrijf. De verordening biedt daarenboven nog de mogelijkheid van 'glas-voor-glas'.

Proeftuinen vitale landbouw

Rolkeuze

Regisseren / faciliteren / stimuleren

Beleidskeuzes

Vitale Landbouw

Gebiedsspecifiek

Nee

Toelichting

Het beleid voor vitale landbouw is erop gericht om het landbouw- en voedselsysteem te verduurzamen. De laatste jaren zijn met dit oogmerk diverse projecten, innovaties en experimenten gestart en gesubsidieerd met provinciale en Europese middelen: de proeftuinen duurzame landbouw. Deze worden en zijn betrokken bij het vernieuwingsnetwerk de Zuid-Hollandse Voedselfamilies. We willen met deze innovaties en initiatieven doorgaan en zetten in op verdere uitbreiding. We willen de verduurzaming opschalen en versnellen, zodat naast de vernieuwers ook meer en andere ondernemers en ketenpartijen aan de slag gaan voor vitale landbouw en een duurzamer landbouw- en voedselsysteem.

Hiervoor is het nodig enige mate van regie te voeren op de lopende proeftuinen en adequate begeleiding te organiseren. Hierdoor stimuleren we versnelling en waar mogelijk ook opschaling. Voor het bereiken van andere bredere doelgroepen met kennis en inzichten uit de proeftuinen is de doorontwikkeling van het kennissysteem nodig.

Groene cirkels

Stimuleren van op verduurzaming gerichte kringlopen vanuit gemeenschappelijke droom met partners rond multinationals als Groene Cirkel Heineken Zoeterwoude, Graafstroom Kaas en Bodemdaling en Groene Cirkel Farm Friet.

Rolkeuze

Netwerkende overheid

Beleidskeuze

Vitale landbouw (o.a)

Gebiedsspecifiek

nee

Beschrijving maatregel

Een Groene Cirkel is een transitienetwerk dat geïnitieerd wordt door een marktpartij, een kennisinstelling en een overheid. De provincie is hierbij één van de gelijkwaardige partners. De netwerkpartijen werken vanuit een gezamenlijke droom en ontwikkelen samen projecten om die ambitie dichterbij te brengen. Groene Cirkels heeft als doel het verduurzamen van een keten, een duurzame economie, een aantrekkelijke leefomgeving en het ontwikkelen van kennis voor de transitie naar een klimaatneutrale maatschappij. De natuur als ecosysteemdienst en partner staat hierbij centraal.

Groene Cirkels draagt bij aan samenwerking en concurrerend Zuid-Holland; bereikbaarheid en schone energie en vitale landbouw en gezonde natuur.

Er zijn inmiddels drie Groene Cirkels waaraan de provincie Zuid-Holland deelneemt:

- Groene Cirkel Heineken (gestart in 2013) (Heineken, Hoogheemraadschap van Rijnland, Naturalis, Wageningen University & Research, Naturalis Biodiversity Center, provincie Zuid-Holland)
- Groene Cirkel Duurzame fritesketen (Farm Frites, HAS hogeschool, Wageningen University & Research, provincie Zuid-Holland) (gestart in 2019)
- Groene Cirkel Kaas en Bodemdaling (Zuivelfabriek De Graafstroom. Samen met provincie Zuid-Holland, Deltamilk, Rabobank, Waterschap Rivierenland en Wageningen University & Research)(gestart in 2019)

Daarnaast is ook de Groene Cirkel Circulaire Suikerbietenketen gestart in 2019 (Cosun Beet Company, provincie Noord-Brabant en Naturalis Biodiversity Center). Hieraan neemt de provincie Noord-Brabant deel.

Vanuit Groene Cirkel Heineken is een Groene Cirkel bijenlandschap ontstaan.

Zie ook de website www.groenecirkels.nl

Regionale veenweidestrategieën en Nationaal Veenplan

Rol

Netwerkende overheid

Beleidskeuze

Beperken maatschappelijke kosten door, aan slappe bodem gerelateerde, bodemdaling.

Gebiedsspecifiek

ja

Beschrijving maatregel

De provincie leidt het opstellen van de Regionale Veenweide Strategie (gericht op 2030), op basis van gebiedsaanpakken in de Krimpenerwaard, Alblasserwaard en Nieuwkoop en in Gouwe Wiericke, Rijn en Veenstreek, Kagerplassen, Midden Delfland en (Rest)Veengebied Zuidplaspolder. Het zwaartepunt van de provinciale inzet ligt (vooralsnog) bij de eerst genoemde drie gebieden omdat daar de snelst dalende aangesloten gebieden liggen en (in Nieuwkoop) een koppeling met stikstof reductie opgave.

In het Klimaatakkoord is afgesproken dat de provincie de regie neemt om in 2020 – samen met grondgebruikers (onder andere agrariërs), maatschappelijke actoren, bewoners en medeoverheden – per veenweidegebied een conceptprogramma (regionale veenweide strategie) op te leveren. Hierin komt te staan hoe de doelstelling voor 2030 uit het Klimaatakkoord wordt behaald (1 Mton CO₂-eq reductie).

Daarnaast levert de provincie input voor het Nationaal Veenplan (met doorkijk naar 2050). De Regionale Veenweide Strategieën vormen de kern van het Veenplan. De regering stelt het Veenplan op samen met andere stakeholders, waaronder provincies, waterschappen, gemeenten, de agrarische sector, de recreatiesector, natuur- en milieuorganisaties en kennisinstellingen. Het Nationaal Veenplan moet inzicht bieden in handelingsperspectieven voor de veenweideproblematiek, waarna de stakeholders uitwerking hieraan geven op gebiedsniveau. Het Nationaal Veenplan moet gereed zijn in het voorjaar van 2020.

Gebiedsaanpakken veen

Rolkeuze

Netwerkende overheid

Beleidskeuze

Beperken maatschappelijke kosten door, aan slappe bodem gerelateerde, bodemdaling.

Gebiedsspecifiek

ja

Beschrijving maatregel

De provincie faciliteert en/of stimuleert diverse gebiedsaanpakken waarin, samen met de gebiedspartijen en andere partners, gewerkt wordt aan integrale benadering, verkenning en aanpak van de opgave(n), waarbij ook ingezet wordt op verbinding en afstemming met de Regionale Veenweide Strategie. Dat gebeurt onder meer in:

Het Interbestuurlijk Programma Vitaal Platteland (IBP-VP). Het IBP wil verkennen wat op strategisch niveau nodig is voor verandertrajecten in veenpolders. In het Utrecht-Hollandse veenweidegebied start het IBP daarom zes veranderpilots die via verschillende invalshoeken gebiedsgericht werken aan een verandering van het landgebruik / de wijze van landbouw / een sociale transitie gericht op een integrale polderaanpak. In Zuid-Holland betreft dit de gebieden:

- Krimpenerwaard (“Trots op Krimpenerwaard”),
- Kagerplassen
- Alblasserwaard (“Groene Cirkel Kaas en Bodemdaling”).

Andere gebiedsaanpakken zoals in het (Rest)Veengebied Zuidplaspolder, een zogenoemd “knikpuntgebied” dat tegen de fysieke en financiële grenzen van blijven meebewegen met doorgaande bodemdaling aanloopt.

Beleidsdoel 5.3 – Leven met water

De maatregelen voor dit beleidsdoel worden na vaststelling van het regionaal Waterprogramma opgenomen in het Omgevingsprogramma.

Ambitie 6 – Sterke steden en dorpen in Zuid-Holland

Beleidsdoel 6.1 – Voldoende juiste woningen op de juiste plek

Beleidskeuzes (Omgevingsvisie)	Maatregelen (Omgevingsprogramma)
Wonen	Sociale huurwoningen
	Toezicht houden op de Huisvestingswet
	Flexwonen
	Huisvesting arbeidsmigranten
	Bestuurlijke afspraken over woningbouw

Beleidsdoel 6.2 – Vitaliteit en kwaliteit in de leefomgeving

Beleidskeuzes (Omgevingsvisie)	Maatregelen (Omgevingsprogramma)
Behoud en versterking van de ruimtelijke kwaliteit	
Behouden en versterken landschappen	
Buitenstedelijke recreatieve ontwikkelingen	
Verstedelijking	Uitwerking 3 ha kaart
	Transformeren, herstructureren en verdichten van locaties
Groenblauwe stedelijke structuur	Biodiversiteit (ontwikkeling soortenbeleid voor de soorten binnen het stedelijk gebied)
	Uitwerking Landschapspark Zuidvleugel
	PM Onderdeel van integraal (uitvoerings)programma Klimaatadaptatie
	PM Onderdeel van integraal (uitvoerings)programma Gezond en veilig
Toekomstbestendig bouwen	

Beleidsdoel 6.3 – Afspraken met regio's

Beleidskeuzes (Omgevingsvisie)	Maatregelen (Omgevingsprogramma)

Beleidsdoel 6.1 – Voldoende juiste woningen op de juiste plek

Sociale huurwoningen

PM

Toezicht houden op de Huisvestingswet

Het toezicht houden betreft het toezicht op de wettelijke taak van gemeenten om vergunninghouders te huisvesten en om toezicht op de toepassing van de Huisvestingswet in het geval dat gemeenten een huisvestingsverordening vaststellen.

Huisvesting vergunninghouders

De provincie heeft in het aanvullend beleidskader 2020 beschreven hoe zij haar toezicht uitoefent door gebruik te maken van de bestuurlijke interventieladder. Als een gemeente haar wettelijke taak niet naar behoren uitvoert kan de provincie in het uiterste geval de wettelijke taak voor de gemeente uitvoeren op kosten van de gemeente; de zogenoemde indeplaatsstelling.

De bestuurlijke interventieladder waarborgt dat de gemeente voldoende mogelijkheden heeft gehad om zelf zorg te dragen voor het huisvesten van voldoende vergunninghouders, voordat de provincie over gaat tot de indeplaatsstelling.

Vaststellen huisvestingsverordening

Als een gemeente een huisvestingsverordening opstelt dient zij zich te houden aan het bepaalde in de Huisvestingswet. Mocht een gemeente dat niet doen dan kan de provincie het besluit tot vaststellen van de huisvestingsverordening voordragen voor schorsing of vernietiging.

Om dit te voorkomen wordt de provincie graag betrokken bij de voorbereiding van het vaststellen van een huisvestingsverordening.

Als een gemeente of een regio een huisvestingsverordening inzet om daarmee de onevenwichtige en onrechtvaardige effecten van de schaarste te bestrijden, gaat de provincie er vanuit dat de gemeente of de regio ook haar woningbouwprogramma inzet om de schaarste te bestrijden. De provincie hecht er namelijk aan dat het wonen beleid van de gemeente of regio consistent is. Daarom toetst de provincie, als de schaarste aan woonruimte zo groot is dat één of meer gemeenten in de regio voor het bestrijden van onevenwichtige en onrechtvaardige effecten van die schaarste een huisvestingsverordening gebruikt, of de regionale woonvisie huisvestingsverordening in voldoende mate ingaat op die schaarste en het woningbouwprogramma dat noodzakelijk is om die schaarste weg te nemen.

Flexwonen

Zuid-Holland agendeert en bevordert Flexwonen.

Agenderen

De provincie agendeert Flexwonen door het belang van Flexwonen actief uit te dragen en door aan de samenwerkende gemeenten te vragen om in de regionale woonvisies:

- Te beschrijven in welke mate Flexwonen kan bijdragen aan de huisvesting van die verschillende doelgroepen;
- Te beschrijven hoe initiatieven van Flexwonen worden bevorderd;
- Op te sommen welke Flexwonenprojecten zijn en worden gerealiseerd.

Bevorderen

De provincie bevordert Flexwonen om de druk op de reguliere (goedkope) voorraad te verminderen.

De provincie doet door het (samen met het ministerie van BZK) ontwikkelen en delen van kennis, onder meer in het verlengde van de afspraken in de woondeal Zuidelijke Randstad.

Daarnaast bevordert de provincie Flexwonen door naast de reguliere programmaruimte onder voorwaarden extra programmaruimte voor initiatieven met 'flexwoningen' te bieden.

Huisvesting arbeidsmigranten

Toelichting maatregel

De provincie heeft geen wettelijke taak bij 'de integrale aanpak adequate woonruimte voor arbeidsmigranten'. Wel is er sprake van een provinciaal belang omdat het adequaat huisvesten van arbeidsmigranten voor kortdurend verblijf een effect heeft op zowel de invulling van de vraag naar arbeidsmigranten voor de diverse economische sectoren in Zuid-Holland als op de woningmarkt. Bovendien is een faciliterende, stimulerende regionale aanpak noodzakelijk omdat er anders het tekort aan woonruimten voor arbeidsmigranten en de onacceptabele huisvestingssituaties blijven bestaan. Door deze regionale aanpak wordt een waterbedeffect (de problematiek van het huisvesten van arbeidsmigranten verschuift naar omliggende gemeenten) voorkomen.

Het Rijk ziet een coördinerende rol voor de provincies weggelegd met betrekking tot het huisvesten van arbeidsmigranten en vindt dat de provincies 'bij uitstek geschikt zijn om regionale partijen samen te brengen en om vanuit verschillende domeinen met die partijen samen te werken²'.

Definitie arbeidsmigranten en logiesplekken

De groep arbeidsmigranten die in Nederland werkzaam is, is niet homogeen. De doelgroep waar wij ons op richten zijn arbeidsmigranten die voor een kortere (< 3 maanden) of iets langere periode (>3 maanden en <3 jaar) afhankelijk zijn van tijdelijke huisvesting in de vorm van short-stay of logies in tijdelijke en of permanente bouwwerken. Arbeidsmigranten die langer dan 3 jaar werkzaam zijn in Nederland zijn, net als de permanente inwoners van Zuid-Holland, aangewezen op de reguliere woningmarkt.

Logiesplekken voor bijvoorbeeld arbeidsmigranten worden niet tot de woningvoorraad van de gemeenten gerekend; dit betekent dat deze plekken niet meetellen bij de door de provincie toegestane woningbouwaantallen.

Experimentele projecten

Om te onderzoeken welke ongewenste beperkingen bestaan in de provinciale regelgeving bij het realiseren van huisvesting voor arbeidsmigranten zullen wij samen met maximaal 3 gemeenten 3 experimentele projecten uitvoeren. De lessen die we kunnen trekken uit de experimentele projecten zullen we, samen met de andere inzichten die we opdoen binnen het programma huisvesting arbeidsmigranten, zo nodig meenemen in een volgende herziening van het Omgevingsbeleid. Wij zullen, indien aanpassing van het beleid nodig is, rekening houden met de diverse belangen die een rol spelen bij het huisvesten van arbeidsmigranten.

Beleidsuitgangspunten huisvesting arbeidsmigranten

Huisvesting van arbeidsmigranten (zowel tijdelijk als permanent) wordt beschouwd als een stedelijke functie die – in overeenstemming met de ladder voor duurzame verstedelijking - in beginsel binnen bestaand stads- en dorpsgebied moet worden gerealiseerd. Dat kan in de bestaande woningvoorraad, maar ook via transformatie van leegkomende andere panden, of (tijdelijk) op nog niet ontwikkelde locaties voor bijvoorbeeld woningbouw of bedrijfsterrein.

De volgende uitgangspunten zijn van belang:

- Voor nieuwbouw ten behoeve van huisvesting arbeidsmigranten (zowel permanent als tijdelijk) blijft het provinciale ruimtelijke beleid (provinciale Omgevingsvisie en Omgevingsverordening) van toepassing. Voor huisvesting van arbeidsmigranten geldt hetzelfde uitgangspunt als voor alle woningbouw: de ladder van duurzame verstedelijking is hierbij van toepassing. Voor nieuwbouw

² Tweede Kamer brief 'Integrale aanpak misstanden arbeidsmigranten', 20 december 2019

kan gedacht worden aan (tijdelijke) huisvesting op bouwlocaties die nog niet geheel zijn ontwikkeld.

- Bij een piekbehoefte kan tijdelijke huisvesting van arbeidsmigranten voor maximaal 3 maanden worden gerealiseerd bij het bedrijf dat de arbeidskrachten gedurende deze piekperiode nodig heeft. Daarna moet de bebouwing weer worden verwijderd en de huisvesting beëindigd. Op dergelijke huisvesting voor een korte piekperiode, die door middel van een omgevingsvergunning voor een buitenplanse omgevingsplanactiviteit kan worden gerealiseerd, is de Omgevingsverordening niet van toepassing. Wel is het van belang dat de uitgangspunten van ruimtelijke kwaliteit in acht worden genomen en dat de huisvesting geen belemmering vormt voor de (agrarische) bedrijfsvoering in de omgeving.
- Op tijdelijke nieuwbouw op grond van een omgevingsvergunning voor een buitenplanse omgevingsplanactiviteit die verder gaat dan de hiervoor genoemde huisvesting voor een korte piekperiode blijft de Omgevingsverordening van toepassing. Dat houdt in dat dergelijke nieuwe huisvestingsmogelijkheden zullen moeten voldoen aan de ladder voor duurzame verstedelijking en de overige regels van de Omgevingsverordening.
- Het is in alle gevallen van groot belang dat de huisvesting van arbeidsmigranten voldoende kwaliteit heeft. Daarom dient zij te voldoen aan de normen van de Stichting Normering Flexwonen of normen gelijkwaardig daaraan.
- Gebruik van recreatiecomplexen voor de al dan niet tijdelijke huisvesting van arbeidsmigranten en eventuele andere groepen die tijdelijke huisvesting zoeken, is ongewenst.
- Hergebruik of transformatie van kassen of vergelijkbare bebouwing (zoals agrarische bedrijfswoningen of bedrijfsgebouwen) in het Westland naar huisvesting voor arbeidsmigranten is niet mogelijk. Dit geldt voor de als categorie 1 gekwalificeerde kassen ten behoeve van de herstructureringsopgave in de op 11 oktober 2016 door de gemeente en de provincie vastgestelde Ruimtelijke-economische strategie Westland.

Regionale woonvisie en arbeidsmigranten

In verband met het ontbreken van voldoende kwalitatieve en kwantitatieve huisvesting voor arbeidsmigranten en het ontstaan van een eventueel waterbedeffect achten wij het noodzakelijk dat in ieder geval in regionale woonvisies wordt ingegaan op de mate waarin dit vraagstuk speelt in de regio en een beschrijving van de wijze waarop de behoefte aan logiesplekken wordt gefaciliteerd. Hierbij dient de inzet te zijn te komen tot procesafspraken tussen gemeente(n), bedrijfsleven, huisvesters, uitzendbureaus en provincie.

Relatie met andere beleidskeuzes

Het huisvesten van arbeidsmigranten heeft een relatie met de andere beleidsvelden binnen de provincie zoals economie, ruimte, wonen, mobiliteit, bestuur en recreatie.

Beleidsuitwerking

Zie in de Omgevingsverordening: de ladder voor duurzame verstedelijking art...en de regels voor ruimtelijke kwaliteit art.....

Inhoud Programma huisvesting arbeidsmigranten vastgesteld door GS op 2 juli 2019

De 4 pijlers van het programma huisvesting arbeidsmigranten zijn:

In samenwerking en overleg, met name met de gemeenten en de regio's:

1. Kennis ontwikkelen
2. Pilots en experimentele projecten uitvoeren
3. Kennis delen
4. Ketenbenadering (integrale aanpak en netwerk opbouwen)

ad. 1. Kennis ontwikkelen

Binnen dit spoor worden onderzoeken uitgevoerd om nader kennis te ontwikkelen. Hierbij werken we nauw samen met gemeenten en of regio's of andere partners. Onderzoek wordt onder andere gedaan om:

- Beter inzicht te krijgen in toekomstige ontwikkelingen, aantallen arbeidsmigranten, de mogelijkheden van een betere registratie en van de behoeften van arbeidsmigranten zelf.
- Een beeld te krijgen van aantallen arbeidsmigranten op recreatieparken in Goeree-Overflakkee in relatie tot huisvesting bij (agrarische) bedrijven of in reguliere woningen. Doel van de analyse is bouwstenen te verkrijgen voor het opstellen van (gemeentelijk en/of regionaal) beleid, die ook voor andere gemeenten/regio's toepasbaar is.
- Inzicht te krijgen in beleid dat ontwikkeld dient te worden op gemeentelijk niveau én inzicht in beleid dat specifiek gericht is op regionaal niveau voor de regio Alblasserwaard-Vijfheerenlanden. Doel van het onderzoek is bouwstenen te verkrijgen voor het opstellen van (gemeentelijk en/of regionaal) beleid, die ook voor andere gemeenten/regio's toepasbaar is.
- Helderheid te krijgen van (juridische) begrippen zoals wonen, logies, flexwonen, duur tijdelijke ontheffing en het wegnemen van tegenstrijdigheden in regelgeving.

ad. 2. Pilots en experimentele projecten

Binnen dit spoor worden pilots, ook wel experimentele projecten genoemd, uitgevoerd. Deze zijn gericht op beleidsontwikkeling en of het versnellen van het realiseren van huisvesting voor arbeidsmigranten. De volgende experimentele projecten worden uitgevoerd:

- Experimentele projecten in de gemeenten Noordwijk en Westland en een nog nader te bepalen gemeente, het liefst in Midden-Holland. Het doel van de experimentele projecten is het versneld zoeken naar, voor alle partijen, acceptabele vormen van verantwoorde en adequate huisvesting.

ad. 3. Kennis delen

Binnen het derde spoor richten wij ons op het delen van reeds beschikbare en nieuw verworven kennis. Dit zal gedaan worden door:

- Het organiseren van kennisuitwisselingsbijeenkomsten voor het gemeentenetwerk arbeidsmigranten.
- Het organiseren van een conferentie over arbeidsmigranten
- Het delen van goede voorbeelden
- Het opzetten van een leerkring 'huisvesting arbeidsmigranten' voor gemeenten, in samenwerking met Platform31.

ad. 4. Ketenbenadering (integrale aanpak en netwerk opbouwen)

Spoor 4 bestaat uit het verder vormgeven en uitvoeren van de ketenbenadering. Waarbij samenwerking tussen diverse (ambtelijke, bestuurlijke en private) partijen en tussen beleidsvelden (economie, ruimte, wonen, recreatie, handhaving, veiligheid en ondermijning) centraal staan. Onderdelen van deze ketenbenadering zijn:

- te onderzoeken of het provinciale Omgevingsbeleid met betrekking tot arbeidsmigranten voldoende adequaat is en voldoende rekening houdt met de behoeften van de verschillende betrokken partijen.
- Voeren van bestuurlijke overleggen en ambtelijke samenwerking met het ministerie van BZK (woondeal), Ministerie van SZW (aanpak misstanden arbeidsmigranten) en de VNG
- Afstemming en kennisuitwisseling met andere provincies
- Opbouwen van een bestuurlijk netwerk op provinciaal en regionaal niveau
- Opbouwen van een ambtelijk netwerk op provinciaal en regionaal niveau
- Het opstellen van een lobby- en communicatietraject.

Voor een meer gedetailleerde beschrijving van de uitvoering van de 4 pijlers wordt verwezen naar het uitvoeringsprogramma 'Huisvesting arbeidsmigranten' dat op 2 juli 2019 in GS is vastgesteld.

Bestuurlijke afspraken over woningbouw

De provincie heeft met een aantal gemeenten en regio's bestuurlijke afspraken gemaakt over locatie, kwantiteit, kwaliteit en tempo van woningbouw. Dit neemt niet weg dat bestemmingsplannen voor locaties waarvoor bestuurlijke afspraken met de provincie zijn gemaakt op het gebied van wonen moeten voldoen aan het provinciale omgevingsbeleid. Zo dient conform de ladder voor duurzame verstedelijking de behoefte te worden onderbouwd op basis van actueel onderzoek. Gewijzigde omstandigheden kunnen voor alle partijen aanleiding geven voor heroverweging.

Duin- en Bollenstreek

In het kader van de Gebiedsuitwerking Haarlemmermeer-Bollenstreek heeft de provincie afspraken gemaakt met het Rijk, regio Holland Rijnland en provincie Noord-Holland over de realisering van 4.600 woningen plus 600 greenportwoningen in de Duin- en Bollenstreek tot 2030 voor de woningbehoefte van de metropoolregio Amsterdam. Verdere fasering, verdeling en dosering van dit woningbouwprogramma staat benoemd in de Regionale Woonagenda Holland Rijnland.

600 Greenportwoningen

Aan de afspraak over 600 Greenportwoningen zijn onderstaande voorwaarden verbonden:

- de woningen mogen niet gerealiseerd worden binnen het Kroonjuweel Landgoed Keukenhof;
- de opbrengst van de bouw van de woningen wordt afgedragen aan de Greenport Ontwikkelingsmaatschappij (GOM) ten behoeve van de projecten uit het meerjarenprogramma.

Valkenburg

Onze ambitie is om het voormalige vliegveld Valkenburg voortvarend en integraal te transformeren en te versterken naar een duurzame, hoogwaardige en goed ontsloten locatie voor wonen, werken, recreatie, natuur en water, met inpassing van het aanwezige cultuurhistorische erfgoed. Gestreefd wordt naar een nieuwe woonwijk met maximaal 5.600 woningen met een breed palet aan prijsklassen, van sociale huurwoningen tot en met woningen in het topmilieu (maximaal 500). Tijdelijk gebruik van de locatie tijdens de gefaseerde ontwikkeling wordt gestimuleerd, bijvoorbeeld voor tijdelijke huisvesting van bijzondere doelgroepen of duurzame energieopwekking. Belangrijk vertrekpunt voor de ontwikkeling van Valkenburg is de woningbehoefte van regio Holland Rijnland. De verstedelijkingsopgave is maatgevend. Leidend zijn de Regionale Woonagenda Holland Rijnland en de daarbij behorende regionaal woningbouwprogrammering waarmee Gedeputeerde Staten hebben ingestemd.

De nieuwe woonwijk wordt ontsloten met twee ongelijkvloerse aansluitingen op de N206/Tjalmaweg (RijnlandRoute). Het streven is om het verkeer op de N441/Wassenaarseweg niet te laten toenemen als gevolg van de nieuwe wijk en sluipverkeer tegen te gaan. Dit mede ook om stikstofdepositie op de nabijgelegen kwetsbare natuur in de duinen te beperken. Ten zuiden van de N206/Tjalmaweg wordt een vrije busbaan aangelegd voor het R-net tussen Leiden Centraal en Katwijk met een spitsfrequentie van 12 bussen per uur. De busbaan krijgt ter hoogte van Nieuw Valkenburg twee R-net bushaltes. De haalbaarheid van additioneel openbaar of andere (innovatieve) vormen van vervoer door de woonwijk kan nader worden onderzocht bij de verdere planontwikkeling. Gestreefd wordt naar een ontsluiting per fiets en te voet in alle windrichtingen, bij voorkeur als onderdeel van regionale (snel)fiets- en wandelverbindingen. Fietsers en voetgangers kunnen, na realisatie, gebruik maken van de oostelijke ongelijkvloerse kruising van de Tjalmaweg, waar tevens een reservering voor de HOV-baan is opgenomen.

In de bestaande hangaarzone van het voormalige vliegveld wordt meegewerkt aan een pilot voor Unmanned Valley Valkenburg, een test- en ontwikkelcentrum voor onbemande systemen, met een proefperiode tot mei 2023 (te verlengen tot mei 2028). Tevens wordt ruimte geboden aan een

bijbehorend tijdelijk testveld van maximaal 500 bij 500 meter. Bij een succesvolle proefperiode wordt ruimte geboden aan een permanent testveld van maximaal 500 bij 500 meter met een gunstige situering voor een corridor naar zee. Bij een eventuele situering in de Groene Zone tussen de nieuwe woonwijk en de bestaande woonkern van Wassenaar zal het testveld een groen karakter krijgen, passend binnen het landschappelijke karakter hiervan. Aan de oostrand van de nieuwe woonwijk wordt ruimte gereserveerd voor een nieuw werkpark voor internationale bedrijven en kennisinstellingen, zoals bijvoorbeeld bio science, met een uitgeefbaar oppervlak van maximaal 15 hectare in een groene, campusachtige omgeving. Bij de uitwerking wordt rekening gehouden met het voorgedragen werelderfgoed Limes en de overige delen van de Limes. De cultuurhistorische waarden worden zoveel mogelijk beleefbaar gemaakt. Tussen de nieuwe woonwijk en de bestaande kern van Wassenaar wordt gestreefd naar een brede, robuuste en kwalitatief Groene Zone. Onderdeel daarvan is de ecologische verbinding tussen de duinen en het Groene Hart. De noordoostelijke begrenzing van de Groene Zone wordt gevormd door de rand van de nieuwe woonwijk. Deze begrenzing wordt bij de planuitwerking verder geoptimaliseerd in de vorm van zachte overgangen tussen het nieuwe stedelijk gebied en het bestaande landelijke gebied. De Groene Zone zal samen met de Mient Kooltuin en het Valkenburgse Meer mede gaan voorzien in de extensieve recreatiebehoefte voor de inwoners van de nieuwe woonwijk en wijde omgeving. Het Valkenburgse Meer zal daarnaast naar verwachting tot 2042 in gebruik blijven als zandwinning. De ontwikkeling van een nieuwe woonwijk met maximaal 5.600 woningen en de ontwikkeling van 15 hectare nieuw bedrijventerrein biedt dé mogelijkheid om te streven naar een duurzame, gasloze energiehuishouding met onder andere collectieve warmte/koude voorzieningen en de opwekking van zonne-energie. Daarnaast is de oever van het Valkenburgse Meer in de Omgevingsverordening aangewezen als locatie voor windenergie.

Zuidplaspolder

De Zuidplaspolder is een strategisch duurzame reservering voor woningbouw. Het accommoderen van de marktvrage en ontwikkelen op het juiste moment staan centraal. De Ladder voor duurzame verstedelijking wordt toegepast, wanneer het locaties betreft die buiten het bestaande stads- en dorpsgebied liggen. Voor zover deze locaties in bestemmingsplannen zijn vastgelegd hoeft de Ladder voor duurzame verstedelijking niet meer doorlopen te worden. Er wordt vanuit gegaan dat de meeste woonmilieus in voldoende mate binnen het bestaande stads- en dorpsgebied kunnen worden opgevangen. Volgens de huidige inzichten is er onvoldoende ruimte elders in de Zuidvleugel om de vraag naar dorpse en landelijke woonmilieus te kunnen accommoderen. Nieuwe dorpse woonmilieus worden in eerste instantie ontwikkeld in aansluiting op de bestaande kernen van Moerkapelle en Zevenhuizen. Landelijke woonmilieus kunnen ontwikkeld worden in de Rode Waterparel/Nieuwerkerk-Noord en het Nieuwe Midden.

De planning zoals opgenomen in de Herijkingstudie (7.000 woningen tot 2030 in dorpse en landelijke woonmilieus) wordt als basis gehanteerd. Het gaat daarbij om een indicatie, niet om een streefaantal of ambitie.

Knoop Leiden West

In de Overeenkomst Knoop Leiden West is een stelsel van bestuurlijke afspraken gemaakt voor een integrale ontwikkeling van de "Knoop" in samenhang met andere projecten in de As Leiden-Katwijk. Voor woningbouw betreft dit afspraken over de ontwikkeling van woningen op de locaties Rijnfront-Noord, Rijn oevers, Frederiksoord Zuid (Oegstgeestse deel), de locatie Rijn oevers (meest zuidelijke eiland) en Rijnfront Zuid. De woningen zijn opgenomen in de Regionale Woonagenda Holland Rijnland. De provincie zal zo nodig in overleg treden over de fasering en dosering van de ruimtelijke ontwikkelingen.

Noordse Buurt

In de gemeente Nieuwkoop wordt de verouderde glastuinbouwlocatie Noordse Buurt gesaneerd. Dit vindt plaats om de kwaliteit van het landschap, de waterhuishouding, de waterkwaliteit en de

ecologische structuur rondom het Natura2000-gebied de Nieuwkoopse Plassen te verbeteren. Om de glassanering in de Noordse Buurt te financieren, is met de gemeente Nieuwkoop overeengekomen 430 woningen boven de behoefte te realiseren aansluitend aan een vijftal kernen. Het gaat om Nieuwveen (De Verwondering), Ter Aar (West en Zuid-Oost), Noorden (Land van Koppen), Nieuwkoop (Buytewech Noord) en Langeraar (Noord-West).

Dijkpolder

In de gemeente Maassluis biedt de locatie Dijkpolder de mogelijkheid om invulling te geven aan een woningvraag die in deze subregio slechts in uitleglocaties gerealiseerd kan worden. In de Dijkpolder kan woningbouw ontwikkeld worden die aansluit bij de verhoudingen 80% binnenstedelijk bouwen en 20% in uitleglocaties, zoals in de Verstedelijkingsstrategie Zuidvleugel is opgenomen. Na de planperiode van het vigerende bestemmingsplan kan Dijkpolder verder ontwikkeld worden voor woningbouw.

Zoeterwoude

Met de gemeente Zoeterwoude is in het kader van de bestuursovereenkomst inzake het HOV-Net Zuid-Holland Noord van 17 mei 2013 de afspraak gemaakt dat zij minimaal 300 woningen zal realiseren in Meerburg.

Duivenvoordecorridor

Met de gemeente Voorschoten en Leidschendam Voorburg zijn bestuurlijke afspraken gemaakt voor de ruimtelijke invulling van de Duivenvoordecorridor. De afspraken zijn gericht op het realiseren van een duurzame landschappelijke structuur en het waarborgen van een duurzame recreatiefunctie in een overwegend groen landschap. Dit betekent dat, ondanks dat de Duivenvoordecorridor gelegen is in een gebied met beschermingscategorie 1, waar aanpassing en transformatie niet is toegestaan, deze afspraken wel uitgevoerd kunnen worden. Voorwaarden hiervoor zijn:

- De ruimtelijke kwaliteit van dit gebied dient verbeterd te worden door het vervangen van de kassen en bedrijfsgebouwen die een oppervlak van 33 hectare innemen. Maximaal 15% van het oppervlak van de gesloopte opstallen mag voor woongebouwen worden bestemd. De rest van de gronden wordt benut voor het realiseren van groendoelstellingen.
- Woningbouw is toegestaan mits de realisatie van de groenopgave en de recreatieve functie zich gelijktijdig zullen voltrekken.
- De glastuinbouw wordt gesaneerd, buitenplaatsen en bosschages worden hersteld en ontwikkeld en er wordt voorzien in recreatieve faciliteiten.
- Verrommeling van het landschap moet voorkomen worden. Stimuleren van ruimtelijke functies die bijdragen aan de openheid en het groene landelijk gebied, waarbij als doelstelling het saneren van ongewenste bebouwing geldt.
- Het beleid is erop gericht om dit gebied te transformeren tot relatief grootschalig, groen gebied met diverse recreatiemogelijkheden.

Kwintsheul – De Driesprong

De woningbouwlocatie De Driehoek bij Kwintsheul (gemeente Westland) heeft een omvang van bijna 7 ha en biedt ruimte aan ongeveer 230 woningen. De woningen zijn onder andere nodig om de doorstroming binnen de woningvoorraad van Kwintsheul te bevorderen. Voldoende sociale woningbouw (meer dan 30%) is voor de provincie voorwaarde voor ontwikkeling van deze locatie buiten bestaand stads- en dorpsgebied. In het kader van de regionale woonvisie zal dit worden vastgelegd.

Brielle – Oude Goote

De woningbouwlocatie Oude Goote heeft een omvang van ongeveer 30 ha. Er worden ongeveer 700 woningen gerealiseerd, waarvan 30% sociale woningen. Bij de uitwerking van de woningbouwlocatie

wordt een bijzondere overgang naar het landelijk gebied gerealiseerd, waarbij wordt gedacht aan een gespreide of geclusterde ontwikkeling in het zuidelijk deel van het plangebied.

Topmilieus

Voor het leveren van een bijdrage aan een (internationaal) vestigingsklimaat zijn in de afgelopen decennia op meerdere plekken in Zuid-Holland topmilieus gerealiseerd, bijvoorbeeld in delen van de Westlandse Zoom. Het gaat dan om woningbouw, die zowel kwalitatief als financieel, tot het topsegment behoort. Veelal betreft dit kleinere aantallen woningen in het topmilieu. Grootschalige realisatie van een topmilieu is mogelijk op een deel van Valkenburg (zie ook elders in dit Programma).

Beleidsdoel 6.2 – Vitaliteit en kwaliteit in de leefomgeving

Uitwerking 3 ha kaart

De '3 hectare kaart' bevat het overzicht van stedelijke ontwikkelingen groter dan 3 hectare buiten bestaand stads- en dorpsgebied.

Rolkeuze

Reguleren

Beleidskeuzes

Beleidskeuze 'Verstedelijking'

Is de maatregel gebiedsspecifiek?

De locaties zijn aangegeven op de 3 ha kaart

Toelichting maatregel

3 hectare kaart

Op de kaart 'woningbouwlocaties, bedrijventerreinen en andere stedelijke ontwikkelingen' (ook wel genoemd: '3 hectare kaart') zijn nog te ontwikkelen woningbouwlocaties, bedrijventerreinen en andere stedelijke ontwikkelingen groter dan 3 hectare buiten bestaand stads- en dorpsgebied (BSD) opgenomen. Op de bijbehorende tabellen is een overzicht opgenomen van de namen en de oppervlaktes van de locaties.

Als een locatie is opgenomen op de '3 hectare kaart' betekent dit dat de provincie op hoofdlijnen geen ruimtelijk bezwaar heeft tegen de betreffende ontwikkeling. Dit neemt niet weg dat de gemeente bij de verdere detaillering (de precieze begrenzing en de inrichting) van de betreffende ontwikkeling (in het kader van het omgevingsplan) nog wel rekening moet houden met specifieke onderdelen van het provinciaal beleid, bijvoorbeeld het beleid voor ruimtelijke kwaliteit.

Uitgangspunt voor het opnemen van een locatie op de '3 hectare kaart' is dat het gaat om een reële ontwikkeling. Binnen een periode van ten hoogste 10 jaar moet er voldoende behoefte bestaan voor ontwikkeling van de locatie. Na een periode van 5 jaar is een tussentijdse evaluatie wenselijk. Als er op dat moment geen zicht is op realisering moet worden bezien of de locatie nog wel nodig is, zodat er eventueel ruimte ontstaat voor een andere locatie.

De regionale visies voor wonen en bedrijventerreinen vormen belangrijke input voor de '3 hectare kaart'. Het is daarom wenselijk om al voordat een nieuwe buitenstedelijke locatie wordt opgenomen in de regionale visie in overleg te treden met de provincie over de ruimtelijke aanvaardbaarheid van die locatie.

Woningbouwlocaties

Op de kaart zijn woningbouwlocaties weergegeven die gelegen zijn buiten het bestaand stads- en dorpsgebied en meer dan 3 hectare groot zijn. De locaties zijn niet exact begrensd, de ligging is dus indicatief. Op de kaart staat zowel harde als zachte capaciteit buiten BSD. Met deze toevoeging wordt invulling gegeven aan bestuurlijke continuïteit.

De mogelijke locaties voor Greenportwoningen in de Duin- en Bollenstreek zijn niet bij voorbaat aangewezen. Het is mogelijk dat er ook clusterlocaties worden ontwikkeld groter dan 3 ha. Dit soort clusterlocaties zijn niet opgenomen op onderstaande kaart maar zijn wel toegestaan.

Ook de mogelijke locaties voor compensatiewoningen volgens het principe 'ruimte voor ruimte' zijn niet bij voorbaat aangewezen. Het is mogelijk dat er clusterlocaties worden ontwikkeld groter dan 3 hectare, als dit vanuit een oogpunt van ruimtelijke kwaliteit de voorkeur verdient boven meerdere kleinere locaties. Dit soort clusterlocaties zijn niet opgenomen op onderstaande kaart, maar zijn wel toegestaan.

Bedrijventerreinen

Op de kaart zijn de ruimtelijke reserveringen voor zowel het harde aanbod als het zachte aanbod van bedrijventerreinen groter dan 3 hectare buiten bestaand stads- en dorpsgebied aangegeven.

Andere stedelijke ontwikkelingen

Ook andere stedelijke ontwikkelingen groter dan 3 hectare zijn in dit Programma ruimte opgenomen. Het kan daarbij bijvoorbeeld gaan over sportvelden, begraafplaatsen en accommodaties voor onderwijs, zorg, cultuur, bestuur en indoor sport en leisure. Als dergelijke voorzieningen onderdeel zijn van een op de kaarten en in de tabellen aangegeven woningbouwlocatie of bedrijventerrein is geen afzonderlijke vermelding opgenomen. Zelfstandige voorzieningen zijn wel als zodanig op de kaarten en in de tabellen opgenomen.

Invoegen: '3 hectare kaart'

Invoegen: Tabel 1 'woningbouwlocaties, tabel 2 'bedrijventerreinen zachte capaciteit', tabel 3 'bedrijventerreinen harde capaciteit' en tabel 4 'overige stedelijke ontwikkelingen'

In de tabel met woningbouwlocaties worden nieuwe kolommen toegevoegd: aantal woningen + dichtheid

Transformeren, herstructureren en verdichten van locaties

Rolkeuze

Reguleren

Beleidskeuzes

Beleidskeuze 'Verstedelijking'

Is de maatregel gebiedsspecifiek?

Ja.

Kaart met transformatiegebieden

Toelichting maatregel

Verdichting, herstructurering en transformatie zijn ingewikkelde en financieel zware opgaves. Rijkssubsidies voor verstedelijking en stedelijke vernieuwing zijn afgebouwd en het investeringsvermogen van woningcorporaties is ontoereikend.

Diverse locaties in en nabij het stedelijk gebied zullen een andere functie krijgen die op die plek passender is, zowel vanuit behoefte als vanuit kwaliteit. Hierbij kan bijvoorbeeld worden gedacht aan de Vlietzone, de Binckhorst in Den Haag of Stadshavens in Rotterdam. Dit past bij de provinciale ambitie voor een aantrekkelijk vestigingsklimaat. Op een beperkt aantal plekken richt de transformatie zich vooral op de herontwikkeling naar gemengd stedelijk gebied. Dit gaat gepaard met een meer intensieve benutting van de ruimte rekening houdend met de ligging ten opzichte van het openbaar vervoernetwerk. Aan de rand van de steden gaat het vooral om het combineren van stedelijke functies met recreatieve en groene functies.

De provincie wil ook ruimte bieden aan organische ontwikkeling en functiemenging vanuit een oogpunt van betere benutting en kwaliteitsverbetering van het bestaand stads- en dorpsgebied. Met name bedrijventerreinen met milieucategorie 1 en 2 lenen zich voor functiemenging. In mindere mate is functiemenging ook mogelijk op bedrijventerreinen met milieucategorie 3, mits de belangen van bedrijven niet geschaad worden. Bedrijventerreinen met milieucategorie 4 en hoger verdragen zich niet met functiemenging, zeker niet met gevoelige functies zoals wonen.

Bij transformatie van terreinen met categorie 3 en hoger alsmede watergebonden bedrijventerreinen dient de gemeente in het bestemmingsplan aan te geven of het, gelet op de kwalitatieve en kwantitatieve behoefte, noodzakelijk is binnen de regio te voorzien in compensatie van het bedrijventerrein, en zo ja, waar die compensatie zal plaatsvinden.

Belangrijke transformatiegebieden

Bedrijventerrein Binckhorst - gemeente Den Haag

Bedrijventerrein Binckhorst is een gemengd bedrijventerrein, waar enkele watergebonden bedrijven gevestigd zijn. Het gaat om het afvaloverslagstation van de AVR en om twee beton-metselzandcentrales. De Binckhorst wordt getransformeerd naar gemengd stedelijk gebied, waar een verbetering van de ruimtelijke kwaliteit voorop staat. Het voormalige Stadsgewest Haaglanden heeft een onderzoek verricht naar alternatieven voor de uit te plaatsen milieuhinderlijke en watergebonden bedrijvigheid. Dit onderzoek heeft vooralsnog geen haalbare alternatieven opgeleverd. Daarom ligt het accent nu op optimale inpassing. Hierbij geldt het provinciale doel om voldoende ruimte voor watergebonden bedrijven en in milieucategorie 4 en hoger te houden. Woningbouw binnen de milieucontour van de betoncentrale is niet uitgesloten, mits de betoncentrale niet wordt beperkt in haar functioneren.

Vlietzone - gemeente Den Haag

Voor de Vlietzone heeft de gemeente in overleg met Rijswijk en Leidschendam-Voorburg een gebiedsperspectief vastgesteld. In dit perspectief wordt ingegaan op de verbetering van de groene kwaliteiten van de Vlietzone en op de reservering voor een mogelijk toekomstige verstedelijking, passend bij de uitgangspunten van de verschillende deelgebieden. De provincie hecht aan de groene kwaliteiten. In het perspectief wordt ook ingegaan op de wijze waarop initiatieven en ontwikkelingen door de betrokken gemeentebesturen in procedure worden genomen. De provincie werkt middels het landschapspark Vlietzone aan het in kaart brengen van de transitie.

Stadshavens – gemeente Rotterdam

Als de kavels op de Tweede Maasvlakte worden uitgegeven, ontstaat ruimte voor een herverkaveling van het havenindustriële complex. Er vinden verschuivingen van functies plaats, onder andere binnen Stadshavens. Deze gebieden worden getransformeerd naar de beoogde gemengde, stedelijke woonwerkmilieus in delen van het havengebied. Voor de provincie is het belangrijk dat de transformatie bijdraagt aan de bundeling van verstedelijking, infrastructuur, voorzieningen en economische activiteiten gericht op concentratie, waarbij rekening wordt gehouden met kwalitatieve vraagontwikkelingen op de regionale woningmarkt en het versterken van de mainportfunctie. Gelet op de buitendijkse ligging is waterveiligheid een belangrijk aandachtspunt.

Schieoevers Noord - gemeente Delft

Bedrijventerrein Schieoevers Noord is een bedrijventerrein dat benut kan worden voor bedrijven in een hogere milieucategorie en waar enkele watergebonden bedrijven gevestigd zijn. Schieoevers Noord heeft grote potentie te transformeren naar gemengd stedelijk gebied waar naast gewerkt ook gewoond kan worden. Uitgangspunt is om dit gemengd stedelijk gebied te realiseren. Hierbij wordt rekening gehouden met de zittende bedrijven. Verder wordt nog onderzocht welke mengvorm tussen wonen en (type) werkmilieu er mogelijk is in dit gebied. Schieoevers Noord kan dan voorzien in de ruimtebehoefte van bedrijven die onder andere ontstaan zijn op de campus Delft. Het gebied ligt centraal in Delft, tussen de treinstations Delft en Delft-Zuid en de historische binnenstad. Ook de TU Delft Campus en Technopolis grenzen aan Schieoevers. Het gebied is via de Kruithuisweg (N470) verbonden met de A4 en A13.

Er is een onderzoek (Transitie langs de Delftse Schie, door Stec-groep) verricht naar de behoefte van HMC- en watergebonden bedrijven in Delft en de regio. Hieruit blijkt dat Schieoevers een belangrijke locatie is voor Delft en regio. Het bedrijventerrein functioneert goed, genereert inclusief afgeleide effecten circa 15% van de werkgelegenheid in Delft en 5% van het bruto regionaal product van MRDH. Verhoudingsgewijs zijn er op Schieoevers een betrekkelijk klein aantal HMC- en/of watergebonden bedrijven gevestigd; Tegelijkertijd zitten er ook bedrijven die wellicht niet formeel een HMC-status hebben of gebruiken, maar wel op een andere manier gebaat zijn bij voldoende hinderruimte. Bijvoorbeeld doordat zij een hoge (vracht)verkeer aantrekkende werking hebben, of omdat deze planologische milieuruimte een bepaalde mate van zekerheid geeft voor een eventuele uitbreiding of groei van bedrijfsactiviteiten in de toekomst. Ook geeft het de locatie imago, waardoor 'hinderbedrijven' zich er thuis voelen en vertrouwen hebben in de plek. Specifiek voor Delft blijkt dat er een beperkte uitbreidingsbehoefte aan HMC en watergebonden bedrijven bestaat. In de regio is echter nog wel behoefte aan HMC- en watergebonden bedrijven. Deze behoefte hoeft echter niet per definitie op Schieoevers Noord een plek te krijgen. Wel is het van belang dat deze behoefte, de transformatie van Schieoevers Noord en vergelijkbare locaties in de regio regionaal afgestemd wordt. Om transformatie van Schieoevers Noord mogelijk te maken wordt er gekeken naar alternatieve locaties voor reguliere, milieuhinderlijke en watergebonden bedrijvigheid. In beginsel wordt ingezet op de optimalisatie van Schieoevers Zuid en elders in de regio. Hierbij gelden de provinciale doelen om voldoende ruimte voor bedrijven met hoogst mogelijke milieucategorie en watergebonden bedrijven te houden en woningbouw mogelijk te maken. Stappen

zoals regionale afstemming bij de behoefte en verplaatsing van functies en bedrijven (compensatie) zijn belangrijke beslissingen die nog genomen moeten worden.

BleiZo

Nu duidelijk is dat er geen 'factory outlet center' wordt gerealiseerd, is het van belang BleiZo op een andere manier te ontwikkelen. In 2018 is bij BleiZo het station Lansingerland-Zoetermeer gerealiseerd. De kantorencapaciteit van BleiZo is in programmatische zin overgeheveld naar de regio Haaglanden en is daarbij in de regionale visie opgenomen als kantorenlocatie. De provincie beschouwt Prisma als een deel van BleiZo en uitplaatsing van het Woonhart Zoetermeer naar een deel van Prisma wordt niet op voorhand uitgesloten. 'Leisure' ziet de provincie als een positieve ontwikkeling.

Recreatief knooppunt Sliedrecht

De Merwedezone biedt een ontwikkelingskader voor het regiopark met recreatieve knooppunten. Ten behoeve van het recreatief knooppunt Sliedrecht moeten sportvelden worden uitgeplaatst van een bedrijventerrein naar een locatie buiten bestaand stads- en dorpsgebied. De uitplaatsing van de sportvelden moet plaatsvinden in combinatie met de knooppuntontwikkeling Sliedrecht. Uitgangspunt bij de ontwikkeling van het regiopark moet zijn dat de verrommeling wordt tegengegaan, dat de agrarische bedrijfsvoering wordt gerespecteerd en dat de landschappelijke en cultuurhistorische kwaliteiten van het gebied worden behouden en versterkt.

Plaspoelpolder

Een deel van het bedrijventerrein Plaspoelpolder wordt getransformeerd naar een meer gemengd gebied. Het gebied aan de haven en de vliet bieden volgens de toekomstvisie Plaspoelpolder van de gemeente Rijswijk grote kansen om een prettig verblijfsgebied (o.a. wonen, horeca, werken) te realiseren. De provincie houdt voor de percelen die een directe ligging hebben aan het water vast aan de aanduiding watergebonden bedrijventerrein. Dit betekent dat een bestemmingsplan dat betrekking heeft op een watergebonden bedrijventerrein in hoofdzaak watergebonden bedrijven toelaat. Het enige perceel met, op dit moment, een hoge milieucategorie op het watergebonden bedrijventerreindeel is het perceel van de voormalige betoncentrale. Inmiddels is de centrale ontmanteld. Feitelijk is de locatie te klein (3.000 m²) voor een betoncentrale. Dit perceel blijft vanwege de ligging aan het water wel gehandhaafd als watergebonden bedrijventerrein. Bij het bepalen van de hoogst mogelijke milieucategorie in het bestemmingsplan kan rekening worden gehouden met de toekomstige ontwikkeling van andere delen van de Plaspoelpolder tot een gemengder gebied.

Transformatie van glastuinbouwgebieden

Naast bovengenoemde transformatiegebieden is er nog een aantal niet duurzame (of verouderde) glastuinbouwgebieden waar transformatie zal gaan plaatsvinden. Deze transformatiegebieden met niet duurzaam glas hebben de aanduiding transformatie op de bij dit onderdeel behorende kaart.

- Erasmuszone Wateringen: van glastuinbouwgebied naar gemengd stedelijk milieu wonen plus werken
- Glastuinbouwgebieden in Aar- en Amstelzone van glastuinbouw naar gemengde functies (wonen, recreatie, agrarisch en natuur)
- Glastuinbouwgebied Lansingerland, Hoekeindsche weg: van glas naar stedelijk gebied
- Gemeente Katwijk, de Woerd: van glastuinbouw naar stedelijk milieu.

Deze gebieden kunnen transformeren naar een andere functie. De nog aanwezige glastuinbouwbedrijven vallen op grond van de verordening onder de regeling voor verspreid glas, dit houdt in dat per bedrijf een oppervlakte van maximaal 2 ha glas mogelijk is.

Biodiversiteit (ontwikkeling soortenbeleid voor de soorten binnen het stedelijk gebied)

PM

Uitwerking Landschapspark Zuidvleugel

PM

Ambitie 7 – Gezond en veilig Zuid-Holland

Beleidsdoel 7.1 – Bevorderen verbeteren milieukwaliteit en gezondheid

Beleidskeuzes (Omgevingsvisie)	Maatregelen (Omgevingsprogramma)
Luchtkwaliteit en geurhinderbeleid	Verbetering luchtkwaliteit Geurhinderbeleid
Geluidhinder	
Ontwikkeling en hinder luchthaven Schiphol	
Ontwikkeling en hinder Rotterdam The Hague Airport	
Regulering recreatieve commerciële en bedrijfsgebonden luchtvaart	
Externe veiligheid (omgevingsveiligheid)	PM
Optimaal benutten, beschermen en beheren van bodem & ondergrond	Optimaal benutten en beheren van de bodem en ondergrond
	Beschermen en beheren van het bodem- en grondwatersysteem
	Nazorg stortplaatsen in het kader van de Wet Milieubeheer

Beleidsdoel 7.2 – Gezonde en bewegingsvriendelijke leefomgeving

Beleidskeuzes (Omgevingsvisie)	Maatregelen (Omgevingsprogramma)
Gezonde leefomgeving	
Groenparticipatie	Groenparticipatie
Sport en recreatie, water- en groenbeleving	Beleidsuitwerking waterrecreatie
Lopen	Beleidsuitwerking Lopen
Sportief en recreatief aantrekkelijke en beweegvriendelijke leefomgeving	Bevorderen van een sportief en recreatief aantrekkelijke en beweegvriendelijke leefomgeving

Beleidsdoel 7.3 – Klimaatbestendig Zuid-Holland, opgewassen tegen de effecten van klimaatverandering en bodemdaling

Beleidskeuzes (Omgevingsvisie)	Maatregelen (Omgevingsprogramma)
Naar een klimaatbestendig Zuid-Holland	Klimaatadaptatie
Beperken maatschappelijke kosten door bodemdaling	Bodemdaling in stedelijk gebied

Beleidsdoel 7.1 – Bevorderen verbeteren milieukwaliteit en gezondheid

Verbetering luchtkwaliteit

Ter verbetering van de luchtkwaliteit voert de provincie het onderstaande maatregelpakket van programma luchtkwaliteit uit.

Rolkeuze

De provincie kiest bij de maatregelen voor verschillende rollen. Bij vergunningverlening en bij ontgassen van binnenvaartschepen gaat het om reguleren, bij het Schone Lucht Akkoord wordt de rol regisseren of stimuleren gekozen.

Beleidskeuzes

De provinciale inzet is om de gezondheidsschade aan mensen en de schade aan de natuur door luchtverontreiniging te beperken en daardoor bij te dragen aan een gezonde woon- en leefomgeving. Basis van het provinciale luchtkwaliteitsbeleid is om in samenwerking met andere partijen aan de wettelijke Europese luchtkwaliteitseisen te voldoen. De Provincie Zuid-Holland streeft verder naar het in 2030 behalen van de in 2019 geldende WHO-advieswaarden voor luchtkwaliteit.

Dit gaat de provincie bereiken door uitvoering van het Schone Lucht Akkoord en de provinciale maatregelen ter verbetering van de luchtkwaliteit.

De werkwijze bij de vergunningverlening, toezicht en handhaving is uitgewerkt in de Nota vergunningverlening, toezicht en handhaving 2018 – 2021.

Is de maatregel gebiedsspecifiek?

De maatregelen gelden voor de hele provincie Zuid-Holland.

Toelichting maatregel

De provincie richt zich op de volgende taken:

1. Uitvoering van het Schone Lucht Akkoord (SLA)

Het Nationaal Samenwerkingsprogramma Luchtkwaliteit bevatte maatregelen en projecten die door de overheden zijn genomen om gezamenlijk de wettelijke grenswaarden voor luchtkwaliteit te bereiken. Dit programma is nagenoeg afgerond, alleen de monitoring loopt nog door. Dit programma wordt opgevolgd door het Schone Lucht Akkoord. In het SLA verplichten Rijk, provincies en een groot aantal gemeenten zich om verdergaande maatregelen te nemen om de uitstoot van vervuulende stoffen naar de lucht te verlagen. Het SLA streeft naar het halen van de WHO-advieswaarden voor de luchtkwaliteit in 2030. Dit bestuursakkoord bevat afspraken om het eigen beleid aan te passen en om gezamenlijk op zoek te gaan naar maatregelen voor verdere verbeteringen van de luchtkwaliteit. Zo worden een aantal pilots uitgevoerd om te experimenteren met vernieuwende ideeën.

2. Vergunningverlening en handhaving (wettelijke taak)

Het beperken van de emissies naar de lucht van industriële activiteiten wordt gereguleerd via vergunningen die zijn vastgesteld op basis van de rijksregelgeving en de Nederlandse Emissie Richtlijnen (NER). De regionale omgevingsdiensten voeren de provinciale taken uit betreffende vergunningverlening. De Nota vergunningverlening, toezicht en handhaving 2018-2021 geeft hiertoe het kader.

3. Pieken in luchtverontreiniging door smog (wettelijke taak)

In smogperiodes is het uit oogpunt van volksgezondheid belangrijk om de bevolking snel en adequaat te informeren. Daartoe treedt het Provinciale Draaiboek SMOG in werking dat aansluit bij het rijksdraaiboek. Dit provinciale draaiboek beschrijft de acties die binnen Zuid-Holland worden genomen. De uitvoering van deze taak ligt voor Zuid-Holland bij de DCMR vanwege de vierentwintiguursbeschikbaarheid.

4. Geurhinder (wettelijke taak)

Zie afzonderlijke maatregel geurhinder.

5. Zeer Zorgwekkende Stoffen, voorheen prioritair stoffen (wettelijke taak)

In EU-verband zijn een aantal stoffen aangewezen die steeds minder gebruikt mogen gaan worden; de zogenaamde substances of very high concern (SVHC). De rijksoverheid heeft op basis van inzicht in de eigenschappen van stoffen een lijst samengesteld van Zeer Zorgwekkende Stoffen en recent een lijst met potentiële Zeer Zorgwekkende Stoffen. Het gaat bij beide lijsten om stoffen met een risico voor mens en milieu die de overheid met voorrang wil aanpakken. De nationale stoffenlijsten en normen werken door in de kaderstelling voor vergunningverlening, toezicht en handhaving (minimalisatieverplichting emissies). De provincie geeft actief inhoud aan het rijksbeleid.

6. Luchtkwaliteit en binnenvaart

Om te voorkomen dat binnenvaartschepen hun restlading van benzeen en benzeenhoudende stoffen via ontgassen lozen, heeft de provincie een verbod ingesteld voor het varende ontgassen van deze stoffen omdat die schadelijk zijn voor de gezondheid. Dit verbod is opgenomen in de Omgevingsverordening.

Verder is het verduurzamen van de binnenvaart onderdeel van het Schone Lucht Akkoord en van het provinciale beleid. Dit beleid richt zich op de uitstoot uit de motoren. In het EU project CLINSH wordt onderzoek gedaan naar schone technieken.

7. Stikstofdepositie (wettelijke taak)

Een overmaat aan stikstofdepositie (door stikstofoxiden en ammoniak) zorgt voor natuurschade. Daarom wordt stikstofdepositie langs twee sporen aangepakt. Het ene spoor heeft betrekking op de uitstoot van stikstofverbindingen door verkeer, industrie en landbouw waardoor de depositie daalt. Het andere spoor betreft het herstellen van de natuurschade door depositie van stikstof op Natura-2000-gebieden en gaat over instandhouding-doelstellingen, en de Europese verplichting om de natuur en vooral biodiversiteit in die gebieden te beschermen.

Geurhinderbeleid

Rolkeuze

De provincie kiest bij het geurhinderbeleid voor reguleren.

Beleidskeuzes

Het geurhinderbeleid is bedoeld om de geurhinder door inrichtingen te beperken tot een acceptabel niveau. Geurhinder - ofwel stank - wordt vooral veroorzaakt door industriële activiteiten en veehouderij (megastallen). Geureffecten worden beperkt door het nemen van bronmaatregelen. Bij de vergunningverlening past de provincie het geurhinderbeleid toe. Hierbij wordt het acceptabele hinderniveau vastgesteld om te zorgen dat geurgevoelige objecten worden beschermd tegen onacceptabele geurhinder. Het industriële complex in de regio Rijnmond kent door de vele geurbronnen die dicht op elkaar zitten een complexere problematiek. Voor Rijnmond is er dan ook beleid vastgesteld gericht op lokale geuraanpak.

Is de maatregel gebiedsspecifiek?

Er zijn maatregelen geformuleerd die gelden voor de hele provincie Zuid-Holland behalve voor regio Rijnmond. De geformuleerde maatregelen die alleen gelden voor Rijnmond zijn een verbijzondering van de regels die gelden voor de rest van de provincie.

Toelichting maatregel

Het geurhinderbeleid is bedoeld om aan te geven wat de maximale aanvaardbare geurbelasting is bij woonhuizen. De provincie gebruikt dit beleid bij de vergunningverlening aan bedrijven onder bevoegd gezag van de provincie. Er zijn een aantal beleidsregels geldig:

Beleidsregel 1

De provincie Zuid-Holland volgt voor vergunningverlening (Wet algemene bepalingen omgevingsrecht) het rijksbeleid geur alsmede de uitwerking daarvan in het Activiteitenbesluit en de Beleidsnota Actualisatie geurhinder van de Provincie, vastgesteld door Gedeputeerde Staten op 15 januari 2019. Dat betekent dat het algemene uitgangspunt is het voorkomen van (nieuwe) hinder en verder dat geur-emitterende inrichtingen de beste beschikbare technieken (BBT) inzetten om geurhinder voor de omgeving te voorkomen dan wel te beperken.

Beleidsregel 2

Gedeputeerde Staten stellen in het belang van de bescherming van het milieu het aanvaardbaar hinderniveau vast voor geurhinder in de omgeving van een inrichting als bedoeld in artikel 1.1 van de Wet algemene bepalingen omgevingsrecht.

Het afwegingsgebied voor het aanvaardbaar geurhinderniveau bevindt zich tussen de volgende grenzen: de hindergrens en de ernstige-hindergrens.

Voor de bepaling van de hindergrenzen kunnen in ieder geval de volgende objectieve hulpmiddelen worden gebruikt: klachtenregistratie/-analyse en hedonische waarden. De klachtenregistratie is van groter belang dan de hedonische waarde omdat deze een maat is van de werkelijk ondervonden hinder.

De ligging van de hindergrens en ernstige-hindergrens is opgenomen in onderstaande tabel.

Ligging Hindergrens en Ernstige Hindergrens

geurtype	emissie-uren per jaar	Hindergrens	Ernstige Hindergrens
C(H = -2) < 5 ouE/m ³	≥ 3.500	0,5 ouE/m ³ als 98-percentiel	C(H = -2) als 98-percentiel
	< 3.500	2,5 ouE/m ³ als 99,99-percentiel	5 x C(H = -2) als 99,99-percentiel
C(H = -2) ≥ 5 ouE/m ³	≥ 3.500	0,5 ouE/m ³ als 98-percentiel	5 ouE/m ³ als 98-percentiel
	< 3.500	2,5 ouE/m ³ als 99,99-percentiel	25 ouE/m ³ als 99,99-percentiel

Toelichting: C(H = -2) = de geurconcentratie behorende bij een hedonische waarde van -2.

Beleidsregel 3

Geurgevoelige objecten worden beschermd tegen niet aanvaardbare geurhinder.

In onderstaande tabel is de niet-limitatieve lijst met geurgevoelige objecten opgenomen.

Niet-limitatieve lijst van geurgevoelige objecten

Type 1: meest geurgevoelig	type 2: minder geurgevoelig	type 3: licht geurgevoelig
Woonwijk, lintbebouwing	bedrijfswoningen	bedrijfsterreinen en industriegebieden
ziekenhuizen, sanatoria, bejaarden- en verpleegtehuizen recreatiegebieden (verblijfsrecreatie)	woningen in het landelijk gebied, verspreid liggende woningen recreatiegebieden (dagrecreatie)	
Woonwagenterreinen	kantoren	
Woonboten	winkels	
Asielzoekerscentra		
Scholen		
Dagverblijven		

- 3a. Voor geurgevoelige objecten van het type 2 is een driemaal zo hoge geurbelasting toelaatbaar dan voor objecten van het type 1;
- 3b. Bij geurgevoelige objecten van het type 3 mag de ernstige-hindergrens niet worden overschreden;
- 3c. De hindergrens is de streefwaarde voor type 1-bestemmingen.

Geurhinderbeleid Rijnmond

In het Rijnmondgebied wordt bij de vergunningverlening gewerkt met 3 maatregelniveaus:

Maatregelniveau I:	Buiten de terreingrens mag geen geur afkomstig van de inrichting waarneembaar zijn
Maatregelniveau II	Ter plaatse van een geurgevoelige locatie mag geen geur afkomstig van de inrichting waarneembaar zijn."
Maatregelniveau III	Ter plaatse van een geurgevoelige locatie mag geen geuroverlast veroorzaakt worden door de inrichting."

Bij de vergunningverlening wordt gepoogd met behulp van best beschikbare technieken een zo laag mogelijk maatregelniveau te bereiken met een zo hoog mogelijke bescherming tegen geurhinder. Doel is om geurhinder buiten de inrichting zoveel mogelijk te voorkomen.

Optimaal benutten en beheren van de bodem en ondergrond

Optimaal benutten en beheren van de bodem en ondergrond:

- Duurzaam positioneren, beheren en afbouwen van winningsfuncties, opslagfuncties en transportfuncties;
- Beheren van de natuurlijke en antropogene waarden van de ondergrond;
- Bevorderen van 3D-ordering in ruimtelijke planprocessen.

Rolkeuze

De rol in het NSOB-kwadrant betreft adviseren en stimuleren als het om functies gaat waar medeoverheden bevoegd gezag voor zijn, en reguleren als het om functies gaat waar de PZH bevoegd gezag voor is.

Beleidskeuzes

Draagt bij aan de beleidskeuzen:

- Optimaal benutten en beschermen en beheren van bodem en ondergrond;
- Realiseren goede grondwaterkwaliteit en -kwantiteit.

Is de maatregel gebiedsspecifiek?

Nee.

Toelichting maatregel

Het gaat om het duurzaam positioneren en beheren en beëindigen van winning, opslag en transport van water- en energie in de ondergrond. Voor gaswinning gaat op het afbouwen van de winning. Dit wordt in een uitvoeringsprogramma uitgewerkt.

Het gaat om het duurzaam beheren van waarden van de ondergrond (ecologische waarde, aardkundige waarde, archeologische waarde). Dit wordt in een uitvoeringsprogramma nader uitgewerkt.

Het gaat erom 3D-Ordering standaard en structureel onderdeel te laten worden van alle relevante ruimtelijke planprocessen in Zuid-Holland. In het kader van de Omgevingswet worden tussen provincies, omgevingsdiensten en gemeenten afspraken gemaakt over samenwerking en een nieuwe rolverdeling bij het realiseren van een duurzaam, veilig en efficiënt gebruik van bodem en ondergrond. Dit wordt in een uitvoeringsprogramma nader uitgewerkt.

Beschermen en beheren van het bodem- en grondwatersysteem

Beschermen en beheren van het bodem-grondwatersysteem:

- Uitvoeren overgangsrecht (VTH-taak) Wet bodembescherming/Omgevingswet door mandatering aan Omgevingsdienst en opdrachtverlening aan de Omgevingsdiensten;
- Uitvoeren restopgave spoedlocaties bodemverontreiniging;
- Uitvoeren maatregelen ter verbetering van de grondwaterkwaliteit, vastgelegd in het waterprogramma;
- Samenwerken met andere overheden op de thema's diffuse verontreinigingen en zeer zorgwekkende stoffen en nieuwe stoffen;
- Bevorderen dat in ruimtelijke plannen de kansen voor de aanpak van bodem- en grondwaterverontreiniging worden meegewogen als onderdeel van de 3D-Ruimtelijke Ordening.

Rolkeuze

Voor het uitvoeren van het overgangsrecht en van de restopgave spoedlocaties ligt de nadruk op regisseren en reguleren. Voor het verminderen van diffuse verontreinigingen, Zeer Zorgwekkende Stoffen en nieuwe stoffen is primair een faciliterende rol voorzien. Het gaat vooral op het signaleren (beleidsmonitoring) en investeren in kennisinfrastructuur. Afhankelijk van de casus en omstandigheden van een vraagstuk kan een andere rol van de Provincie gewenst zijn. Het tegengaan van bodem- en grondwaterverontreiniging als onderdeel van ruimtelijk planvorming, valt vooral onder het kwadrant stimuleren.

Beleidskeuzes

Draagt bij aan de beleidskeuzen:

- Optimaal benutten en beschermen en beheren van bodem en ondergrond;
- Realiseren goede grondwaterkwaliteit en -kwantiteit.

Is de maatregel gebiedsspecifiek?

Nee.

Toelichting maatregel

Met de invoering van de Omgevingswet (Ow) veranderen de taken van de provincie in het kader van het bodembeheer. In het overgangsrecht bij de Omgevingswet is geregeld voor welke activiteiten uit de te vervallen Wet Bodembescherming de provincie bevoegd gezag blijft. De omgevingsdiensten voeren de bevoegd-gezag-taken uit. De provincie stuurt dit aan via mandaatbesluit, VTH nota en opdrachtverlening.

Historische bodemverontreinigingen met onaanvaardbare risico's zijn op basis van de Wet Bodembescherming en onder regie van de provincie in de voorgaande periode versneld aangepakt. Er resteert nog een opgave van ongeveer 45 locaties. De meesten hiervan zijn al in uitvoering maar langlopend. Monitoring van de saneringsvoortgang is voldoende. Voor een aantal locaties is de uitvoering nog niet gestart of stagneert de voortgang. Over deze locaties maken we afspraken met partijen, en zijn investeringen nodig om uitvoering van de grond te krijgen.

Nazorg stortplaatsen in het kader van de Wet Milieubeheer

Uitvoer van nazorg van stortplaatsen:

- Voorbereiding uitvoering nazorg bij te sluiten stortplaatsen en beoordeling nazorgplannen;
- Vaststellen doelvermogens ter bestrijding van nazorgkosten;
- Overdracht van te sluiten stortplaatsen naar provincie;
- Uitvoer nazorgactiviteiten op gesloten stortplaatsen ter bescherming van het milieu;
- Vergunningverlening en VTH-taak voor activiteiten op en bij gesloten stortplaatsen.

Rolkeuze

Reguleren.

Beleidskeuzes

Draagt bij aan de beleidskeuzen:

- Optimaal benutten en beschermen en beheren van bodem en ondergrond;
- Realiseren goede grondwaterkwaliteit en -kwantiteit.

Is de maatregel gebiedsspecifiek?

Ja, de 11 stortplaatsen waarop de Wm van toepassing is (zie kaart in de Omgevingsverordening).

Toelichting maatregel

Voor te sluiten stortplaatsen worden door de exploitanten nazorgplannen opgesteld. Deze worden door de provincie op basis van een provinciale beleidsregel beschikt (Beleidsregel voor toepassing van de IPO checklist voor stortplaatsen en baggerdepots 2014).

Op basis van deze beschikking wordt de nazorgheffing aan de exploitant opgelegd (Verordening nazorgheffing gesloten stortplaatsen provincie Zuid-Holland 2014).

Als de exploitant alle (nazorg)voorzieningen heeft aangebracht, voert de provincie een eindinspectie uit. Bij een positieve uitslag volgt de sluitingsverklaring en wordt de stortplaats formeel overgedragen aan de provincie (Wet Milieubeheer).

Op gesloten stortplaatsen wordt de nazorg door de provincie uitgevoerd. Het gaat hier om controle, monitoring en vervanging van nazorgvoorzieningen. De kosten worden betaald uit het nazorgfonds (Verordening provinciaal fonds nazorg gesloten stortplaatsen Zuid-Holland).

Dit fonds wordt gevuld door de exploitanten van de stortplaatsen. De nazorgkosten berekent de provincie aan de hand van het nazorgplan. De afdracht van nazorgkosten geldt overigens niet voor baggerdepots die bij Rijkswaterstaat in beheer zijn, aangezien deze na sluiting onder verantwoordelijkheid van Rijkswaterstaat blijven vallen.

Ter bescherming van de nazorgvoorzieningen en voor een goede uitvoering van de nazorg zijn in de Omgevingsverordening regels opgenomen. Gesloten stortplaatsen zijn aangewezen als gebieden waar beperkingen gelden. Activiteiten zijn verboden of vergunningsplichtig (maatwerkvoorschriften), of er geldt een meldingsplicht voor.

Beleidsdoel 7.2 – Gezonde en bewegingsvriendelijke leefomgeving

Groenparticipatie

Vergroten groenparticipatie

Via de programma's De Groene Motor en Mens en Natuur en projecten zoals Groen doet goed.

Rolkeuze

Bij de programma's De Groene Motor en Mens en Natuur is gekozen voor faciliteren, waarbij een deel gericht is op behoud van de betrokkenheid vrijwilligers in Zuid-Holland.

Bij de projecten wordt gewerkt aan verbreding van de doelgroep waardoor de groep burgers die zich betrokken voelt bij het groen in Zuid-Holland diverser in samenstelling wordt.

Beleidskeuzes

Groenparticipatie

Is de maatregel gebiedsspecifiek?

Nee.

Toelichting maatregel

De Programma's De Groene Motor en Mens en Natuur wordt via een 3-jarige projectsubsidie ondersteund. Projecten worden via een projectsubsidie ondersteund of in opdracht uitgevoerd.

Programma De Groene Motor

Het programma De Groene Motor zorgt voor een ondersteunende infrastructuur voor alle groene vrijwilligers in Zuid-Holland. Hierbij is veilig en professioneel werken van belang. Via het platform www.zelfdoeninz.nl wordt deze ondersteuning gefaciliteerd. Het programma is uitgewerkt in de volgende hoofdlijnen:

- Organisatie en beleid;
- Praktische ondersteuning;
- Zichtbaarheid en netwerk;
- Concrete programma's;
- Financiële ondersteuning.

De coördinatie van het programma is belegd bij De Groene Motor. De Groene Motor heeft een zelfstandige positie en maakt organisatorisch deel uit van Stichting Het Zuid-Hollands Landschap.

Organisatie en beleid

De Groene Motor ondersteunt vrijwilligersgroepen met praktische, strategische en beleidsmatige adviezen. Daarnaast verbindt zij vrijwilligers met stakeholders, zoals een gemeente, waterschap, vereniging en buurt.

Praktische ondersteuning

De praktische ondersteuning bestaat uit de gereedschapsuitleen en het aanbieden van cursussen.

Vrijwilligers kunnen gebruik maken van de gereedschapsuitleen van De Groene Motor. De gereedschapsuitleen is gratis en het gereedschap wordt op locatie gebracht. Ook vanuit burgerinitiatieven wordt gebruik gemaakt van deze service.

De Groene Motor biedt diverse (online) cursussen en opleidingen aan. Deze cursussen stimuleren laagdrempelig, veilig, milieuvriendelijk en ambachtelijk landschapsbeheer. Voor de vrijwilligers, die actief zijn met uitvoeren van beheer, is opleiding over veilig werken noodzakelijk. Voor het gebruik van gemotoriseerd gereedschap is certificering vereist vanuit de Arbowetgeving.

Via het landelijke platform www.leerjegroen.nl zijn online modules te volgen. De Groene Motor is samen met groene partijen partner van dit platform.

Zichtbaarheid en netwerk

De Groene Motor zet zich in voor de zichtbaarheid en promotie van het groen vrijwilligerswerk. Hiervoor worden de onderstaande initiatieven ingezet:

- Platform
De Groene Motor ondersteunt het netwerk van vrijwilligersgroepen via het platform Zelf Doen in Zuid-Holland. Via het platform worden vrijwilligers en hun activiteiten in beeld gebracht, vacatures geplaatst en activiteiten gedeeld.
- Evenementen
Evenementen vergroten de zichtbaarheid van het groene vrijwilligerswerk. De Groene Motor organiseert evenementen en ondersteunt vrijwilligersgroepen bij deelname aan landelijke en regionale evenementen. Voorbeelden zijn de jaarlijkse Vrijwilligersdag Zuid-Holland, NLDoet en de landelijke Natuurwerkdag. Op de Natuurwerkdag kunnen mensen kennis maken met het vrijwilligerswerk.
- Netwerk vrijwilligerscoördinatoren
In dit netwerk worden kennis, inspiratie en projecten inhoudelijk gedeeld voor draagvlak en verhoogde kansen op succesvolle samenwerking. Deelnemers aan dit netwerk zijn de coördinatoren van verschillende groene organisaties.

Concrete programma's

De Groene Motor ondersteunt de volgende programma's:

- Boerenlandvogels;
- Natuur, Gezondheid & Omgeving;
- Meetnet Agrarisch Cultuurlandschap;
- Groen & Erfgoed.

Financiële ondersteuning

Om vrijwilligersactiviteiten en behoud van landschap bereikbaar te maken wordt op fondsvorming ingezet. Samen met streek- en landschapsfondsen wordt gewerkt aan een breder scala van voorzieningen op dit gebied. Daarbij worden vrijwilligersgroepen geïnformeerd over fondsen en subsidiemogelijkheden.

Programma Mens en Natuur

Binnen dit programma wordt ingezet op het verbinden van natuurbeleving met maatschappelijke relevante onderwerpen zoals natuur en gezondheid, sociale cohesie, duurzame natuurgerichte recreatie en biodiversiteit. Deze onderwerpen worden uitgewerkt/uitgevoerd binnen 4 thema's:

- Kind en Natuur;
- Natuur en Gezondheid;
- Natuur in de Buurt;
- Natuur en Recreatie.

De uitvoering van het programma is belegd bij het IVN. Zij werkt aan de thema's samen met de vrijwilligers van de IVN-afdelingen en diverse partners.

Kind en Natuur

Vanuit een breed scala aan programma's en netwerken laat IVN ieder Zuid-Hollands kind de natuur dichtbij beleven. Tijdens schooltijd, in de vrije tijd of bij de kinderopvang. Grijs schoolpleinen worden groen en toegankelijk voor de hele buurt, minibossen vormen robuuste oases in de stad. Samen met natuurgebieden buiten de stad en groene buurtinitiatieven binnen de stad, vormen al deze plekken een netwerk van "buitenlokalen".

Natuur en Gezondheid

IVN stimuleert Zuid-Hollandse zorginstellingen en ziekenhuizen te vergroenen. IVN helpt plannen te verwezenlijken en biedt interventies aan. Hierbij werkt IVN ook met huisartsen samen. Natuurbeleving wordt hierdoor de essentie van vitale en duurzame zorg.

Natuur in de Buurt

In dit thema richt IVN op de bijdrage die particulieren in Zuid-Holland kunnen leveren. Het platform Groen Dichterbij verbindt, versterkt en verankert groene buurtinitiatieven in Zuid-Holland. IVN brengt omwonenden in aanraking met de natuur in de directe leefomgeving. IVN maakt onderwerpen als biodiversiteit, leefbaarheid en klimaatadaptie in dorp en stad via dit platform begrijpelijk en relevant voor iedereen.

Natuur en Recreatie

In en rond (natuur)gebieden in Zuid-Holland ontwikkelt en onderhoudt IVN sterke netwerken van opgeleide MKB-ondernemers: "Gastheren van het landschap". Betrokken ondernemers en natuurorganisaties versterken elkaar en verrijken het aanbod aan natuurgerichte recreatieve activiteiten. Als onderdeel van de economische agenda's verdiept IVN zich in natuurbeleving en betrokkenheid bij natuurbeleid.

Beleidsuitwerking waterrecreatie

Rol

Samenwerkende, participerende, initiërende en inspirerende overheid

Beleidskeuze

Sport, recreatie en water- en groenbeleving

Gebiedsspecifiek

Uit gebiedsconsultatie volgt dat er 3 regio's zijn met veel energie en betrokkenheid.

De provincie wil de samenwerking hierop verder uitwerken. Het gaat om de regio's Hollandse Plassen, Midden-Holland en Hof van Delfland.

Beschrijving maatregel

In drie geprioriteerde regio's is veel energie en betrokkenheid voor het gezamenlijk bouwen aan en uitvoeren van een waterrecreatieprogramma. Het gaat om de regio's Hollandse Plassen, Midden-Holland en Blauwe Cirkels/Hof van Delfland.

Vanaf najaar 2020 wordt er gewerkt aan het opstellen van drie regionale Uitvoeringsprogramma's.

De regionale programma's waterrecreatie zijn vooral gericht op het beter benutten en optimaliseren van vaarverbindingen voor zeilen, sloep, motorboot en kano.

Zuid-Holland is een echte waterrecreatieprovincie en hier liggen veel mogelijkheden om dit nog beter te ontwikkelen. Daarnaast is Zuid-Holland een paradijs voor actieve watersporten als (wind-, kite- en golf) surfen, sportvissen en duiken. Verder onderzoek naar wat er voor deze sporten mogelijk is wordt meegenomen in de paragraaf koppelkans met toerisme.

De provincie heeft de wens om door kleine en grote maatregelen het aantal recreatieve vaarrondjes te vergroten om zo Zuid-Holland voor de kleine recreatievaart (o.a. sloepen, kleine motorboten) beter beleefbaar en interessanter te maken.

In 2020 doet de provincie een inventarisatie welke verbindingen binnen én tussen de verschillende plassen en regio's er wenselijk en mogelijk zijn en welke actie daarbij hoort. Dit kan gaan om het verruimen van bedieningstijden, het opheffen van een vaarverbod, het graven van nieuwe verbindingen en ook het realiseren van meer trailerhellingen voor bootjes om nieuwe gebieden als recreant te kunnen verkennen. Ook komt er meer aandacht voor het uitbreiden en versterken van kanoroutes. Daarnaast is er het streven om het wandelen langs water te bevorderen en dit met concrete initiatieven te ondersteunen.

Voor de grotere recreatievaart is de begrenzing van het Recreatietoernet opgenomen in de verordening [§ 7.3.22, link]. Voor zwemlocaties in oppervlaktewater wordt verwezen naar de uitwerking van de beleidskeuze voor mooi en schoon water [link naar aanwijzing zwemlocaties].

Beleidsuitwerking lopen

Rolkeuze

Vooraf faciliteren en stimuleren.

Beleidskeuze

Lopen

Is de maatregel gebiedsspecifiek?

Nee, deze maatregel geldt zowel voor het bevorderen van recreatief als utilitair lopen, zowel in bebouwd gebied als daarbuiten in heel Zuid-Holland.

Toelichting maatregelen

Maatregelen zullen worden uitgewerkt om meer mensen zowel recreatief als utilitair meer te laten lopen in een omgeving die voor lopen veilig, gezond en aantrekkelijk is. Dit gebeurt o.a. in het kader van het provinciaal beleid voor bereikbaarheid (met name combinatie lopen-OV en first and last mile), sport en recreatie en ruimte (o.a. in het kader van functiemenging en meer voorzieningen en bestemmingen op loopafstand).

Bevorderen van een sportief en recreatief aantrekkelijke en beweegvriendelijke leefomgeving

Rolkeuze

Reguleren, regisseren, faciliteren en stimuleren.

Beleidskeuzes

Sportief en recreatief aantrekkelijke en beweegvriendelijke leefomgeving

Is de maatregel gebiedsspecifiek?

Nee, deze maatregel geldt zowel voor de natuur- en recreatiegebieden als het verdere buitengebied en stedelijk gebied.

Toelichting maatregelen

De provincie streeft met de volgende maatregelen naar een beweegvriendelijke leefomgeving en een zo groot mogelijke deelname van onze bewoners aan sport en recreatie, vooral in en dicht bij de woonomgeving ('om de hoek'), maar ook elders in het bebouwd en buitengebied:

- Stimuleren en faciliteren van de bereikbaarheid en toegankelijkheid van sport- en recreatievoorzieningen (zodat zoveel mogelijk Zuid-Hollanders hier gebruik van kunnen maken).
- Beheer van recreatiegebieden en routestructuren en kwaliteitsimpulsen om deze te versterken qua mogelijkheden voor sport en bewegen 'om de hoek'.
- Overdracht van provinciale recreatiegebieden op basis van maatwerk.
- Afronden aanleg nieuwe recreatiegebieden.
- Stimuleren van een aantrekkelijke buitenruimte (leefomgeving) die geschikt is voor en uitnodigt tot bewegen, sporten en recreëren. Dit gebeurt o.a. door fysieke knelpunten op locaties en routes weg te nemen of te verminderen en door recreatieve routestructuren te verbeteren.
- Kennisontwikkeling, onderzoek en innovatie ten behoeve van beleid dat beter beantwoordt aan de behoeften van onze bewoners aan sport en recreatie.
- In samenwerken met partners, zoals gemeenten, bedrijven en terreinbeheerders, wordt aan voornoemde maatregelen gewerkt.
- Sportevenementen kunnen worden ondersteund die gericht zijn op het bewegen in de buitenruimte, met speciale aandacht voor groepen die in deelname aan sport en recreatie zijn ondervertegenwoordigd.
- Lopende gebiedsprogramma's recreatie, biodiversiteit en duurzame landbouw van de landschapstafels worden afgerond.

Beleidsdoel 7.3 – Klimaatbestendig Zuid-Holland, opgewassen tegen de effecten van klimaatverandering en bodemdaling

Klimaatadaptatie

Rol

Faciliterende, samenwerkende, netwerkende overheid

Beleidskeuzen

- Naar een klimaatbestendig Zuid-Holland
- Toekomstbestendige infrastructuur
- Concurrerende en toekomstbestendige bedrijfsterreinen
- Stimuleren energie efficiëntie en mede ontwikkelen energie infrastructuur
- Zonne-energie
- Biodiversiteit
- Waterveiligheid en wateroverlast
- Groenblauwe stedelijke structuur
- Toekomstbestendig bouwen
- Beperken maatschappelijke kosten bodemdaling

Gebiedsspecifiek

Nee

Beschrijving maatregel

Met het programma 'Weerkrachtig Zuid-Holland' geeft Provincie Zuid-Holland invulling aan de uitvoering van het Deltaplan Ruimtelijke Adaptatie (DPRA). In 2017 heeft Provincie Zuid-Holland zich daaraan gezamenlijk met de andere overheden gecommitteerd. De DPRA-aanpak bestaat uit 7 ambities waaraan door alle overheden (gezamenlijk) invulling moet worden gegeven.

1. Kwetsbaarheden in beeld brengen
2. Risicodialoog voeren (A) en strategie opstellen (B)
3. Uitvoeringsagenda opstellen
4. Reguleren en borgen
5. Meekoppelkansen benutten
6. Stimuleren en faciliteren
7. Handelen bij calamiteiten

De ambitie is om de transitie naar een klimaat-en bodemdalingsbestendige provincie onlosmakelijk onderdeel te maken van het gehele provinciale beleid en de praktijk. Dat streven is voor zes verschillende beleidsvelden uitgewerkt, namelijk voor de velden toekomstbestendige bebouwing, robuuste infrastructuur, groene leefomgeving, waardevol water, een adaptieve economie en veerkracht bij weersextremen. Voor deze beleidsvelden worden de 7 ambities uit de DPRA aanpak toegepast.

Bodemdaling in stedelijk gebied

Rol

Faciliterende, samenwerkende, netwerkende overheid

Beleidskeuzes

- Beperken maatschappelijke kosten door bodemdaling
- Toekomstbestendige infrastructuur
- Beleven en benutten van erfgoed
- Beschermen, benutten en beleven van archeologische waarde
- Waterveiligheid en wateroverlast
- Toekomstbestendig bouwen
- Naar een klimaatbestendig Zuid-Holland

Gebiedsspecifiek

Nee

Beschrijving maatregel

De provincie faciliteert activiteiten gericht op het versterken van de kennisbasis over bodemdaling: voor het begrijpen van- en omgaan met de fysieke bodemdaling, de effectiviteit van maatregelen en de ondersteunende veranderaanpakken (sociaal, regels, financiering, grond) instrumenten en verdienmodellen (natte teelten/functies, keten, kpi's) en het delen, borgen en ontsluiten van de kennis en ervaring die wordt opgedaan. Dit gebeurt door:

- Het Nationaal Onderzoeksprogramma Broeikassen Veengebieden (NOBV), dat volgens afspraken in het Klimaatakkoord, samen met partners en partijen wordt opgetuigd. Het NOBV zorgt voor de uitvoering en monitoring van onderzoek en pilots.
- Het Nationaal Kennisprogramma Bodemdaling (NKB) en de onderliggende kennisexpeditie op (wisselende) specifieke thema's, zoals nieuwbouw, funderingen, grondwaterpeilbeheer, geo-informatie, governance, broeikasgassen, waterinfiltratiesystemen, natte teelten en lichte ophoogmaterialen. Het NKB zet zich in om kennis en kennisvragen te delen, verbinden, ontsluiten als kennishub en bodemdalingsloket.
- De Regiodeal Bodemdaling Groene Hart, van acht regionale overheden met het Rijk, waarin overheden, kennisinstellingen, (agrarische) ondernemers en bewoners samenwerken aan een aanpak voor het omgaan met bodemdaling in zowel de stad als het land. Dit gebeurt door innovatieve projecten uit te voeren en slim samen te werken.
- Het Platform Slappe Bodem (PSB), een samenwerking van lokale en regionale overheden, die een netwerk faciliteert, bewustwording genereert en bodemdaling agendeert binnen diverse nationale beleidsvelden en agenda's.

Daarnaast faciliteert de provincie diverse andere projecten en programma's - die soms (deels) onderdeel uitmaken van NOBV of Regiodeal en soms eigen traject volgen, zoals:

- De proefboerderijen "Veenweide Innovatie Centrum" en de "Hoogwaterboerderij"
- Valuta voor Veen,
- Klimaatslim Boeren
- De teelt, verwerking en ketenontwikkeling van natte teelten in verbinding met circulair bouwen.
- Waterpark (onderdeel Zuid-Hollandse Voedsel families).